

**T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE ve DENETİM ANA BİLİM DALI
MUHASEBE ve DENETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR
STANDARDININ (TFRS 10) İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Demet Emine SAVAŞKAN

1150Y34101

İstanbul, Eylül 2015

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE ve DENETİM ANA BİLİM DALI
MUHASEBE ve DENETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR
STANDARDININ (TFRS 10) İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Demet Emine SAVAŞKAN
1150Y34101

Danışman: Prof. Dr. Ahmet Hayri DURMUŞ

İstanbul, Eylül 2015

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSİTÜSÜ

ONAY SAYFASI

Yüksek lisans öğrencisi DEMET EMİNE SAVAŞKAN'ın “**KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR STANDARDININ (TFRS 10) İNCELENMESİ**” konulu tez çalışması jürimiz tarafından **Muhasebe ve Denetim** Yüksek Lisans tezi olarak (oybirliği _ / oyçokluğu _) ile başarılı bulunmuştur.

Adı- Soyadı

İmza

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ahmet Hayri DURMUŞ

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr. İpek TÜRKER

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr. İlker Kıymetli ŞEN

Etik Kurallarına Uygunluk Yazısı

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamıyla uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları 10 ve onun resmi tercümesi Türkiye Finansal Raporlama Standartları 10 - Konsolide Finansal Tablolar Standardını kontrol kavramı çerçevesinde detaylı bir şekilde incelemek, konsolide finansal tabloların hazırlanması hususunda bilgi vermek ve örneklerle konunun anlaşılabilirliğini arttırmaktır.

Bu çalışmada; incelenen TFRS 10 standardı yeni bir standart olduğu için daha önce konsolide finansal tablolar konusunun işlendiği TMS 27 standardına ve konsolidasyon kavramında sıklıkla karşımıza çıkan şerefiye kavramının incelendiği TFRS 3 standardına atıfta bulunmaktadır.

Konsolide finansal tablolar, küreselleşmenin bir sonucu olarak yaşanan yoğun rekabet ortamında bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır.

Konsolide finansal tablolar, ayrı tüzel kişiliklere sahip olup bir şirketler grubunu oluşturan işletmelerin aktiflerinin, borçlarının, özkaynaklarının, gelirlerinin, giderlerinin ve nakit akışlarının bir araya getirilmesi, diğer bir ifadeyle ana şirketin tablolarıyla birleştirilmesiyle elde edilen ve çeşitli konsolidasyon işlemlerinden geçirilerek tek bir işletmenininki gibi sunulan bir gruba ait finansal tablolardır. Yönetimi ele geçiren işletme “ana ortaklık” veya “hakim ortaklık” olarak adlandırılırken, hukuki bakımdan bağımsız olmakla birlikte, yönetimi ana ortaklık tarafından ele geçirilen işletmelere de bağlı ortaklık denilmektedir. Konsolide finansal tablolar, grup işletmeleri hakkında karar alacak olan kişi ve kuruluşların yararlandığı tablolardır.

Anahtar Kelimeler: TFRS 10 - Konsolide Finansal Tablolar, Ana (Hakim) Ortaklık, Bağlı Ortaklık, Kontrol, Eliminasyon

ABSTRACT

The purpose of this assignment is to observe the International Financial Reporting Standards 10 (IFRS 10) and its official (legal) translation Turkish Financial Reporting Standards 10 (TFRS 10) - Consolidated Financial Statements in detail under the concept of control, to give information about the preparation of consolidated financial statements and to increase the understanding of the subject with examples.

In this assignment, due to the recent release of observed TFRS 10, it is addressed to Turkish Accounting Standards 27 in which the consolidated financial statements were observed in the previous financial years and TFRS 3 the concept of goodwill which is frequently encountered in the concept of consolidation.

Consolidated financial statements were born as a necessity due to the globalization which created intense competition worldwide.

Consolidated financial statements are the financial statements of a group of separate companies with different legal personalities in which the assets, liabilities, equity, income, expenses and cash flows of the parent company and its subsidiaries are presented as those of a single economic entity. The entity which takes possession of the administration is called “parent company” or “controlling shareholder”. The entity which is administered by the main partner with legal independence is called subsidiary. Consolidated financial statements are the financial statements which the people and institutions who will give decisions about the group entities benefit from.

Keywords: TFRS 10 - Consolidated Financial Statements, Parent Company (Controlling Shareholder), Subsidiary, Concept of Control, Elimination

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
Özet	iii
Tablolar Listesi	viii
Şekiller Listesi	ix
Kısaltmalar	x
GİRİŞ	1

1. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1 Konsolide Finansal Tablolar ve Konsolidasyon Kavramı	3
1.2 Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenme Amaçları.....	6
1.3 Konsolide Finansal Tabloların Türleri.....	9
1.3.1 Konsolide Finansal Durum Tablosu (Bilanço)	9
1.3.2 Konsolide Kâr veya Zarar Tablosu (Gelir Tablosu)	10
1.4 Konsolide Finansal Tablolara İlişkin Düzenlemeler	11
1.4.1 Uluslararası Düzenlemeler.....	12
1.4.1.1 Avrupa Birliği Direktifleri (Yönergeleri)	12
1.4.1.2 Uluslararası Muhasebe Standartları	14
1.4.2 Türkiye'deki Düzenlemeler	18
1.4.2.1 Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Düzenlemeleri	19
1.4.2.2 Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Düzenlemeleri	20
1.4.2.3 Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) Düzenlemeleri	22
1.4.2.4 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) ve Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) Düzenlemeleri	23
1.4.2.5 Türkiye'de Konsolide Finansal Tablo Düzenleyecek Şirketler ...	26

2. TFRS 10 - KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR STANDARDI - GENEL DÜZENLEMELERİ

2.1 Standardın Amacı	31
2.2 Standartta Geçen Terimler	32
2.3 Standardın Kapsamı	40
2.3.1 Konsolidasyon Yapmak Zorunda Olan Şirketler.....	40
2.3.2 Konsolidasyon İstisnası.	41
2.3.3 Konsolidasyona Dahil Edilmeyecek Bağlı Ortaklıklar.....	42
2.4 Kontrol Kavramının İncelenmesi.....	43
2.4.1 Kontrolün Ele Geçirilme Yolları.	46
2.4.2 Kontrolün Göstergeleri.	49
2.4.2.1 Güç Unsuru	49
2.4.2.1.1 Koruyucu Haklar	54
2.4.2.2 Getirilere Hak Kazanma veya Maruz Kalma.....	56
2.4.2.3 Getirilerin Tutarını Etkileme İmkânı	58
2.4.2.3.1 Asil ve Vekil Haklar.....	58
2.4.2.3.2 Diğer Taraflarla Olan İlişkiler.....	62
2.4.3 TMS 27 ile TFRS 10'un Kontrol Kavramı Açısından Farklılıkları.....	63
2.5 TFRS 3 ve TFRS 10 Standartlarının İlişkisi	65
2.6 Konsolidasyona Dahil Edilecek Şirketlerde Aranılan Özellikler	67
2.6.1 Yeknesak Muhasebe Politikası	67
2.6.2 Raporlama Tarihi	68
2.6.3 Ölçme.....	69
2.6.4 Potansiyel Oy Hakları	69
2.7 Kontrol Gücü Olmayan Paylar (Azınlık Payları)	70

3. TFRS 10'A GÖRE KONSOLİDASYON İŞLEMLERİNİN YAPILMASI

3.1 Konsolide Finansal Tabloların Hazırlanması Çalışmaları	73
3.1.1 Ana Ortaklık ve Azınlık Oranının Tespit Edilmesi	73
3.1.2 Grup İçi Alacak ve Borçların Tespit Edilmesi.....	74
3.1.3 Grup İçi Gelir ve Gider Aktarımlarının Tespit Edilmesi	74
3.1.4 Grup İçi Alış ve Satış İşlemlerinin Tespit Edilmesi	75
3.1.5 Grup İçi Kâr Dağıtım İşlemlerinin Tespit Edilmesi.....	75

3.2 Eliminasyon İşlemlerinin Yapılması	75
3.2.1 Konsolide Finansal Durum Tablosu Düzenlenmesi	77
3.2.1.1 Konsolidasyon Şerefiyesinin, Azınlık Payının Hesaplanması ve Bağlı Ortaklıklar ile Özkaynakların Eliminasyonu.....	78
3.2.1.2 Alacak ve Borçların Eliminasyonu	85
3.2.1.3 Duran Varlık Alış - Satış Eliminasyonu	89
3.2.2 Konsolide Kâr veya Zarar Tablosu Düzenlenmesi	92
3.2.2.1 Grupîçi Mal Alım Satımı Eliminasyonu	93
3.2.2.2 Diğer Gelir ve Gider Eliminasyonu	99
3.3 Bağlı Ortaklıkta Dönem İçi Değişiklikler	101
3.3.1 Bağlı Ortaklık Üzerindeki Kontrolün Kaybedilmesi ve Oranın Değişmesi.....	102
3.4 Konsolide Finansal Tablolar Dipnotları	112
4. UYGULAMA ÖRNEĞİ	
4.1 İşletmeler Hakkında Genel Bilgiler	116
4.2 Grubun Konsolidasyon Öncesi Bireysel Finansal Tabloları.....	117
4.3 Grubun Kendi Aralarında Gerçekleşen Sermaye - İştirak İlişkileri ve Dönem İçi Yapılan İşlemler	119
4.4 Konsolidasyon İşlemleri	124
4.5 Grubun Konsolide Finansal Durum Tablosu, Konsolide Kâr veya Zarar Tablosu, Konsolide Kapsamlı Gelir Tablosu ve Konsolide Özkaynak Değişim Tablosu.....	130
SONUÇ	134
KAYNAKÇA	139

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. Konsolide Finansal Tablolar Standardı Tarihçesi.....	28-29
Tablo 2. Konsolidasyon Kapsamındaki ve Kapsam Dışı Finansal Varlıklara İlişkin Düzenlemeler.....	45
Tablo 3. UMS 27 ve UFRS 10 Açısından Kontrolün Değerlendirilmesindeki Temel Farklılıklar.....	64

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1. Kontrolün Göstergeleri.....	44
Şekil 2. Güç ve Kontrol İlişkisi.....	56

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
a.g.e.	:Adı Geçen Eser
a.g.m.	:Adı Geçen Makale
ARC	:Muhasebe Düzenleme Komitesi (Accounting Regulatory Committee)
A.Ş.	:Anonim Şirket
BDDK	:Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
EFRAG	:Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu (European Financial Reporting Advisory Group)
FASB	:Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Accounting Standards Board)
IAS/UMS	:Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards)
IASB/UMSK	:Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board)
IASC	:Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee)
IFAC	:Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants)
IFRIC	:Uluslararası Finansal Raporlama Yorumlama Komitesi (The International Financial Reporting Interpretations Committee)
IFRS/UFRS	:Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards)
KGK	:Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
KHK	:Kanun Hükmünde Kararname
KOBİ	:Küçük ve Orta Büyüklükteki İŞletme
S.	:Sayı

s.	:Sayfa
SPK	:Sermaye Piyasası Kurulu
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDHP	:Tek Düzen Hesap Planı
TFRS	:Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TL	:Türk Lirası
TMS	:Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	:Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUDESK	:Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TTK	:6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	:Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
US GAAP	:ABD Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (United States Generally Accepted Accounting Principles)

GİRİŞ

Günümüzde işletmelerin ekonomik ilişkileri uluslararası boyut kazanmıştır. Bunun sonucu olarak işletmeler yoğun rekabet altında ayakta kalabilmek için devamlı büyümek zorunda kalmışlardır.

İlgililere sunulacak olan topluluğun (grupun) genel finansal yapısı hakkındaki veriler, ancak bireysel (solo) finansal tabloların bir takım işlemlerden geçirilerek konsolide edilmeleri ve tek bir finansal tablo haline getirilmeleri ile mümkün olmaktadır. Grup hakkında bilgiye ihtiyaç duyan kesimler; mevcut ve potansiyel yatırımcılar, çalışanlar, borç verenler, satıcılar, müşteriler, çeşitli devlet kurumları ve benzerleridir.

Konsolide finansal tabloların temel kavramlarından biri olan grup, bir ana şirket ile bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve iş ortaklıklarından oluşur. Ana ortaklık, bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve varsa iş ortaklıklarının her biri bireysel finansal tablolar düzenlerler. Solo tabloları inceleyip değerlendirerek şirketler grubunun performansı hakkında tam bir bilgi sahibi olmak mümkün değildir. Bu bireysel tabloların muhasebe ve raporlama standartları çerçevesinde birleştirilip sunulması gerekmektedir. Bu ise konsolide finansal tabloların düzenlenmesi ile mümkün olur.

Grup şirketleri için gerçeğe uygun şekilde sunum, grubun bir bütün olarak ekonomik yapısı ve finansal performansını ön plana çıkaran bir raporlama ile gerçekleştirilebilir. Bu da ana şirket ve grup şirketlerini tek bir ekonomik birim olarak gösteren konsolide finansal tabloların sunumu ile mümkündür.

Ekonomik topluluğu oluşturan bağlı şirketlerin bir bütün olarak finansal güçleri ve faaliyet sonuçları ana işletme tarafından konsolide finansal tablolar düzenlenerek sunulmaktadır. Topluluğun genel finansal durumu bu tablolar ile analiz edilebilir.

Bu çalışmanın amacı, TFRS 10 “Konsolide Finansal Tablolar” standardının ayrıntılı incelenmesi ve uygulanmasına açıklık getirmektir. Bu çalışmada; TFRS 10 “Konsolide

Finansal Tablolar” standardı ışığında, konsolidasyon ve konsolide finansal tabloların hazırlanma işlemlerinin nasıl yapılacağı konusu ortaya konmuştur. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, konsolide finansal tablolar kavramı ve konsolidasyonla ilgili temel bilgilere yer verilmiştir. Konsolide finansal tabloların düzenlenme amaçları, türleri ve konsolide finansal tablolara ilişkin düzenlemeler hakkında açıklamalar yapılmıştır.

İkinci bölümde, TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar Standardı kontrol kavramı çerçevesinde incelenmiş daha önce konsolide finansal tablolar konusunun işlendiği TMS 27 standardı ile farklılıkları belirtilmiş, şerefiye kavramının incelendiği TFRS 3 standardı ile ilişkisi kurulmuştur. Son olarak konsolidasyona dahil edilecek şirketlerde aranan özellikler açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde, TFRS 10 çerçevesinde konsolide finansal tabloların hazırlanması (finansal durum tablosu ve kâr veya zarar tablosu) çalışmalarını eliminasyon işlemleri kapsamında örnekler yardımıyla açıklanmış, bağlı ortaklıktaki dönem içi değişikliklere ve konsolide finansal tablo dipnotlarına yer verilmiştir.

Dördüncü ve son bölümde ise bir uygulama örneği verilmiştir.

1. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Bu bölümde konsolide finansal tablo ve konsolidasyon kavramından bahsedilip, konsolide finansal tabloların düzenlenme amaçlarının üzerinde durulacak, konsolide finansal tablo türleri incelenecektir. Ayrıca bu bölümde konsolide finansal tablolara ilişkin düzenlemelerden bahsedilecektir.

1.1 Konsolide Finansal Tablolar ve Konsolidasyon Kavramı

İşletmelerin faaliyet dönemlerine ilişkin ekonomik ve finansal olaylarının sonuç verilerine finansal tablolar aracılığı ile ulaşırız.

Finansal tablolar, bir işletmenin belirli bir dönemdeki işlemlerinin, konularının finansal bir özetini ilgililere aktarmak ve ilgililerin işletme hakkında ayrıntılı bir bilgiye sahip olmaları için hazırlanırlar. **Konsolide finansal tablolar** da aynı amacı gerçekleştirmek için hazırlanırlar.¹

Konsolide finansal tablolar, ayrı tüzel kişiliklere sahip olup bir şirketler grubunu oluşturan işletmelerin aktiflerinin, borçlarının, özkaynaklarının, gelirlerinin, giderlerinin ve nakit akışlarının bir araya getirilmesi, diğer bir ifadeyle ana şirketin tablolarıyla birleştirilmesiyle elde edilen ve tek bir işletmenininki gibi sunulan bir gruba ait finansal tablolardır. Şirketler topluluğun ekonomik, mali yapısı ve faaliyet sonuçları hakkında yatırımcıların bilgilendirilmesi konsolide finansal tablolar aracılığı ile yapılır.

Konsolide finansal tabloların temel kavramlarından biri olan grup, bir ana şirket ile bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve iş ortaklıklarından oluşur. Ana ortaklık, bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve varsa iş ortaklıklarının her biri bireysel finansal tablolar düzenlerler. Solo

---

¹ Serbüent Bayrak, “Konsolide Finansal Tablolar”, **Vergi Sorunları Dergisi**, S. 158 (Kasım 2001), s. 101.

tabloları inceleyip değerlendirerek şirketler grubunun performansı hakkında tam bir bilgi sahibi olmak mümkün değildir. Bu bireysel tabloların muhasebe ve raporlama standartları çerçevesinde birleştirilip sunulması gerekmektedir. Bu ise konsolide finansal tabloların düzenlenmesi ile mümkün olur.²

Konsolide finansal tablolar kavramından bahsedilen çoğu kaynakta holding tanımı da yer almaktadır. Holding; iktisadi gücün belli ellerde toplanması amacıyla hukuksal kişilik sahibi ve bağımsız olan şirketlerin hisselerini elde ederek bunları kontrol altına alan, bu şirketlerdeki yönetim kurulu üyeleri veya bu üyelerin seçilmelerini etkileyen kuruluştur.

Anonim şirketlerin ana sözleşmesinde bulunması gereken hükümler, holdinglerinde ana sözleşmelerinde yer almaktadır. Holdinglerin esas amacı başka şirketlere iştirak etmek olduğundan ticari ve sınai bir faaliyet doğrudan kendilerine konu ve amaç edinemezler. Holdingler; sadece sermayesine iştirak ettiği ve yönetimine katıldığı bağlı ortaklığın (yavru şirketin) ticari ve sınai faaliyetine yön vererek onların ticari ve sınai faaliyetinde aracı olabilirler.³

Holdingleşen şirketlerle ilgili finansal karar alıcılar holdinge ait tüm şirketleri tek tek değerlendirmek yerine bir bütün olarak değerlendirir. Çünkü bu şirketlerin birbiriyle yaptıkları ve “grup içi işlemler” olarak nitelendirilen bazı işlemler sonucunda bireysel finansal tablolar daha güçlü görünürken, bunların tek bir tüzel kişiliğe aitmiş gibi görünmesi ve tek bir finansal tablo hazırlanması durumunda ilgili kişilerin daha doğru kararlar alması sağlanacaktır.⁴ Örneğin; bir şirketin bireysel (solo) finansal tablosunda grup içine yapılan satışlar çok yüksek gibi görünürken bu satış rakamı konsolide rapor sunumunda karşılıklı olarak elimine edilecektir ve rapor okuyucusuna daha net ve güvenilir bilgi sağlanmış olacaktır.

---

² İdil Kaya, **Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Konsolide Finansal Tablolar**, 2. b., İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2011, s. 13.

³ Sabri Bektöre, Yılmaz Benligiray ve Davut Aydın, **Şirketler Muhasebesi**, Eskişehir: Nisan Kitabevi, 2002, s. 242.

⁴ Serkan Terzi, “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS 10) Açısından Konsolidasyon İlkeleri ve Kontrol Modeli”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, C. XV, S. 1 (2013), s. 282.

Konsolide finansal tablolar, literatürde konsolidasyon kavramı ile de ifade edilmektedir. Konsolidasyon kavramı, Türk Dil Kurumu tarafından “firmaların tüzel kişiliklerinin ortadan kaldırılarak yeni bir tüzel kişilikte birleştirilmesi” şeklinde tanımlanmaktadır. Konsolide finansal tablolar, uygulamada konsolidasyon olarak ifade edilen süreç sonunda oluşturulan ve birden fazla ilişkili şirketin finansal tablolarını belirli ilkeler esas alınarak tek bir tüzel kişiliğe aitmiş gibi gösterildiği finansal tablolardır.⁵

Konsolidasyonla ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Bunlar:⁶

- Bir birim olarak düşünülen işletmeler grubu,
- İki yada daha fazla işletmenin birleşmesi,
- Konsolide finansal tabloları hazırlama, konsolide etmedir.

Konsolidasyon kavramı, bir iktisadi bütünlüğe dahil bağımsız ortaklıkların finansal tablolarındaki tutarların birleştirilmesinde, tekrara neden olan işlemlerin konsolide finansal tablolarda hariç tutulması ile ilgili yöntem ve teknikleri içermektedir.⁷

Hukuken bağımsız fakat ekonomik açıdan bağımlı ortaklıkların grup içi ekonomik faaliyetleri; ilke olarak borç veya iştirak ilişkileri, mal veya hizmet ilişkileri şeklinde ortaya çıkar. Bu ilişkilerin mevcut olması durumunda, belirli tarihler itibariyle hazırlanmış finansal tabloların kalem kalem birleştirilmesi, grubun varlık, borç, gelir ve gider durumunu tam olarak yansıtmaz. Konsolidasyon; grup içi bu ilişkilerin elimine edilmesi işlemidir.⁸

Konsolidasyona dahil işletmeler dış ilişkilerinde tamamen bağımsız olarak hareket ederken, iç ilişkilerinde iktisadi bir ünite oluşturarak ana işletmenin yönetimi ve kontrolü altında

---

⁵ Terzi, **a.g.m.**, s. 282.

⁶ Ahmet Hayri Durmuş, Yabancı Ülkelerde Çalışan Şirketlerimizin Finansal Tablolarını Konsolidasyonda Karşılaştıkları Sorunlar, **VI. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Uluslararası Muhasebe ve Denetim Sorunları**, Ankara: Gazi Üniversitesi İİBF, 1984, s. 37.

⁷ Kamuran Pekiner, **İşletme Denetimi (İşletme Analizi)**, İstanbul: İ.T.Ü, 1988, s. 203.

⁸ Fahir Bilginoğlu, “Sermaye Konsolidasyonu”, **İstanbul Üniversitesi İF Dergisi**, C. XVIII, S. 1 (Nisan 1989), s. 75.

bulunurlar. Bu sebeple konsolidasyona dahil olan tüm işletmeleri kapsayan konsolide finansal tablolar düzenlemek şirket yönetenler tarafından yapılması gereken kaçınılmaz bir gerekliliktir.⁹

Tarihi süreç içerisinde, konsolidasyon teori ve uygulamasının ülkeden ülkeye önemli farklılıklar gösterdiği görülür. Ülkelerin farklı hukuki, ekonomik ve sosyo-kültürel yapıları sahip olmaları finansal raporlama sistemlerinde farklılık yaratır. Bazı ülkelerde işletmelerin geleneksel olarak fon ihtiyaçlarını bankacılık sisteminden bazı ülkelerde ise sermaye piyasalarında hisse senedi ihracı yoluyla karşılamaları finansal raporlamada farklı yapıların gelişmesi sonucunu doğurmuştur.¹⁰

1.2 Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenme Amaçları

Finansal tabloların biçimi ve içeriğini belirleyen standartlar finansal tablo kullanıcılarının ihtiyaçları doğrultusunda belirlenir. Finansal tablo kullanıcıları; mevcut ve potansiyel yatırımcılar, ortaklar, yöneticiler, çalışanlar, borç verenler, satıcılar, diğer tedarikçiler, müşteriler, kredi kurumları, kredi derecelendirme kuruluşları ve vergi otoriteleri ile genel anlamda kamudur. Finansal raporlamanın amacı; bu kullanıcılara işletmeye kaynak sağlama kararlarını verirken faydalı olacak bilgileri sağlamaktır. Finansal tabloların nitel özellikleri anlaşılabilirlik, ihtiyaca uygunluk (önemlilik), güvenilirlik (doğru bir şekilde gösterim, özün önceliği, tarafsızlık, ihtiyatlılık, tam açıklama) ve karşılaştırılabilirliktir.¹¹

Günümüzde ulusal sınırların ortadan kalkması işletmeler arasındaki rekabeti hızlandırmıştır. Artan bu rekabet karşısında işletmelerin varlıklarını sürdürebilmeleri için her alanda işbirliği zorunlu hale gelmiştir. Bu işbirliğinin en önemli gerçekleşme biçimlerinden birisi de holdingleşmedir.¹²

---

⁹ Mahmut Yardımcıoğlu, “Finansal Tabloların Konsolidasyonu ve Uluslararası Muhasebe Standartları Yönünden Değerlendirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, S. 90 (2008), s. 150.

¹⁰ Kaya, **a.g.e.**, s. 3.

¹¹ **a.g.e.**, s. 11.

¹² Fikret Otlu, “Holding Şirketlerde Mali Tabloların Konsolidasyonu”, **İnönü Üniversitesi İİBF Dergisi**, C. XIII, S. 1 (Haziran 1999), s. 101.

İşletmeler, vergi ve yasal yükümlülükler açısından küçük ayrı hukuki birimlerden oluşmayı avantajlı bulurlar. Özellikle yatırım yaptıkları yabancı ülkelerde yatırım yapılan ülkenin yasalarına uyum sağlama gereğinden dolayı ayrı bir şirket olarak örgütlenebilirler.

Konsolide finansal tablolar aracılığı ile ana şirket ile bu şirketin kontrolünde bulunan bağlı şirketlerin ve iştiraklerin, aktifleri, pasifleri, gelirleri, giderleri, nakdi ve gayri nakdi yükümlülükleri tek bir ortaklık veya işletmeymiş gibi gösterilerek, şirketler topluluğunun finansal durumu ve faaliyet sonuçları hakkında tasarruf sahiplerine, yatırımcılara, denetçilere ve ilgili tüm kişi ve kuruluşlara sağlıklı bilgi sunulabilmektedir.¹³

Grup şirketleri için gerçeğe uygun şekilde sunum, grubun bir bütün olarak ekonomik yapısı ve finansal performansını ön plana çıkaran bir raporlama ile gerçekleştirilir. Bu da ana şirket ve grup şirketlerini tek bir ekonomik birim olarak gösteren konsolide finansal tabloların sunumu ile mümkündür.¹⁴

Konsolide finansal tabloların beklenen yararları sağlanması için aşağıdaki unsurlara dikkat edilmesi gerekir:¹⁵

- Holdinge bağlı şirketlerin bilanço kalemlerini değerlemede aynı değerlendirme ölçülerini kullanıyor olması.
- Holding Şirket ile bağlı şirketlerin aynı muhasebe hesap planını kullanıyor olması

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK, IASB - International Accounting Standards Board) konsolide finansal tabloların yararını şu şekilde belirtmiştir: “iki ya da daha fazla şirkette bir grup söz konusu olduğunda veya bu şirketlerin faaliyetleri ve varlıkları bir grubun yönetimi altında olduğunda bu şirketlerin finansal durumu ve faaliyet sonuçlarının sunumunda konsolide finansal tablo düzenlenmesi yararlıdır.”¹⁶

---

¹³ Özgür Özkan ve Tuğçe Uzun Kocamış, “UMS - TMS 27’ye Göre Konsolide ve Bireysel Finansal Tabloların Hazırlanması (Uygulama Örnekleri)”, (Çevrimiçi) <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=12078> (Erişim Tarihi: 24.09.2014).

¹⁴ Kaya, **a.g.e.**, s. 12.

¹⁵ Ahmet Hayri Durmuş, **Mali Tablolar Tahlili**, İstanbul: Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları, Y. 358 - 591, 1981, s. 385.

¹⁶ **a.g.e.**, s. 381.

Holding grubunda, birbirinden ayrı tüzel kişiliğe sahip ancak yönetim açısından bağımlı birçok ortaklık bir araya gelmiştir. Grup içindeki tüm ortaklıklar, hukuksal açıdan kendi finansal tablolarını düzenlemek zorundadırlar. Ancak bu ortaklıkları yönetme durumunda olan ana ortaklık, grubun durumunu bir bütün olarak nasıl görecektir? Her şirketin finansal tablosunu incelemek ancak durumu incelenen şirket hakkında bilgi verecektir. Genel bir bakış açısına nasıl varılacaktır? İşte bu nedenlerle tüm gruptaki ortaklıkların finansal tabloları ana ortaklık ile birleşirerek tek bir bilanço (finansal durum tablosu) veya kâr veya zarar tablosu elde edilmelidir.¹⁷

Konsolide finansal tabloların düzenlenmesinde **iki temel amaç** gözlenebilir.¹⁸

- Birinci amaç, birbirinden hukuki olarak ayrı fakat ekonomik olarak bağlı birden fazla ortaklığın sahip olduğu aktif ve pasiflerini sanki tek bir işletmeymiş gibi göstermektir. Bu yaklaşım kişilik kavramı ile ilgilidir.
- Diğer amaç ise grup (holding) ortaklarına bilgi vermektir. Bu yaklaşım da sahiplik kavramı ile ilgilidir.

Küreselleşme olgusu, işletmelerin faaliyet alanlarını genişletmiş, yabancı ülkelerde faaliyette bulunma gereğini ortaya çıkarmıştır. Küreselleşme ile birlikte şirketler için yabancı ülkelerde yeni şirket kurma veya yabancı şirketlerle ortaklık kurarak etkinlik kazanma ve pazarda pay sağlama olanağı doğmaktadır.¹⁹

Ayrıca küreselleşme sonucu artan rekabet ortamında şirketler aldıkları başarılı kararlar ile öne çıkmaktadırlar. Başarılı ve doğru kararlar, doğru ve ihtiyaca uygun bilgi ile mümkün olur. Bu anlamda şirketlerin güvenilir ve doğru bilgi elde etme ihtiyacı, şirketlerin finansal

---

¹⁷ Nalan Akdoğan ve Nejat Tenker, **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**, 7. b., Ankara: Gazi Kitabevi, 2001, s. 407.

¹⁸ **a.g.e.**, s. 425.

¹⁹ Oktay Güvemli, Yedinci Yönergenin Öngördüğü Konsolide Mali Tablolar ve Ülkemizdeki Uygulamalarla Karşılaştırılması, **XII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Avrupa Topluluğu'na Entegrasyonda Muhasebe Standartları**, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara, 1991, s. 116.

durum, sonuç ve performanslarını ölçen güvenilir ve gerçeği gösterecek finansal tablolar üretme gereğini ortaya çıkarmıştır.²⁰

1.3 Konsolide Finansal Tabloların Türleri

Konsolide finansal durum tablosu (bilanço), konsolide kâr veya zarar tablosu (gelir tablosu), konsolide nakit akım tablosu, konsolide özsermaye değişim tablosu ve bunların önemli muhasebe politikalarını özetleyen dipnotları şirketler topluluğunun bütünü hakkında bilgi verir.²¹

Uygulamada en sık rastlanan konsolide finansal tablolar konsolide finansal durum tablosu (bilanço) ve konsolide kâr veya zarar tablosu tablosudur. Bu iki tabloya temel finansal tablolar da denmektedir.

Ayrıca konsolide finansal durum tablosu (bilanço) ve konsolide kâr veya zarar tablosu destekleyen dipnotlar verilmelidir. Dipnotlar, konsolide finansal tablo dipnotları başlığında ayrıca incelenecektir.

1.3.1 Konsolide Finansal Durum Tablosu (Bilanço)

Konsolide bilanço, ana şirket ve bağlı şirketlerinin bilançolarının konsolidasyonu için yapılan eliminasyonlardan sonra tek bilanço olarak elde edilen bilançodur.²²

“Birleştirilmiş finansal tablolardan olan birleştirilmiş bilanço, aynı ortak grubun yönetimi altında bulunan, iki veya daha fazla işletmenin bilançolarının, mali sonuçlarının değerlendirilmesi amacıyla birleştirme tekniği ile bir araya getirilerek oluşturulan bilançodur.”²³

---

²⁰ Fuat Öksüz, “Küreselleşme Çabaları Doğrultusunda Batı Ülkelerinin Muhasebe Sistemindeki Gelişmeler”, (Çevrimiçi) <http://www.istanbulodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=4&Yid=4> (Erişim Tarihi: 24.09.2014).

²¹ Kaya, **a.g.e.**, s. 1.

²² Durmuş, Yabancı..., **a.g.e.**, s. 44.

²³ Oktay Güvemli, **Kurumlar Topluluğunun Muhasebe, Finansman, Vergi ve Ticaret Hukuku Açısından Yönetimi, Mali Tabloların Birleştirilmesi Bileşmesi Birleşmesi Bölünmesi**, İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı, 1993, s.37.

Konsolide bilançonun düzenlenmesi amacıyla ana ortaklığın ve bağlı ortaklıkların aktif ve pasifleri bir bütün olarak toplanmaktadır. Konsolide bilançolar ortaklıkların birbiriyle yaptıkları fon alışverişi gibi ilişkileri elimine etmesi bakımından sağlıklı bir değerlendirmeye imkân tanımaktadır.²⁴

Konsolide bilanço hazırlanmasındaki amaç; belirli bir topluluğun kontrolü altında veya ortağı durumunda bulunan işletmelerin bilançolarının, kontrol sahibi işletmelerin sahip olduğu varlık ve özsermaye yapısının da dikkate alarak tek bilançoda ilgililere sunmaktır.²⁵

Finansal tabloların konsolidasyonu bağımsız finansal tablolardaki sayısal veriler aracılığıyla yapılan teknik bir işlem olması açısından ve bu işlem sonucunda oluşan konsolide bilançoya dayanılarak karar alıcılar tarafından değerlendirme yapıldığı için düzenleme esnasında belirlenmiş kural ve ilkelere uyulması gerekmektedir.²⁶

1.3.2 Konsolide Kâr veya Zarar Tablosu (Gelir Tablosu)

Konsolide kâr veya zarar tablosu, ana şirket ve bağlı şirketlerinin kâr veya zarar tablolarının konsolidasyonu için yapılan eliminasyonlardan sonra elde edilen kâr veya zarar tablosudur.²⁷

“Birleştirilmiş finansal tablolardan olan birleştirilmiş gelir tablosu, aynı ortak grubun yönetimi altında bulunan, iki veya daha fazla işletmenin gelir tablolarının, mali sonuçlarının değerlendirilmesi amacıyla birleştirme tekniği ile bir araya getirilerek oluşturulan gelir tablosudur.”²⁸

Konsolide kâr veya zarar tablosunun hazırlanmasındaki amaç belirli bir topluluğun kontrolü altında veya ortağı durumunda bulunan işletmelerin kâr veya zarar tablolarının, kontrol sahibi işletmelerin brüt satışlarını, satış ve finansman masrafları ile vergiden önce

---

²⁴ Güvemli, Yedinci..., **a.g.e.**, s. 129.

²⁵ Durmuş, Mali..., **a.g.e.**, 1981, s. 381.

²⁶ Nejat Akıncı ve Necmettin Erdoğan, **Finansal Tablolar ve Analizi**, İzmir: Barış Yayınları, 1995, s. 181.

²⁷ Durmuş, Yabancı..., **a.g.e.**, s. 44.

²⁸ Güvemli, Kurumlar..., **a.g.e.**, s. 37.

ve sonraki kârlarını da dikkate alarak tek bir kâr veya zarar tablosunda ilgililere sunmaktır.²⁹

Konsolide kâr veya zarar tablosunda; grup içi işlemler elimine edilir. Konsolide kâr veya zarar tablosunda net kâr yada zararın görünmesi tüm grup içi şirketlerin kârlı yada zararlı olduğu anlamına gelmez. Ortaklıklardan bazıları kâr etmiş olmasına rağmen konsolide kâr veya zarar tablosunda zarar çıkabilir.

1.4 Konsolide Finansal Tablolara İlişkin Düzenlemeler

Ticari alanda gösterilen faaliyetlerin uluslararasılaşması, sermaye piyasasındaki küresel etkileşimin şiddeti, birçok ülkenin ticari engelleri azaltma girişimleri, finansal raporlama standartlarının uluslararası geçerliliği ve anlaşılabilirliğinin önemini arttırmıştır. Uluslararası platformda faaliyet gösteren işletmelerin karşılaştıkları güçlükler uluslararası muhasebe standartlarının oluşmasında büyük etken olmuştur.³⁰

Bugün artık küresel muhasebe standartları olarak kabul edilen UFRS'nin (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, IFRS - International Financial Reporting Standards) yaygın bir şekilde uygulamaya alınmasının altında yatan temel beklentiler en yalın haliyle Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants - IFAC) tarafından 2004 yılında hazırlanan Wong Raporu'nda şu şekilde ortaya koyulmuştur.³¹

- Yatırımcılar için daha fazla karşılaştırılabilir finansal bilgi sağlama,
- Yatırımcılarda daha fazla sınır ötesi yatırım yapma isteği sağlama,
- Sermaye maliyetini düşürme,

---

²⁹ Durmuş, Mali..., **a.g.e.**, s. 381.

³⁰ Yardımcıoğlu, **a.g.m.**, s. 154.

³¹ IFAC, International Federation of Accountants, "Challenges and Successes in Implementing International Standards: Achieving Convergence to IFRSs and ISAs", New York, USA, 2004, www.ifac.org'den, Serdar Özkan ve Ece Erdener Acar "Uluslararası Muhasebe / Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkilerine Genel Bakış (The Impacts of International Accounting/Financial Reporting Standards on the Financial Statement Analysis: An Overview)", **Mali Çözüm Dergisi**, S. 97 (Ocak-Şubat 2010), s. 52.

- Kaynak dağılımını daha etkin kılma ve
- Ekonomik büyümeyi arttırma

1.4.1 Uluslararası Düzenlemeler

Uluslararası düzenlemeler, Avrupa Birliği Direktifleri (Yönergeleri) ve Uluslararası Muhasebe Standartları olarak iki başlık altında incelenecektir.

1.4.1.1 Avrupa Birliği Direktifleri (Yönergeleri)

Genişleme , bütünleşme ve uyum süreci içinde Avrupa Birliği'nde (AB) uyum sürecinin en temel bileşenlerinden birisi “yasal düzenleme çerçevesinin uyumlaştırılmasıdır.” Muhasebe ve denetime ilişkin yasal düzenlemeler topluluk bünyesinde önem arzeden konular olarak göze çarpmaktadır.

Amaçlanan hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için gereken zaman ile ilgili bağlayıcı nitelik taşıyan direktifler, hedeflerin elde etme biçimi ve kullanılacak araçların seçimi konusunda ulusal yetkililere bırakılmışlardır.³²

1978 yılında yayınlanan dördüncü direktif muhasebe kurallarında mutlak bir standardizasyonu sağlamayı hedeflemekten amacı daha çok finans bilgilerinin karşılaştırılabilirlik ve eşitliğini sağlamaktı. Bu direktifin temel konusu, yayınlanan finansal hesapların değerlendirme kuralları ve biçimlerinin nasıl olacağı, firmaların mallarının borçlularının, finansal konumunun, kazancının veya kaybının gerçek ve adil bir bakış açısı ile değerlendirilmesiydi.³³ Direktif ayrıca denetimin gerekliliğini de empoze etmekteydi. Bu yönergede, finansal tablolarla ilgili üç bileşen belirlenmiştir. Bunlar bilanço, gelir - gider tablosu ve notlardır.

---

³² Tamer Aksoy, “Müzakere Süreci Işığında AB Muhasebe Hukukundaki Düzenlemeler”, (Çevrimiçi) <http://www.mevzuatdergisi.com/2005/09a/02.htm> (Erişim Tarihi: 12.05.2015)

³³ Yannick Lemarchand, “Avrupa Muhasebe Sisteminin Uyumlaştırılması, Tarihsel Bir Perspektif” (Çevrimiçi) <http://journal.mufad.org.tr/attachments/article/529/1.pdf> (Erişim Tarihi: 12.05.2015)

AB içinde ortaklıklar tarafından yayınlanması zorunlu olan bilgilerde, karşılaştırılabilirlik ve eşdeğerlik amaçlarını gerçekleştirmek için konsolide finansal tablolarla ilgili ulusal mevzuatlar uyumlaştırılmıştır.³⁴ AB şirketler hukuku yönergelerinden konsolidasyon kurallarını içeren yedinci yönerge 1983 yılında yayınlanmıştır.³⁵

Bu yönerge, 4. direktifin devamı niteliğinde olup, onun yetersiz kalan kısımlarını tamamlayıcı bir özellik taşır.³⁶ Bu direktifte genel olarak, en az bir sınırlı sorumlu şirketten oluşan gruplar için konsolide hesapların tutulması gerekli kılınmış ve KOBİ (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler)'lerin bazı durumlarda kapsam dışında kalmasına olanak tanınmıştır. Birçok ortaklıkların holding topluluklarının bir üyesi durumundaki ortakların topluca finansal durumu hakkında topluluğa dahi ortaklıklara ve üçüncü kişilere bilgi verilebilmesi için konsolide finansal tabloların hazırlanması standardını getirmiştir. Bu direktif, ayrıca, başka bir kuruluş üzerindeki kontrol konuları ile konsolide tablo hazırlama yükümlülüğünü muafiyetleri, şerefiye, konsolidasyon prosedürleri, yöntemleri, konsolide yıllık raporların yayınlanmasını ve denetimini düzenlemektedir. Direktife göre, bir ana şirket ve bütün bağlı şirketleri (ana şirketin veya bir ya da daha fazla bağlı şirketin sınırlı sorumlu şirket olarak kurulduğu durumda) konsolide edilmelidir. Bir başka şirketi (bağlı şirket) yasal olarak kontrol eden bir ana şirket konsolidasyon işlemine gidebilir. Çoğu durumda yasal kontrolden bağlı şirketin oy çoğunluğuna sahip olmak anlaşılır.³⁷

Yedinci yönerge konsolidasyon konusunda ayrıntılı hazırlanmıştır fakat konsolide finansal tabloların hazırlanması hususunda kesin hükümler içermemektedir. Statik değil dinamik bir düzenlemedir. İlgili konularda temel ilkeler belirlenirken uygulamaya ilişkin düzenlemeler üye ülkelerin kendilerine bırakılmıştır.³⁸

---

³⁴ Avni Arifoğlu, “Avrupa Birliği’ne Uyum sürecinde Mali Tabloların Konsolidasyonu ve Türkiye Uygulaması”, (Çevrimiçi) <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/2242/2919.pdf?show> (Erişim Tarihi: 12.05.2015)

³⁵ Mehmet Özkan ve Serkan Terzi, “Avrupa Birliği’nde Finansal Raporlama: İngiltere, Fransa ve Almanya Örnekleri”, **Mali Çözüm Dergisi**, S. 100 (Temmuz-Ağustos 2010), s. 24.

³⁶ Ercan Bayazitlı, “Avrupa Topluluğu’ndaki Muhasebe Düzenlemeleri”, **AÜSBF Dergisi**, C. L, S. 1, 1995, s. 105.

³⁷ Tamer Aksoy, “Müzakere Süreci Işığında AB Muhasebe Hukukundaki Düzenlemeler”, (Çevrimiçi) <http://www.mevzuatdergisi.com/2005/09a/02.htm> (Erişim Tarihi: 12.05.2015)

³⁸ Kadir Gürdal, “Muhasebe Standartları Yönünden Finansal Tabloların Konsolidasyon İlkeleri ve Uygulamaları”, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi), Ankara, 2001, s. 9’dan Avni

Dördüncü ve Yedinci direktifin benimsenmesi ve uygulanması zorlukla başarılmış ve AB seviyesinde muhasebe ve finansal raporlamaya ilişkin temel kuralların uyumlaştırılması konusunda belirgin bir ilerleme sağlanamamıştır. Üye devletler arasında direktifin muhasebe sistemlerinin uyumlaştırılması konusunda faydalı / faydasız olduğu konusunda görüş ayrılığı oluşmuş ve belirli bazı devletler daha geniş uluslararası uyumlaştırma ve/veya hukuksal metinlere dayanmak yerine standartlara dayanan uyumlaştırmayı tercih etmişlerdir.³⁹

10 Nisan 1984 tarihinde kabul edilen 8. Yönergenin ana hedefi ise, yasal dış denetim ve bu denetimi yapacak kişilerin niteliklerini ve uygulama standartlarını saptamak ve topluluk üyesi ülkelerin denetim standartlarını genel kabul görmüş denetim standartları ile uyumlu hale getirmektir. Ortaya çıkan uluslararası finansal skandallar karşısında AB denetlenmiş finansal tablolara olan güveni sağlamak ve AB bünyesinde benzeri skandalların ortaya çıkmasını önlemek amacıyla 2004 yılının Mart ayında yeni bir tasarı hazırlamış, söz konusu tasarı 25.04.2006 tarihinde kabul edilerek 29.06.2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Revize yönerge kamu gözetimi, denetimde kalite güvencesi, müşteri bilgilerinin gizliliği, denetim komiteleri, denetim firmalarında şeffaflık, denetim ücretinin açıklanması, denetçilerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı, uluslararası denetim standartlarına uyum, grup denetçilerinin sorumluluğu konularında değişiklikler getirmiştir.⁴⁰

1.4.1.2 Uluslararası Muhasebe Standartları

Günümüzde ülkelerin sahip oldukları muhasebe sistemleri ölçme, bilgi açıklama, denetim teknik ve uygulamalarında farklılık göstermektedir. Bu durum, muhasebe uygulamalarında uluslararası farklılıkların önemli ölçüde giderilmesini sağlayacak uluslararası standartların kullanılmasını gerekli kılmıştır. İşletmelere ait bilgilerin, işletme dışına üçüncü kişilere sunulması, finansal tablolar aracılığıyla olmaktadır. Dolayısıyla finansal tabloların açıklık

---

Arifoğlu, “Avrupa Birliği’ne Uyum sürecinde Mali Tabloların Konsolidasyonu ve Türkiye Uygulaması”, (Çevrimiçi) <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/2242/2919.pdf?show> (Erişim Tarihi: 12.05.2015)

³⁹ Yannick Lemarchand, “Avrupa Muhasebe Sisteminin Uyumlaştırılması, Tarihsel Bir Perspektif” (Çevrimiçi) <http://journal.mufad.org.tr/attachments/article/529/1.pdf> (Erişim Tarihi: 12.05.2015)

⁴⁰ Ali Çalışkan, “Sekizinci Yönerge Çerçevesinde Avrupa Birliğinde Bağımsız Denetim”, **Sayıştay Dergisi**, S. 63 (Ekim-Aralık 2006), s. 53-54.

ve doğruluk ilkelerine uygunluğunun yararı onun ortak özellikler taşımasıyla sağlanabilecektir. Bu amaçla uluslararası muhasebe standartları, artık küresel ekonomi dünyasında yer alan her ülke için, işletmelerin ortak bir dili olma özelliği kazanmıştır.⁴¹

Dünya çapında kullanılabilir kaliteli tek bir finansal raporlama standartları setinin oluşturulması; şirketler açısından farklı muhasebe uygulamalarından doğan ek maliyetleri ortadan kaldıracak, yurtdışı iştirakleri bulunan veya yurtdışı bir ana ortaklığın iştiraki konumundaki şirketlerin konsolide finansal tablolarını düzeltme gereğini ortadan kaldıracak, yatırımcılar ve borç verenler açısından yatırımların taşıdığı riskler nedeniyle artan yüksek faiz maliyetlerini azaltacak, uluslararası piyasalardan fon toplamayı veya borçlanmayı amaçlayan şirketlerin finansal tablolarını ilgili ülke uygulamasına dönüştürme zorunluluklarını azaltacak, çokuluslu şirketlerin finansal tablolarının konsolidasyonu ve uluslararası faaliyetlerin performansının değerlendirilmesinde fayda sağlayacak, ekonomik işbirlikleri oluşturma çabalarında önemli bir engeli ortadan kaldıracaktır.⁴²

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS)'in oluşumunda; muhasebe, iş ve insan olmak üzere üç temel konu ön plana çıkmaktadır. Bazı muhasebe yöntemleri, işletme birleşmeleri ve maddi olmayan varlıklar dahil olmak üzere bazı muhasebe uygulamalarında ve finansal tablo bilgilerinin raporlanmasında değişiklikler olmaktadır. Sadece muhasebenin kendisi değişmemektedir. Finansal sonuçların sunumu ve raporlaması da etkilenmektedir. Ayrıca, bu değişikliklerin etkili biçimde nasıl uygulanacağı hususunda kararlar alınması gerekmektedir.⁴³

Dünyada muhasebe uygulamalarında kabul edilen **iki muhasebe standardı** seti bulunmaktadır. Bunlardan biri IASB tarafından oluşturulan UFRS (IFRS), diğeri ise ABD'de Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB - Financial Accounting Standards

---

⁴¹ Özgür Özkan ve Tuğçe Uzun Kocamış, "UMS - TMS 27'ye Göre Konsolide ve Bireysel Finansal Tabloların Hazırlanması (Uygulama Örnekleri)", (Çevrimiçi) <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=12078> (Erişim Tarihi: 24.09.2014).

⁴² Cemal İbiş ve Serdar Özkan "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'na Genel Bakış", **Mali Çözüm Dergisi**, S. 74 (Ocak-Şubat-Mart 2006), s. 27.

⁴³ Anne M. Marchetti, **Beyond Sarbanes-Oxley Compliance Effective Enterprise Risk Management**, John Wiley And Sons, Inc, Hoboken, New Jersey, 2005, s. 157'den İpek Türker, **Türkiye'de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri**, Ankara: Türmob Yayınları-407, 2011, s. 35.

Board) tarafından oluşturulan ABD Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (US GAAP-United States Generally Accepted Accounting Principles)'dir. Bu iki muhasebe standart seti arasındaki temel fark, IASB tarafından oluşturulan muhasebe standartlarının “ilke bazlı” olmasına karşın US GAAP standartlarının “kural bazlı” olmasıdır.⁴⁴

FASB ile IASB 18 Eylül 2002 tarihinde US GAAP ile UFRS'nı yakınlaştırma taahhütlerini açık ve kesin olarak bildirdikleri Norwalk Anlaşmasını imzalamışlardır. Her iki kurulun mevcut ve gelecekte ortaya çıkabilecek muhasebe ile ilgili konulara yüksek kaliteli ve birbirleriyle uyumlu çözümler üretme taahhüdünü temsil eden bu anlaşma “global muhasebe uygulamaları” açısından tarihi bir dönüm noktasıdır.⁴⁵

Finansal tablo kullanıcılarının doğru ve eksiksiz biçimde bilgilendirilmeleri ve konsolide finansal raporlamanın eksiklerinin giderilmesi amacıyla ABD, İngiltere, Avustralya, Hollanda gibi bir çok ülkede muhasebe standartları oluşturulmuş; ayrıca Avrupa Muhasebe Yönergeleri ve ASEAN (Association of South East Asian Nations) Muhasebe Standartları gibi bölgesel harmonizasyon çalışmaları yapılmıştır.⁴⁶

AB, IASB tarafından yayınlanan UFRS'leri değerlendirip AB'de kullanılmasına yönelik olarak onaylamaktadır. Onayı veren ilgili birim Muhasebe Düzenleme Komitesi (Accounting Regulatory Committee - ARC)'dir. ARC üye ülkelerin temsilcilerinden oluşur. Komiteye teknik görüşler Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu (European Financial Reporting Advisory Group - EFRAG) tarafından sağlanmaktadır. EFRAG özel sektörden muhasebe uzmanları tarafından oluşturulan bir yapıdır. Kasım 2005 tarihinden itibaren EFRAG, Uluslararası Finansal Raporlama Yorumlama Komitesi (IFRIC) tarafından yayınlanan yorumlar ve standartlarda yapılan değişikliklerin onaylanma durumunu belirten periyodik raporlar yayınlamaktadır.⁴⁷

---

⁴⁴ **a.g.m.**, s. 30.

⁴⁵ **a.g.m.**, s. 31-32.

⁴⁶ Kaya, **a.g.e.**, s. 4.

⁴⁷ Bülten No:10 “Avrupa Birliği'nin Onayladığı UFRS'ler ile IASB Tarafından Yayınlanan UFRS'ler Arasındaki Farklar Nelerdir?” (Çevrimiçi)
<http://www.denetimnet.net/Pages.aspx?pgID=9766> (Erişim Tarihi: 01.09.2014)

Finansal tabloların konsolidasyonu ile ilgili çalışmalar, önce Kuzey Amerika’da başlamış, arkasından İngilizler uygulamaya başlamıştır. Ardından Kanada, Almanya ve bazı Avrupa ülkelerinde, Avustralya, Yeni Zelanda’da uygulandığı görülmektedir. Çalışmalar İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra daha da geliştirilmiştir. Ülke dışı yatırımların artması, holdinglerin, yatırım gruplarının çoğalması ve çok uluslu işletmeler finansal tabloların konsolidasyonu çalışmalarını yoğunlaştırmıştır.⁴⁸

Konsolide finansal tabloların düzenlenmesine ilişkin çeşitli otoriteler tarafından dünyada çeşitli çalışmalar, düzenlemeler yapılmıştır. Bu otoritelerin başında IASB ve Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu gelmektedir.

Dünyada çok sayıda ülkeler tarafından kullanılan muhasebe standartları ve yorumlar IASB tarafından yayınlanmıştır. AB üye ülkeleri 2005 yılından itibaren borsaya kayıtlı şirketlerin UMS/UFRS’lere göre konsolide finansal tablo düzenlemelerini zorunlu hale getirmiştir.⁴⁹

1977 yılında UMSK’nce yayınlanan konsolide finansal tablolara ilişkin ilk uluslararası muhasebe standardı UMS - 3’ tür. Bu standart daha sonra UMS - 27 ve UMS - 28 yayınlanarak yürürlükten kaldırılmıştır.⁵⁰

Konsolide finansal tablolar ve bağlı şirket yatırımlarının muhasebeleştirilmesi (consolidated financial statement and accounting for investments in subsidiaries) konulu UMS - 27 standardı Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC- International Accounting Standards Committee) tarafından 1 Ocak 1990 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş ve 1994 tarihinde yeniden yapılandırılmıştır. 18 Aralık 2003’de ise UMS 27’nin gözden geçirilmiş hali UMSK tarafından “konsolide ve bireysel finansal tablolar (consolidated and separate financial statements)” olarak yayınlanmış ve 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren de uygulanmaya başlamıştır.⁵¹

---

⁴⁸ Durmuş, Yabancı..., **a.g.e.**, s. 38.

⁴⁹ Terzi, **a.g.m.**, s. 284.

⁵⁰ Yakup Selvi ve Fatih Yılmaz, “SPK Konsolidasyon Tebliği’nin İncelenmesi ve Örnek Bir Uygulama”, **Mali Çözüm Dergisi**, S. 59 (Nisan-Mayıs-Haziran 2002), s. 124.

⁵¹ Belma Ak ve İsmail Bekçi, “Ulusal ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Konsolidasyon ve Bir Uygulama”, **MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, C. VII, S. 2 (Haziran 2005), s. 72.

“IAS (International Accounting Standards) 27 - Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar” standardı ve “IAS Yorum 12 Konsolidasyon - Özel Amaçlı İşletmeler” de düzenlenen konular, IAS 27 ve IAS Yorum 12’nin kapsamından çıkarılmıştır. Yapılan bu düzenleme ile “IFRS 10 - Konsolide Finansal Tablolar” standardı Mayıs 2011’de yayınlanmış, IAS 27’de ise; Bireysel Finansal Tablolarda bağlı ortaklıkların, iş ortaklıklarının ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesi düzenlenmiştir. Ayrıca IAS Yorum 12 yürürlükten kaldırılmıştır.⁵²

1.4.2 Türkiye’deki Düzenlemeler

Türkiye’de şirketlerin halka açılması, hisse senetlerinin dünya borsalarında işlem görmesi ve uluslararası ticari ilişkilerin önemli boyutlara ulaşması, IAS’e uygun finansal raporların kullanılmasını ön plana çıkarmıştır. Bu nedenle, ülkemizdeki muhasebe standartlarının UFRS ile uyumunun sağlanması kaçınılmaz hale gelmiştir.⁵³

Türkiye’de tüm işletmeler için uygulanabilir ve global standartlara uygun muhasebe politikaları oluşturulmaya çalışılmıştır. Bunun için çeşitli kurullar oluşturularak çalışmalar yapılmıştır.

Türkiyede muhasebe standartlarının geliştirilmesi hususunda yasal düzenlemeler yapan en önemli kurumlar şöyledir.⁵⁴

- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK)
- Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)

---

⁵² Yıldız Özerhan ve Serap Yanık, **TMS TFRS Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları**, 2. b., Ankara: Türmob Yayınları-427, 2012, s. 589.

⁵³ İbiş ve Özkan, **a.g.m.**, s. 32.

⁵⁴ Serkan Terzi, “Avrupa Birliği ve Türkiye’de Finansal Raporlama ve Uluslararası Muhasebe Standartları ile Uyumlaştırma Çabaları”, (Çevrimiçi), <http://dayanismadergisi.com/arsiv> (Erişim Tarihi: 02.09.2014).

- 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK)

1.4.2.1 Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Düzenlemeleri

Sermaye Piyasası Kanununun 4. Bölümü SPK'na ilişkin hükümleri düzenlemektedir. SPK'nun görevlerinden biri de kamunun aydınlatılması amacıyla, genel ve özel nitelikte kararlar almak; özellikle finansal durum tablosu, kâr veya zarar tablosu, yıllık raporlar, denetim raporları ve diğer tablolar hakkında standartlar tespit etmek ve bunları tebliğlerle duyurmaktır. SPK bu amaçla bir çok tebliğ ve yönetmelik yayınlamıştır.⁵⁵

Ülkemizde **konsolide finansal tabloların düzenlenmesine** ilişkin yapılan ilk düzenleme SPK tarafından yapılmıştır. Bu ilk düzenleme; 28/03/1992 tarih ve 21185 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan sermaye piyasasında konsolide finansal tablolara ilişkin ilke ve kurallar hakkında Seri:XI 10 sayılı tebliğdir. Daha sonra bu tebliğ 13/11/2001 tarihinde Seri:XI 21 sayılı “sermaye piyasasında konsolide finansal tablolara ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında tebliğ” ile yürürlükten kaldırılıp tekrar düzenlenmiştir. Seri: XI 21 no'lu tebliğin yürürlükle ilgili 23'üncü maddesi ise 17 Ocak 2002 tarihinde değiştirilmiştir. Bu Tebliğ'in amacı, menkul kıymetleri halka arz olunan veya arz olunmuş sayılan anonim ortaklıklar, ana ortaklık tarafından düzenlenecek konsolide finansal tabloların hazırlanması ve ilgililere sunulması ile iştiraklerde, bağlı veya müşterek yönetime tabi ortaklıklardaki pay sahipliğinin muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir. Seri:XI 10 no'lu tebliğde konsolidasyon ihtiyari olarak yer alırken, 21 no'lu yeni tebliğde ise bir zorunluluk haline getirilmiştir.

Türkiye'de konsolide finansal tablo hazırlama yükümlülüğü AB'ne uyum süreci kapsamında; SPK tarafından halka açık şirketler için 15.11.2003 tarihinde yayınlanan Seri: XI 25 no'lu “sermaye piyasalarında muhasebe standartları hakkında” tebliğ ile hayata geçirilmiştir. Bu tebliğ ile hisse senetleri borsada işlem gören şirketler, yatırım ortaklıkları,

---

⁵⁵ Yahya Arıkan, “Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulaması”, **Mali Çözüm Dergisi**, S. 36 (Mayıs-Haziran 1996), s. 62.

hisse senetleri borsada işlem görsün veya görmesin tüm aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ile yer verilen bu işletmelerin bağlı ortaklığı, müşterek yönetime tabi ortaklığı ve iştiraki konumunda olan ve konsolidasyon kapsamı dışı tutulmamış olan şirketler kapsama alınmış ve raporlama yapmakla yükümlü tutulmuşlardır. Ancak bankalar ve sigorta şirketleri Sermaye Piyasası Kanunu'nun 50/a maddesi kapsamında muhasebe, finansal tablo ve rapor standartları konularında kendi özel kanunlarındaki hükümlere tabi bırakılmışlardır.⁵⁶ Seri:XI 25 no'lu tebliğde her bir IFRS ayrı bir kısım olarak ele alınmıştır. Düzenlemede konsolide finansal tablolarla ilgili olan kısım ise “13.Kısım konsolide finansal tablolar, bağlı ortaklıklar ve müşterek yönetime tabi teşebbüsler ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesi”dir. 2005 yılından itibaren halka açık şirketler solo ve konsolide finansal tablolarını bu tebliğe göre hazırlamakla yükümlüdürler. 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren yürürlüğe giren bu tebliğ ile kapsamlı bir muhasebe ilkeleri seti yayınlanmış oldu. Bu düzenleme sonrasında 9 Nisan 2008 tarihinde Seri:XI 29 no'lu “sermaye piyasasında finansal raporlamaya ilişkin esaslar” tebliği yayınlanmıştır. 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren halka açık şirketlere AB tarafından kabul edilen UFRS'na göre finansal tablo hazırlama zorunluluğu getirilmiştir.⁵⁷ Bu Tebliğ ile AB tarafından kabul edilen UMS / UFRS'lerin uygulanması kabul edilmiştir.

1.4.2.2 Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Düzenlemeleri

Günümüzde bankaların çoğunluğu, holdinglerin yapılarına dahil olmuşlar ve önemli sayıda banka, diğer bankalar ve banka dışı finansal kuruluşlara sermaye iştirakinde bulunmuşlardır. Bir topluluk içerisinde yer alan bankalar ve diğer finansal kurumlar hukuken birbirinden bağımsız olmalarına rağmen, topluluğun finansal durumunun ve faaliyet sonuçlarının bir bütün olarak görülmesi ilgili tüm taraflar için gereklidir. Bu taraflar; başta kamu otoriteleri, konsolidasyona tabi topluluğun gözetim ve denetimini elinde bulunduranlar, kamu kurum ve kuruluşları, banka ve diğer finansal kuruluşların denetçileri, kredi verenler, tasarruf sahipleri, banka çalışanları ile bu banka ve finansal

---

⁵⁶ İbiş ve Özkan, **a.g.m.**, s. 33.

⁵⁷ Serkan Terzi, “Avrupa Birliği ve Türkiye’de Finansal Raporlama ve Uluslararası Muhasebe Standartları ile Uyumlaştırma Çabaları”, (Çevrimiçi), <http://dayanismadergisi.com/arsiv> (Erişim Tarihi: 02.09.2014).

kurumlar tarafından çıkarılacak menkul kıymetlere yatırım yapmayı hedefleyen gerçek ve tüzel kişilerdir.⁵⁸

Mevzuatta yapılan düzenleme Hazine Müsteşarlığı'nın 10/05/1997 tarih ve 22985 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan tebliğidir. 4389 sayılı yasa ile bankacılık sahasındaki her türlü düzenleme yetkisi BDDK'ya verilmiştir. BDDK ise 15 Sayılı tebliği ile "konsolide finansal tabloların düzenlenmesi, bağlı ortaklık, birlikte kontrol edilen ortaklık ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesi standardı" hakkında tebliğ yayınlamıştır. Bu tebliğ ile Hazine Müsteşarlığının tebliği kaldırılmıştır.⁵⁹

01/10/2002 tarihi itibarıyla finansal tabloların muhasebe standartları ile uyumlu olmasını sağlamak amacıyla, bu standartlara paralel düzenlemeler içeren muhasebe uygulama yönetmeliği ve bu yönetmeliğe ilişkin 19 adet tebliğ yayınlanmıştır. Bunlardan konsolide finansal tablolarla ilgili düzenleme yukarıda bahsedilen 15 sayılı tebliğ'dir.⁶⁰

Ancak 08.11.2006 tarihli ve 26340 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan bankaların konsolide finansal tablolarının düzenlenmesine ilişkin tebliğin 5.maddesinin (1) numaralı fıkrasında, bankaların konsolide finansal tablolarının düzenlenmesinde TMS'nin uygulanacağı ve (8) numaralı fıkrasında da konsolidasyon işlemlerinin TMS uygulanarak gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Böylece BDDK daha önce yayınladığı kendi muhasebe yönetmeliğini yürürlükten kaldırarak, TMS'nı benimsemiş bulunmaktadır.⁶¹

---

⁵⁸ Hadi Ekinci, "Bankacılıkta Mali Tabloların Konsolidasyonu", **Mali Çözüm Dergisi**, S. 59 (Nisan-Mayıs-Haziran 2002), s. 119.

⁵⁹ Fahrettin Özdemirci, "Uluslararası Muhasebe Standartları'na Göre Finansal Tabloların Konsolidasyonu", (Çevrimiçi), <http://www.vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=4620> (Erişim Tarihi: 01.09.2014).

⁶⁰ Gürbüz Gökçen, Başak Ataman ve Cemal Çakıcı, **Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamaları**, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2011, s. 13.

⁶¹ Şengül Durna Kezik, "Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Çerçevesinde Şirket Birleşmeleri ve Konsolide Finansal Tablolar" (Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, Ocak 2008, s. 178.

1.4.2.3 Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMMOB) ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) Düzenlemeleri

TMMOB, 9 Şubat 1994 tarihinde, denetlenmiş finansal tabloların sunumunda ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmaları için ulusal muhasebe ilkelerinin gelişmesini ve benimsenmesini sağlayacak kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartları ile muhasebe meslek mensuplarının, denetim faaliyetlerini disiplinli yürütebilmeleri için ulusal denetim standartlarını saptamak ve yayınlamak üzere Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TMMOB) tarafından kurulmuştur.⁶²

Çalışmalar, IASC'nin çalışma yöntemine uygun hazırlanmış olan "Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Yönergesi"ne göre oluşturulan 30 adet muhasebe standartları komisyonu ile bir adet denetim standartları komisyonu tarafından yürütülmüştür. Bu çalışmalar sonunda, Kurul 2001 yılına kadar 19 adet standart taslağını "Türkiye Muhasebe Standardı" olarak kabulüne oy birliği ile karar vermiştir.⁶³ TMMOB tarafından 1 Ocak 2002 tarihi itibarıyla yayınlanan 19 adet muhasebe standardı içinde konsolide finansal tabloların düzenlenmesi ile ilgili IAS (Uluslararası Muhasebe Standardı) ile uyumlu "TMS 5 - Konsolide Finansal Tablolar" bulunmaktadır.

Standartların uygulanmasına yönelik herhangi bir yasal yaptırım gücü bulunmamasından dolayı TMMOB tarafından yayınlanan standartların benimsenerek uygulamaya konulmasında istenen başarının sağlanamaması üzerine yapılan çalışmalar sonucu bu sorun, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na 18.12.1999 tarih ve 4487 Sayılı Kanun'la eklenen Ek - 1.madde ile kurulan TMSK ile ortadan kaldırılmıştır. TMSK 07.03.2002 tarihinde faaliyete geçerek, TMMOB'in görevlerini bu tarihe kadar yapmış olduğu çalışmalarla beraber devralmıştır.⁶⁴

---

⁶² Gökçen, Ataman ve Çakıcı, **a.g.e.**, s. 9.

⁶³ Türker, **a.g.e.**, s. 65.

⁶⁴ Cemal Elitaş, **UFRS (TMS-TFRS)Uygulamaları**, Ankara: Hipotez Yayınları, 2011, s. 15-16.

TMSK, kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartlarını saptamak ve yayınlamak üzere kamu tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip bir kuruluştur. Bu kurul, Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu, Hazine Müsteşarlığı, SPK, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden birer üye, TÜRMOB'dan bir Yeminli Mali Müşavir bir Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olmak üzere 9 üyeden oluşur ve bu üyelerin görev süreleri 3 yıldır.⁶⁵

TMSK; Avrupa mevzuatı ile uyum sağlamak ve dünya uygulamalarına yakın olabilmek için uluslararası raporlama standartlarını set olarak aynen uygulama konusunda ilke kararı almıştır. Bu karar doğrultusunda TMSK, Uluslararası Muhasebe Standartları Vakfı ile 2005 yılında telif ve lisans anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşma çerçevesinde TMSK tarafından uluslararası muhasebe standartlarının resmi çevirileri yapılmış ve Türk muhasebe standartları olarak Resmi Gazetede yayınlanmıştır.⁶⁶ TMSK tarafından 9 adet TFRS ve 31 adet TMS ile 26 adet yorum Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Bu standartlar uluslararası standartlar ile uyumludur.

TMSK'nın görevi, 02.11.2011 tarih ve 28103 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak kurulan Kamu Gözetimi ve Muhasebe Standartları Kurumu (KGK) ile son bulmuştur. KGK Türkiye'de muhasebe standartlarını belirlemede tek yetkili organ olmuştur.

1.4.2.4 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) Düzenlemeleri

Türk ekonomisinde yaşanan önemli gelişmeler, uluslararası piyasaların kurallarına uyumlu, yeni bir Türk Ticaret Kanunu'nun yayınlanmasını zorunlu kılmıştır. Bu amaçla, yaklaşık elli yıldan beri yürürlükte olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nu yürürlükten kaldırılarak, çalışmalarına 1999 yılında başlanılan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 13 Ocak 2011 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş ve 14 Şubat 2011 tarihli Resmi Gazetede

---

⁶⁵ Gökçen, Ataman ve Çakıcı, **a.g.e.**, s. 10.

⁶⁶ Elitaş, **a.g.e.**, s. 16.

yayınlanmıştır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda; pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerin yanı sıra, borsada işlem görmeyen işletmeler için de, pay sahipleri başta olmak üzere, tüm ilgililerin menfaatlerini korumaya yönelik yeni bir kurallar sistemi oluşturularak, kurumsal yönetim ilkeleri tesis edilmeye çalışılmıştır. Ancak, kanun daha yürürlüğe girmeden, bir değişikliğe gidilerek 26.06.2012 tarih ve 6335 ile 12.07.2012 tarih ve 6353 sayılı düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.⁶⁷

Değişiklik yapılmadan önceki 6102 sayılı TTK'da, muhasebe alanında yapılan düzenlemelerin en önemlisi; defterlere kayıt aşamasından, finansal raporlama aşamasına kadar tüm parasal işlemlerin UMS ile uyumlu TMS'na uygun olması gerekliliği idi. Ancak 26.06.2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle, defterlere yapılacak kayıtların, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun bir şekilde tutulması hükmü kanundan çıkarılmıştır. İşletmeler eskiden olduğu gibi, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun defter tutma hükümlerine uygun bir şekilde kayıtlarını tutmaya devam edecekler. **TTK'nın 64. ve 88. madde hükmüne tabi işletmeler**, münferit ve **konsolide finansal tablolarını** düzenlerken KGK tarafından yayınlanan TMS'na kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara uymak ve bunları uygulamak zorunda kalacaklardır. Dolayısıyla, işletmeler genel kurula sunacakları finansal tabloları TMS'na uygun olarak hazırlayacaklardır. Kanun'un 88. maddesinde yer verilen diğer bir hüküm ise; KGK'nın, değişik işletme büyüklükleri, sektörler ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar için özel ve istisnai standartlar koymaya ve farklı düzenlemeler yapmaya yetkili kılınmış olmasıdır.⁶⁸

6102 sayılı TTK'nın 517. maddesinde konsolide finansal tabloları hazırlamakla yükümlü işletmeler ile konsolidasyon kapsamına giren işletmelerin belirlenmesinde ve ilgili diğer konularda Türkiye Muhasebe Standartları geçerlidir ifadesi yer almaktadır. Konsolide finansal tablolar 515. maddede öngörülen esas ve ilkelere göre çıkarılır. 515. maddede ise

---

⁶⁷ Yıldız Özerhan, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Muhasebe Uygulamalarına Etkisi", (Çevrimiçi) <https://uye.yaklasim.com/siparis-tipi?returnUrl=BuyMagazine.aspx?ID=2015&ContentID=14589> (Erişim Tarihi: 24.09.2014).

⁶⁸ Yıldız Özerhan, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Muhasebe Uygulamalarına Etkisi", (Çevrimiçi) <https://uye.yaklasim.com/siparis-tipi?returnUrl=BuyMagazine.aspx?ID=2015&ContentID=14589> (Erişim Tarihi: 24.09.2014).

belirtilen ifade “Anonim şirketlerin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, özkaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtacak şekilde çıkarılır” şeklindedir. 528. maddede ise “Bankalar ile diğer kredi kurumlarının, finansal kiralama ve faktöring gibi finansal şirketlerin, sigorta ve reasürans şirketlerinin, Sermaye Piyasası Kanunu kapsamındaki tüm kurumların ve kooperatiflerin finansal tabloları ile konsolide finansal tablolarına ilişkin özel hükümler saklıdır” ifadesi yer almaktadır.

02.11.2011 tarih ve 28103 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu’nun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile KGK oluşturulmuş ve uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturma ve yayınlama, bağımsız denetimde uygulama birliğini, gerekli güveni ve kaliteyi sağlama, denetim standartlarını belirlemek, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek ve bunların faaliyetlerini denetlemek ve bağımsız denetim alanında kamu gözetimi yapma yetkisi bu Kurum’a verilmiştir.⁶⁹

KGK, 1 Kavramsal Çerçeve, 13 TFRS, 28 TMS, 16 TFRS Yorumu ve 7 TMS Yorumu yayınlamıştır. Bunlardan TFRS 10 - Konsolide Finansal Tablolar Standardı’dır.

“TFRS 10 - Konsolide Finansal Tablolar” Standardı 31/12/2012 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için uygulanmak üzere ilk olarak 28/10/2011 tarih ve 28098 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak 216 sıra no’lu tebliğ ile yürürlüğe girmiştir.⁷⁰

Söz konusu standart, UFRS’nda meydana gelen değişikliklere paralellik sağlanması amacıyla 17/07/2013 tarih ve 28710 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 12 sıra no’lu tebliğ aracılığıyla güncellenmiştir. Bu değişiklik doğrudan TFRS 10 tarafından yapılmış olup 31/12/2012 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. Söz konusu standart, UFRS’nda meydana gelen değişikliklere paralellik sağlanması amacıyla 05/03/2014 tarih

⁶⁹ Selahattin Tuncer, “Bağımsız Denetime Tabi Şirketler” (Çevrimiçi)

<http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=17148> (Erişim Tarihi: 02.09.2014).

⁷⁰ Okan Netek, “Konsolide Finansal Tablolar Standardı”, **Vergi Dünyası Dergisi**, S. 375 (Kasım 2012), s. 69.

ve 28932 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 13 sıra no'lu tebliğ aracılığıyla güncellenmiştir. Bu değişiklik doğrudan TFRS 10 tarafından yapılmış olup 31/12/2013 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. İsteyen işletmelerin, bu standardı 1/1/2014 tarihi öncesi hesap dönemlerine ilişkin finansal tablolarında uygulamayı seçmesi mümkündür. Bu durumda, bu husus dipnotlarda açıklanır ve söz konusu tablolarda TFRS 11 - Müşterek Anlaşmalar Standardı, TFRS 12 - Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar Standardı, TMS 27 - Bireysel ve Konsolide Finansal Tablolar Standardı (2011'de yayınlanan) ve TMS 28 - İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar Standardı (2011'de yayınlanan) standartları da uygulanır.

1.4.2.5 Türkiye'de Konsolide Finansal Tablo Düzenleyecek Şirketler

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Geçici 6.maddesinin 1. ve 2.fikralarında geçen ifade şu şekildedir: “1534. maddenin ikinci fıkrasında anılan şirketler 1/1/2013 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap dönemi için, gerek ticari defterlerinin tutulmasında, gerek münferit ve **konsolide finansal tablolarının düzenlenmesinde**, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayınlanmış olan Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulamak zorundadır ve 1534. maddenin üçüncü fıkrasında anılan şirket ve işletmeler, 1/1/2013 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap dönemi için, gerek ticari defterlerinin tutulmasında gerek münferit ve **konsolide finansal tablolarının düzenlenmesinde**, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanmış olan özel Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulamak zorundadır.”

1534. maddenin ikinci fıkrasında geçen şirketler şöyledir;

- Büyük ölçekli sermaye şirketleri ile bunların **konsolidasyon kapsamına giren bağlı şirketleri**, iştirakleri ve şirketler toplulukları,
- Sermaye Piyasası Kanununa göre, ihraç ettikleri sermaye piyasası araçları borsada veya teşkilatlanmış diğer bir piyasada işlem gören şirketler, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ve konsolidasyon kapsamına alınan diğer işletmeler,

- Bankacılık Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan bankalar ile bağlı ortaklıkları,
- 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununda tanımlanan sigorta ve reasürans şirketleri,
- 28/3/2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununda tanımlanan emeklilik şirketleri,

1534. maddenin üçüncü fıkrasında geçen şirketler ise şöyle ifade edilmektedir.

Küçük ve orta ölçekli sermaye şirketleri ile bu maddenin ikinci fıkrasında sayılanlar dışında kalan her ölçüdeki gerçek ve tüzel kişi tacirler.

Konsolide finansal tabloların düzenlenmeme ihtiyariliği, halka kapalı işletmeler açısından söz konusu olabilmektedir. Nitekim 30.12.2014 tarih ve 29221 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan karara göre, TTK kapsamında bağımsız denetime tabi işletmelerin konsolide finansal tablo düzenlemelerine ihtiyarilik getirilmiştir. Ancak halka kapalı olup, TTK kapsamında denetime tabi olan işletmeler, dilerse konsolide finansal tablo düzenleyebilirler.⁷¹

TFRS 10'da belirtilen aşağıdaki koşulların tamamını karşılayan bir ana ortaklık konsolide finansal tablo sunmak zorunda olmayıp, bireysel finansal tablo hazırlayabilmektedir. Bunun dışında kontrolün unsurlarını sağlayan grup şirketleri konsolide finansal tablolar düzenlemek durumundadırlar. Yani bir işletmenin bir ya da daha fazla bağlı ortaklığı var ise konsolide finansal tablo hazırlama zorunluluğu vardır.

- Ana ortaklığın başka bir işletmenin tamamen sahip olduğu bir bağlı ortaklık olması ya da başka bir işletmenin kısmen sahip olduğu bir bağlı ortaklık olması ve oy hakkı olmayan ortaklar da dâhil olmak üzere, diğer ortaklara ana ortaklığın konsolide

---

⁷¹ İlker Kıymetli Şen, Derya Üçoğlu ve Serkan Terzi, **Uluslararası/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Konsolide Finansal Raporlama**, Bursa: Ekin Yayınevi, 2015, s. 167.

finansal tablo sunmayacağıının bildirilmiş olması ve ortakların da bu duruma itiraz etmemiş olması,

- Ana ortaklığın borçlanma araçlarının ya da özkaynağa dayalı finansal araçlarının kamuya açık bir piyasada (yerel ve bölgesel piyasalar da dâhil olmak üzere, yerli veya yabancı bir sermaye piyasasında veya tezgâh üstü piyasada) işlem görmüyor olması,
- Ana ortaklığın, herhangi bir finansal aracın kamuya açık bir piyasada ihracı için bir sermaye piyasası otoritesine veya düzenleyici diğer bir kuruma, finansal tablolarını vermek suretiyle başvuruda bulunmuş olmaması veya başvuruda bulunma sürecinde olmaması ve
- Ana ortaklığın nihai veya herhangi bir ara kademe ana ortaklığının kamunun kullanımına açık ve TFRS'lere uygun konsolide finansal tablolar hazırlıyor olması.

Tablo 1. Konsolide Finansal Tablolar Standardı Tarihçesi

Tarihler	Geliştirme ve Revizyonlar	Yürürlük Tarihleri
Eylül 1987	E 30 "Konsolide Finansal Tablolar ve bağlı ortaklıklardaki Payların Muhasebeleştirilmesi"ne ilişkin nihai taslak	-
Nisan 1989	UMS 27 "Konsolide Finansal Tablolar ve Bağlı Ortaklıklardaki Payların Muhasebeleştirilmesi" yayımlandı	01.01.1990
1994	UMS 27 yeniden biçimlendirme	-
Aralık 1998	Geliştirilmiş UMS 39 "Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçüm"	1 Ocak 2001
18 Aralık 2003	UMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar yayımlandı	1 Ocak 2005 tarihinden önce veya sonra uygulanır.
25 Haziran 2005	UFRS 3 VE UMS 27 ile ilgili önerilen geliştirmelere ilişkin nihai taslak	-
10 Ocak 2008	UMS 27 "Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar" (2008) yayımlandı	1 Temmuz 2009 tarihinden önce veya sonra uygulanır.
22 Mayıs 2008	UMS/UFRS'lerin ilk uyarlamasında ana ortağın Bireysel Finansal Tablolarında bağlı ortaklığın maliyeti ile ilgili geliştirme	1 Ocak 2009 tarihinden önce veya sonra uygulanır.

Tablo 1. Konsolide Finansal Tablolar Standardı Tarihçesi (Devamı)

Tarihler	Geliştirme ve Revizyonlar	Yürürlük Tarihleri
22 Mayıs 2008	UMS/UFRS'lerde yapılan yıllık geliştirmeler	1 Ocak 2009 tarihinden önce veya sonra uygulanır. (erken uygulama imkanı)
6 Mayıs 2010	UMS/UFRS'lerde (2010) yapılan yıllık geliştirmeler	1 Temmuz 2010 tarihinden önce veya sonra uygulanır.
12 Mayıs 2011	UMS 27 "Bireysel Finansal Tablolar" yeniden yayımlandı. Konsolidasyon işlemleri UMS 27 (2011'de geliştirilmiş olarak) 2008'de UMS 27'de gösterilen konsolidasyon revize edilmiş ve ayrı bir standard olarak UFRS 10'da ele alınmıştır.	1 Ocak 2013 tarihinden önce veya sonra uygulanır.
31 Ekim 2012	İştiraklerdeki Paylara ilişkin geliştirmeler (UFSR10, UFRS 12 ve UMS 27'deki geliştirmelere bağlı olarak) (proje tarihi)	1 Ocak 2014 tarihinden önce veya sonra uygulanır.
12 Ağustos 2014	Ayrı finansal tablolarda özsermaye yöntemi geliştirilmiştir (proje tarihi)	1 Ocak 2016 tarihinden önce veya sonra uygulanır. (erken uygulama imkanı)

Kaynak: "History of IAS 27 (as amended in 2011)" <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias27-2011> (Çevrimiçi)

(Erişim Tarihi : 01.09.2014)

2. TFRS 10 - KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR STANDARDI GENEL DÜZENLEMELERİ

Bu bölümde; TFRS 10 konsolide finansal tablolar standardının amacından, standartta geçen terimlerden, standardın kapsamından bahsedilecek, kontrol kavramı detaylı olarak incelenecek, TFRS 3 ve TFRS 10 standartlarının ilişkisi üzerinde durulacak, konsolidasyona dahil edilecek şirketlerde aranan özellikler ve kontrol gücü olmayan paylar (azınlık payları) anlatılacaktır.

Bağlı ortaklıkları bulunan ana ortaklığın, finansal tablolarını tek bir işletmeymiş, tek bir tüzel kişilikmiş gibi sunması gerekmektedir. Buna ilişkin ilkeleri TMS 27 - Bireysel ve Konsolide Finansal Tablolar standardı belirlerken, bazı temel değişiklikler yapılarak TMS 27'den konsolide finansal tablolara ilişkin düzenlemeler çıkarılmış, TFRS 10 - Konsolide Finansal Tablolar Standardı yayınlanmıştır.⁷²

Bu TFRS, işletme birleşmelerine ilişkin muhasebeleştirme hükümlerini düzenlememektedir. İşletme Birleşmeleri için TFRS 3 - İşletme Birleşmeleri standardını incelemek gerekmektedir.

UMSK, 31 Ekim 2012 tarihinde, UFRS 10'da bir değişiklik yaparak, yatırım ortaklıklarının (investment entities) konsolide finansal tablo düzenlemekten muaf tutulmasına ilişkin ilkeleri benimsemiştir.⁷³ Söz konusu değişiklik 1 Ocak 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

5 Mart 2014 tarihli 28932 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 13 sıra numaralı Türkiye Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğlerde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ ile; 28/10/2011 tarihli ve 28098 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan "TFRS 10 Konsolide

---

⁷² Rabia Aktaş, "İlke Temelli Finansal Raporlama Standartları Nasıl Öğretilmeli? TFRS 10- Konsolide Finansal Tablolar Standardı Örneği", **Mali Çözüm Dergisi**, S. 115 (Ocak-Şubat 2013), s.150.

⁷³ Veronice Poole vd, **Deloitte: iGAAP 2015 Volume A, Part 2 A guide to IFRS reporting**, Wolters Kluwer, s. 1768.

Finansal Tablolar” Standardında bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu bölümde standart incelenirken yapılan değişiklikler göz önünde bulundurulmuştur.

Bu standart, yorum kullanmayı gerektiren bir yaklaşım sunmaktadır. Bu yaklaşım bir hiyerarşi sunmadan, kontrolün bir çok göstergesini içermektedir.⁷⁴

2.1 Standardın Amacı

Bu TFRS’nin amacı, bir işletme bir veya daha fazla işletmeyi kontrol ettiğinde düzenlenecek olan konsolide finansal tabloların hazırlanmasına ve sunumuna ilişkin finansal raporlama ilkelerini belirlemektir.⁷⁵

Bu standart bir veya daha fazla işletmeyi (bağlı ortaklıkları) kontrol eden bir işletmenin (ana ortaklığın) konsolide finansal tablo hazırlamasını zorunlu kılar, kontrol kavramını tanımlar ve konsolidasyonun dayanağı haline getirir. Kontrol ilkesinin nasıl uygulanacağını, muhasebeleştirme hükümlerinin nasıl olacağını düzenler.⁷⁶

Yatırım işletmesini tanımlamakta ve yatırım işletmesinin belirli bağlı ortaklıklarının konsolide edilmesine ilişkin istisna getirmektedir.⁷⁷

Kontrol kavramı; özel amaçlı işletmeleri, yapılandırılmış işletmeleri de içeren tüm işletmeler için tek bir kavram olarak ele alınmıştır. Tek bir kontrol kavramına yer verilen bu standartla daha önce bağlı ortaklık olarak nitelendirilen işletmeler, artık bu şekilde değerlendirilmeyebilecek (ya da tam tersi bir durum söz konusu olabilecek) ve bunun sonucunda grubu meydana getiren işletmelerde değişiklikler olabilecektir.⁷⁸

---

⁷⁴ IFRS “First Impressions: Consolidated financial statements, KPMG, May 2011” (Çevrimiçi)
<https://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/first-impressions/Documents/first-impressions-consolidated-FS-IFRS10.pdf> (Erişim Tarihi : 26.08.2014)

⁷⁵ Netek, **a.g.m.**, s. 69.

⁷⁶ “TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar Standardı”, (Çevrimiçi)
http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_10.pdf (Erişim Tarihi: 10.06.2014).

⁷⁷ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140305.pdf>

⁷⁸ Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s. 589.

2.2 Standartta Geçen Terimler

Bu bölümde standartta geçen belli başlı terimlerin açıklamalarına yer verilmektedir. Bu terimlerin anlamları TFRS 10⁷⁹ ve ilgili kaynaklardan alınmıştır.

Yatırım Yapılan İşletmenin Kontrolü: Yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisinden dolayı değişken getirilere maruz kaldığı veya bu getirilerde hak sahibi olduğu, aynı zamanda bu getirileri yatırım yaptığı işletme üzerindeki gücüyle etkileme imkânına sahip olduğu durumda, yatırım yaptığı işletmeyi kontrol etmektedir.

Karar Almaya Yetkili Mercii: Kendi başına ya da başka tarafların vekili sıfatıyla karar alma haklarına sahip işletmedir.

Güç: İlgili faaliyetlerin halihazırda yönetilmesi imkânını sağlayan mevcut haklardır.

Ana Ortaklık: Bir veya daha fazla işletmeyi kontrol eden bir işletmedir. Holding şirketleri örnek verilebilir; ancak ana ortaklık olması için isminde holding ibaresinin bulunması gerekmez.⁸⁰

Bağlı Ortaklık: Ana ortaklık tarafından kontrol edilen işletmedir. Ana ortaklığın % 50'den fazla oy hakkına sahip olduğu bir işletmeyi kontrol ettiği düşünülür. Şart olmamakla birlikte, oy hakkının % 50'den fazla olduğu durumda, genellikle hisse oranı da % 50'nin üzerindedir. Ancak hisse oranı % 50'nin altında olsa bile; ana ortaklığın elinde imtiyazlı hisse senedi olması veya diğer ortakla yapılan anlaşma çerçevesinde yönetim yetkisini elinde bulundurması durumunda da söz konusu işletme bağlı ortaklık sayılır.⁸¹

Tek düzen hesap planına (TDHP) göre bağlı ortaklık kavramı, işletmenin doğrudan veya dolaylı olarak % 50 oranından fazla sermaye ya da oy hakkına veya en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olduğu iştirakler olarak tanımlanmaktadır.

⁷⁹ TFRS 10, Ek A Tanımlanan Terimler.

⁸⁰ Tuğba Şavlı, **Kamu Gözetim Kurumu'nun Finansal Tablo Formatına Uygun Örneklerle Uluslararası / Türkiye Finansal Raporlama Standartları**, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık, 2014, s. 106.

⁸¹ a.g.e.

TDHP ile UFRS 10, bağı ortaklık tanımı açısından uyumaktadır. Fakat UFRS 10'a göre kontrol gücü, sadece sermaye payı ile ölçülmemektedir. Bazı durumlarda sahiplik oranı %50'nin altında olmasına rağmen niteliksel bazı etkenlerden dolayı da kontrol gücü elde edilebilir.⁸²

Grup: Bir ana ortaklık ve onun bağı ortaklıklarıdır.

Özel Amaçlı İşletme: dar kapsamı ve tam olarak belirlenmiş bir amacı (örneğin, bir kiralama işlemi gerçekleştirmek, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunmak veya finansal varlıklara dayalı menkul kıymet ihraç etmek üzere) yerine getirmek için kurulmuş işletmedir. Ana ortaklık küçük bir hisseye sahip olabileceği gibi hiç hisse payı da olmayabilir. Ancak, yapılan anlaşmalar veya verilen garantiler neticesinde, özel amaçlı işletmenin kontrolü ana ortaklığın elindedir ve ana ortaklık, özel amaçlı işletmenin sağlayacağı fayda ve zararlarda doğrudan pay sahibidir.⁸³ Bu terim ülkemizde çok bilinen bir kavram olmamakla birlikte, Enron skandalından sonra muhasebe çevrelerinde tartışılan bir konu olmuştur. Özel amaçlı işletmelerin faaliyet alanları çok çeşitlidir. İşletmeler kendileri için tali nitelikte olan malların veya hizmetlerin üretimi için özel amaçlı işletmeler kurabilir ve bu işletmeleri kontrol edebilirler. Kontrol gücü kavramı konsolide finansal tablolarda özel amaçlı işletmelere yer verilmesi hususunu öne çıkarmaktadır. Özel amaçlı işletmeler, literatürde **özel amaçlı girişimler** (SPE: Special Purpose Entities) ve **özel amaçlı araçlar** (SPV: Special Purpose Vehicles) olarak da adlandırılmaktadırlar.⁸⁴

Silo (Ayrı Addolunan İşletme): Kontrol genellikle tüzel işletme seviyesinde değerlendirilir. Ama bazı durumlarda, bir yatırımcı bir kurumun sadece özel belirlenmiş varlık ve yükümlülükleri (**silo**) üzerinde güce sahip olur. Bu durumda TFRS 10 ancak aşağıdaki şartlar sağlanırsa uygulanır:⁸⁵

---

⁸² Şen, Üçoğlu ve Terzi, **a.g.e.**, s. 163.

⁸³ Şavlı, **a.g.e.**, s. 106-107.

⁸⁴ İbrahim Karaduman, "Özel Amaçlı İşletmelerin Konsolide Finansal Tablolar Açısından TMS ve TFRS Kapsamında İncelenmesi", **Vergi Sorunları Dergisi**, S. 283 (Nisan 2012), s. 78-79.

⁸⁵ IFRS "First Impressions: Consolidated financial statements, KPMG, May 2011" (Çevrimiçi) <https://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/first-impressions/Documents/first-impressions-consolidated-FS-IFRS10.pdf> (Erişim Tarihi : 26.08.2014)

- Silo'nun varlıkları, yükümlülükleri ve özsermayesi tüm kurumdan ayrı ve bu varlıkların hiçbiri işletmenin diğer yükümlülükleri için kullanılamaz. Bu varlıklar sadece silonun borçlarının ödenmesi için kullanılmaktadır.
- İşletmenin diğer bölümlerinin bu varlıklar üzerinde hakkı ve sorumluluğu bulunmamaktadır.

Yatırımcı işletme, ayrı addolunan işletmeyi kontrol ediyorsa, yatırım yaptığı işletmenin bu kısmını konsolide eder. Bu durumda, yatırımcı olan diğer taraflar, yatırım yapılan işletme üzerindeki kontrollerini değerlendirirken ve bu işletmeyi konsolide ederken, yatırım yapılan işletmenin bu kısmını dışarda tutarlar.⁸⁶

Yatırımcı bir işletme, ancak ve ancak aşağıdaki koşulların sağlanması halinde, yatırım yaptığı işletmenin bir kısmını, ayrı addolunan bir işletme olarak ele alır ve kontrol edip etmediğini dikkate alır:⁸⁷

Yatırım yapılan işletmenin belirlenmiş varlıkları (ve varsa bunlarla ilişkili kredi güçlendirmeleri), yatırım yapılan işletmenin belirlenmiş borçları veya bu işletmedeki belirlenmiş diğer menfaatler için yapılan ödemelerin tek kaynağıdır. Belirlenmiş borcu olanlar dışındaki tarafların, belirlenmiş varlıklara veya bu varlıklardan kaynaklanan nakit akışlarındaki bakiyeye ilişkin hak veya yükümlülükleri bulunmamaktadır. Özünde, belirlenmiş varlıklardan sağlanan getirilerin hiçbiri, yatırım yapılan işletmenin kalan kısmı tarafından kullanılamamaktadır; aynı şekilde, ayrı addolunan işletmenin borçlarından hiçbiri, yatırım yapılan işletmenin kalan kısmına ait varlıklardan ödenememektedir. Bu yüzden, özünde, ayrı addolunan işletmenin tüm varlıkları, borçları ve özkaynağı, yatırım yapılan işletmenin bütününden tecrit edilmiştir.

Yatırım İşletmesi:

- Yatırım yönetimi hizmeti sunmak amacıyla bir veya birden fazla yatırımcıdan fon elde eden,

---

⁸⁶ TFRS 10, Ek B paragraf 79.

⁸⁷ TFRS 10, Ek B paragraf 77-78.

- Yatırımcısına veya yatırımcılarına, iş amacının fonları yalnızca sermaye kazancı veya yatırım geliri ya da her ikisini birden elde etmek üzere yatırım yapmak olduğunu taahhüt eden ve
- Yatırımlarının tamamının (veya tamamına yakınının) performansını gerçeğe uygun değer esaslı üzerinden ölçen ve değerleyen işletmedir.⁸⁸

İşletme, ayrıca yatırım işletmesi olup olmadığı değerlendirirken, yatırım işletmelerine ait aşağıda yer alan belirgin özelliklere sahip olup olmadığını dikkate alır:⁸⁹

- Birden fazla yatırıma sahiptir,
- Birden fazla yatırımcıya sahiptir,
- İlişkili tarafı olmayan yatırımcılara sahiptir ve
- Özkaynak veya benzeri paylar şeklinde ortaklık paylarına sahiptir.

Bu özelliklerin tümünün birlikte olması bir zorunluluk değildir. Örneğin, yatırım işletmesi bir fon olabilir ve müstakil bir özkaynağı olmayabilir. Özelliklerinin tümünün taşınmaması durumunda, yatırım işletmesi TFRS 12 - Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar Standardı uyarınca gerekli ilave açıklamaları sunmak zorundadır. Yatırım işletmesi tanımını oluşturan üç unsurdan bir veya daha fazlasında belirtilen yatırım işletmelerine ait belirgin özelliklerde değişiklik olduğunu göstermesi durumunda, ana ortaklık yatırım işletmesi olup olmadığını yeniden değerlendirir.⁹⁰

Yatırım işletmeleri genellikle yatırım fonları tarafından oluşturulur. Ancak uygulamada ana sözleşmenin ve faaliyet konusunun değiştirilmesi suretiyle bağlı ortaklığın yatırım işletmesine dönüştürülme şekilleri de görülmektedir. Bu tür işletmelerin gerçeğe uygun

---

⁸⁸ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140305.pdf>

⁸⁹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140305.pdf>

⁹⁰ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140305.pdf>

değerleri için uzman kuruluşlarca hazırlanacak değerlendirme raporlarının kullanımı uygun olacaktır.⁹¹

Kontrol Gücü Olmayan Paylar: Bir bağlı ortaklığın doğrudan veya dolaylı olarak ana ortaklığa ait olmayan paylarıdır.

İlgili Faaliyetler: Bu TFRS'nin amacı açısından ilgili faaliyetler, yatırım yapılan işletmenin getirilerini önemli ölçüde etkileyen faaliyetlerdir.

Koruyucu Haklar: Bu hakları ellerinde bulunduranların çıkarlarını korumak amacıyla tasarlanmış olan ve ilişkili olduğu işletme üzerinde güç sağlamayan haklardır.

Azletme Hakları: Karar alıcının karar alma yetkisini sonlandırmaya ilişkin haklardır.

Aşağıdaki terimlerin anlamları ise TMS 28 (2011 Versiyonu)⁹² ve ilgili kaynaklardan alınmıştır:

İştirak: Yatırımcı işletmenin üzerinde önemli etkisinin bulunduğu işletmedir. Genellikle % 20 ile % 50 arasında hisse oranına sahip olunan yatırımlar bu kapsamda değerlendirilir. Ancak, temel kriter yatırım yüzdesi değil, önemli etkinin olup olmadığıdır. Örneğin; 5 kişilik bir yönetim kurulunun bir üyesini atama yetkisine sahip bir ortak için söz konusu işletme iştiraktır. Ortaklara karşı şirketin yönetiminden sorumlu yönetim kurulu üyelerinden bir tanesini atama yetkisi şirketi kontrol etme yetkisi vermez fakat yönetim kurulunun her kararı üzerinde önemli etkisi vardır.⁹³

İş Ortaklığı: Müşterek kontrole sahip olan tarafların, girişimin net varlıkları üzerinde haklarının bulunduğu müşterek anlaşmadır. Ortaklar tek başlarına değil, diğer ortaklarla birlikte kontrol yetkisine sahiptir, kararlar yapılan anlaşmaya göre müştereken alınır.

---

⁹¹ Şen, Üçoğlu ve Terzi, **a.g.e.**, s. 169.

⁹² “TMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar Standardı”, (Çevrimiçi), <http://www.kgk.gov.tr/contents/files/TMS28.pdf> (Erişim Tarihi: 26.08.2014)

⁹³ Şavlı, **a.g.e.**, s. 107.

Önemli Etki: Yatırım yapılan işletmenin finansal ve faaliyetle ilgili politikaların belirlenmesi kararlarına katılma gücü olup bu politikaları tek başına ya da bir başka taraf ile müşterek kontrol etme gücünü ifade etmemektedir.

Aşağıdaki terimlerin anlamları TFRS 11⁹⁴ ve ilgili kaynaklardan alınmıştır.

Müşterek Anlaşma: İki veya daha fazla tarafın üzerinde müşterek kontrole sahip olduğu anlaşmadır. Müşterek anlaşma bir müşterek faaliyet veya bir iş ortaklığıdır. Müşterek anlaşmanın müşterek faaliyet veya iş ortaklığı şeklinde sınıflandırılması, anlaşmaya taraf olanların sahip oldukları hak ve yükümlülüklerle bağlıdır.⁹⁵

Müşterek Kontrol: Bir anlaşma üzerindeki kontrolün sözleşmeye dayalı olarak paylaşılmasıdır. Bu kontrol, sadece ilgili faaliyetlere ilişkin kararların kontrolü paylaşan tarafların oy birliği ile mutabakatını gerektirdiği durumlarda vardır.

Müşterek Faaliyet: Müşterek anlaşmanın müşterek kontrolüne sahip tarafların bu anlaşmayla ilgili varlıklar üzerinde haklara ve borçlara ilişkin yükümlülüklerle sahip oldukları müşterek anlaşmadır.

Bir anlaşmanın müşterek faaliyet veya iş ortaklığı olduğuna karar verilirken aşağıdaki hususlar dikkate alınarak bir değerlendirme yapılmalıdır:

- Müşterek anlaşmanın türü,
- Söz konusu anlaşmadan doğan hak ve yükümlülükler
- Anlaşmanın yapısal ve hukuki biçimi,
- Anlaşmadaki taraflarca üzerinde mutabakat sağlanan hükümler ve
- İlgili olduğu hallerde diğer durum ve koşullar.

---

⁹⁴ “TFRS 11 Müşterek Anlaşmalar Standardı”, (Çevrimiçi),
http://www.kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_11.pdf (Erişim Tarihi: 26.08.2014)

⁹⁵ Şavlı, **a.g.e.**, s. 107.

Konsolidasyon açısından değerlendirildiğinde; müşterek faaliyetdeki paya ilişkin olarak işletme, aşağıdakileri muhasebeleştirir:

- Müşterek elde bulundurulmuş varlıklardaki payı da dahil olmak üzere varlıklarını,
- Müştereken katlanılan borçlardaki payı da dahil olmak üzere borçlarını,
- Müşterek faaliyetten sağlanan ürün veya hizmetin kendi payına düşen kısmının satışından doğan hasılatını,
- Müşterek faaliyetin ürün veya hizmet satışından doğan hasılatından kendine düşen payı ve
- Müştereken katlanılan giderlerdeki payı da dahil olmak üzere giderlerini.

Konsolidasyon açısından değerlendirildiğinde; iş ortaklıklarında taraflar kurulan ortaklığın net varlıkları (varlıklar-yükümlülükler) üzerinde hak sahibidirler. Uygulamada, müşterek kontrolün söz konusu olduğu ortaklığın büyük çoğunluğu bu şekildedir ve “joint venture” olarak adlandırılır. İş ortaklıklarında taraflar net varlıklar üzerinde hak sahibi olduklarından net varlıklarından kendi payına düşen kısmını finansal tablolarına yansıtırlar ki, bu yöntem özkaynak yöntemidir.⁹⁶

Bireysel ve konsolide finansal tablolarda ayrı bir kalem olarak görülen aşağıdaki terimlerin anlamları TMS 24⁹⁷ - İlişkili Taraf Açıklamaları Standardı’ndan ve ilgili kaynaktan alınmıştır.

İlişkili Taraf: Finansal tablolarını hazırlayan işletmeyle ilişkili olan kişi ve işletmedir.

Raporlama yapan işletme üzerinde kontrolü olan veya raporlama yapan işletmeyi önemli derecede etkileyen ana şirket, işletme sahipleri ve onların aileleri, büyük yatırımcılar ve üst

---

⁹⁶ Şavlı, **a.g.e.**, s. 122.

⁹⁷ “TMS 24 İlişkili Taraf Açıklamaları Standardı ”, (Çevrimiçi),
<http://www.kgk.gov.tr/contents/files/TMS24.pdf> (Erişim Tarihi: 26.08.2014)

düzyer pozisyonda bulunan idari personelin de dahil olduğu ve raporlama yapan Şirket tarafından kontrol edilen veya üzerinde önemli etkisi olan taraflar, üst düzey yönetimde yer alan yöneticiler, ya da (ana ortak, bağlı ortaklıklar, iş ortaklıkları, iştirakler ve hizmet sonrası sosyal planların da dahil olduğu) aynı gruba bağlı olan grup Őirketleridir.⁹⁸

AŞağıdaki terimin anlamı TFRS 12⁹⁹'den ve ilgili kaynaktan alınmıştır.

Diğer İŞletmedeki Paylar: İŞletmeyi diğer işletmenin performansına bağlı getirilerde değişkenliğe maruz bırakan, sözleşmeye bağlı olan veya olmayan ilişkiler anlamında kullanılır.

Özkaynağa dayalı araçların veya borçlanma araçlarının elde tutulması yoluyla olduğu gibi, fonlama garantisi, likidite desteği, borç güçlendirmeleri ve teminatlar gibi diğer ilişkiler yoluyla da belirlenebilir. Diğer işletmedeki paylar, işletmeye başka bir işletmenin kontrolünü, müşterek kontrolünü veya o işletmede önemli etki sahipliğini kazandıran araçları içerir.¹⁰⁰

Grup içi Gerçekleşmemiş Kâr

İŞlem fiyatının net defter değerini geçtiği bir kalemin (genellikle envanter ve uzun ömürlü varlıkların) ana ortaklıktan bağlı ortaklıklara transferi, bağlı ortaklıklardan ana ortaklığa transferi veya bağlı ortaklıklar arasında transferi ve bilanço tarihinde grup dışı herhangi bir Şirkete satılmaması durumu.¹⁰¹

---

⁹⁸ “UFRS Cep Kitapçığı 2011”, Deloitte (Çevrimiçi)

<http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/2012/UFRS-Cep-Kitapçigi-2011.pdf> (Erişim Tarihi: 01.09.2014)

⁹⁹ “TFRS 12 Diğer İŞletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar Standardı ” Ek A, (Çevrimiçi),

http://www.kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_12.pdf (Erişim Tarihi: 26.08.2014)

¹⁰⁰ İbrahim Güler, **Açıklamalı, Yorumlu ve Karşılaştırmalı Türkiye Finansal Raporlama Standartları ve Kobi TFRS Uygulaması**, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık, 2012, s. 511.

¹⁰¹ Barry J. Epstein ve Abbas Ali Mirza, **IFRS Interpretation and Application of International Accounting and Financial Reporting Standards**, ABD: John Wiley & Sons Inc., 2006, s. 374-375.

2.3 Standardın Kapsamı

Konsolide finansal tablolar, ana ortaklığın ve onun bağlı ortaklıklarının varlıklarının, borçlarının, özsermayesinin, gelir ve giderlerinin tek bir tüzel kişilik gibi gösterildiği tabloları ifade etmektedir.¹⁰²

Yönetimi ele geçiren işletme “ana ortaklık” veya “hakim ortaklık” olarak adlandırılırken, hukuki bakımdan bağımsız olmakla birlikte , yönetimi ana ortaklık tarafından ele geçirilen işletmelere de bağlı ortaklık denilmektedir.¹⁰³

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)’nun 195.maddesinde şirketler topluluğu kavramından bahsedilmektedir. Hakim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hakim şirketler ana, bağlı şirketler yavru şirket konumundadır. Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak; oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkına haizse ya da kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa, bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hakimiyeti altında tutabiliyorsa, birinci şirket hakim, diğeri bağlı şirkettir.

2.3.1 Konsolidasyon Yapmak Zorunda Olan Şirketler

Yatırımcı işletme yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisinin niteliğini dikkate almaksızın yatırım yaptığı işletmeyi kontrol edip etmediğini değerlendirerek ana ortaklık olup olmadığını belirler. Ana ortaklığın kontrol gücünü sahip olduğu tüm bağlı ortaklıklarının konsolidasyona dahil edilmesi gerekir. Yatırımcı işletmenin, yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisinden dolayı değişken getirilere maruz kaldığı ya da getirilerde hak sahibi olduğu,

---

¹⁰² Norma Hall, Phill Barden ve Veronica Poole, **Deloitte: iGAAP 2014 Volume A, Part 2 A guide to IFRS reporting**, 7. b., LexisNexis, s. 1794.

¹⁰³ Selvi ve Yılmaz, **a.g.m.**, s. 124.

aynı zamanda bu getirileri yatırım yaptığı işletme üzerindeki gücüyle etkileme imkânına sahip olduğu durumda kontrolden bahsedilir.¹⁰⁴

2.3.2 Konsolidasyon İstisnası

Bir işletmenin bir ya da daha fazla bağlı ortaklığı var ve kontrol unsurlarını sağlıyor ise konsolide finansal tablo hazırlama zorunluluğu vardır. Bazı durumlarda ana ortaklığın konsolide finansal tablolar hazırlama zorunluluğu bulunmamaktadır. Aşağıda belirtilen durumların tamamının sözkonusu olduğu durumlarda, ana ortaklık konsolide finansal tablo düzenlemeyebilir. Bu durumlar şunlardır:¹⁰⁵

Aşağıdaki koşulların tamamını karşılayan bir ana ortaklık konsolide finansal tablo sunmak zorunda değildir:

- Ana ortaklık başka bir işletmenin bağlı ortaklığı ise, ortaklarının bilgilendirilmesi ve itiraz etmemiş olmaları durumunda,
- Ana ortaklığın menkul kıymetleri kamuya açık bir piyasada işlem görmüyor olması veya işlem görmek üzere başvurmuş olmaması durumunda,
- Ana ortaklığın nihai veya herhangi bir ara kademe ana ortaklığının, TFRS'lerle uyumlu konsolide finansal tablolar hazırladığı ve kamunun kullanımına sunduğu durumlarda konsolide finansal tabloları hazırlamaları zorunlu değildir.

Muafiyetlik hükümleri, ana ortaklık ile ilgili karar alıcıların bilgi ihtiyacı düşünülerek düzenlenmiştir. Halka açık ya da halka açılmak üzere başvuru yapmış ana ortaklık muafiyet kapsamı dışındadır.¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ TFRS 10, madde 5-6.

¹⁰⁵ Hall, Barden ve Poole, **a.g.e.**, s. 1795-1796.

¹⁰⁶ Yıldız Özerhan Akbulut, "TMS 27 Kapsamında Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesi", (Çevrimiçi) <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=8775> (Erişim Tarihi: 24.09.2014).

- TMS 19 - Çalışanlara Sağlanan Faydalar Standardının uygulandığı işten ayrılma sonrası fayda planları veya çalışanlara sağlanan diğer uzun vadeli fayda planlarına da bu TFRS uygulanmaz.
- Bir yatırım işletmesinin, tüm bağlı ortaklıklarını gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtarak ölçmesi zorunlu olduğunda, konsolide finansal tablo sunması gerekli değildir.

2.3.3 Konsolidasyona Dahil Edilmeyecek Bağlı Ortaklıklar

Yatırım ortaklığı tanımına uyan bir işletme, bağlı ortaklıklarını konsolide etmekten muaf tutulmuştur. Yatırım ortaklığı, bir bağlı ortaklıktaki yatırımları UFRS 9 / UMS 39 uyarınca gerçeğe uygun değer üzerinden ölçecek ve değerlendirme farklarını kâr ya da zararda muhasebeleştirecektir. Ayrıca yatırım işletmesi başka bir işletmenin kontrolünü elde ettiğinde TFRS 3'ü uygulamaz. Konsolidasyondan muaf tutma ilkesi sadece yatırım ortaklığının kendisi için geçerlidir. Yatırım ortaklığının ana ortaklığı olan bir işletme, bağlı ortaklığı konumunda olan yatırım ortaklığını konsolide etmeye devam edecektir.

SPK tarafından yayınlanan Seri:XI 21 no'lu "sermaye piyasasında konsolide finansal tablolara ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında tebliğ"de konsolide finansal tabloları önemli ölçüde etkilemeyen işletmeler de konsolidasyon kapsamı dışında tutulabilmektedir ifadesi yer almaktadır. Bu ifade net olarak TFRS 10'un 4.maddesinde yer almamakla birlikte Kavramsal Çerçeve ve UMS 1 - Finansal Tabloların Sunuluşu standardında açıklanan "önemlilik" kavramı açısından düşünüldüğünde geçerliliği söz konusu olabilecektir. Buna göre konsolide finansal tablolar açısından gayri faal olan ve önemli bir büyüklüğe sahip olmayan bağlı ortaklıklar konsolide finansal tablo dışında tutulup, TFRS 9 - Finansal Araçlar standardı kapsamında finansal varlık ya da finansal yatırım olarak raporlanabilmesi mümkün olabilmektedir.¹⁰⁷

---

¹⁰⁷ Terzi, Uluslararası..., **a.g.m.**, s. 289.

2.4 Kontrol Kavramının İncelenmesi

TFRS 10'un dayanağı kontrol kavramıdır. TFRS 10'un en önemli özelliği **kontrol gücünün** olup olmadığının belirlenmesinde daha ayrıntılı bilgi sağlaması ve tek bir kontrol modeli oluşturmasıdır. Kontrolün değerlendirilmesi sürecine getiri - güç ilişkilerinin dahil edilmesi nedeniyle de daha fazla sayıda işletme konsolidasyon kapsamına dahil edilebilmektedir.¹⁰⁸

Bunun için TFRS 10'da kontrol kavramının üstünde çok durulmuş örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Kontrol, bir işletmenin faaliyetlerinden fayda elde etmek için, finansman ve işletme (faaliyet) politikalarını yönetebilme gücünü ifade eder.¹⁰⁹

Yatırımcı işletme, ancak ve ancak yatırım yaptığı işletme üzerinde güce sahipse, yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisinden dolayı değişken getirilere maruz kalıyorsa veya bu getirilerde hak sahibi oluyorsa elde edeceği getirilerin miktarını etkileyebilmek için yatırım yaptığı işletme üzerindeki gücünü kullanma imkânına sahipse ana ortaklık niteliğine haiz olacak ve konsolide finansal tablo düzenleme zorunluluğu altına girecektir.¹¹⁰

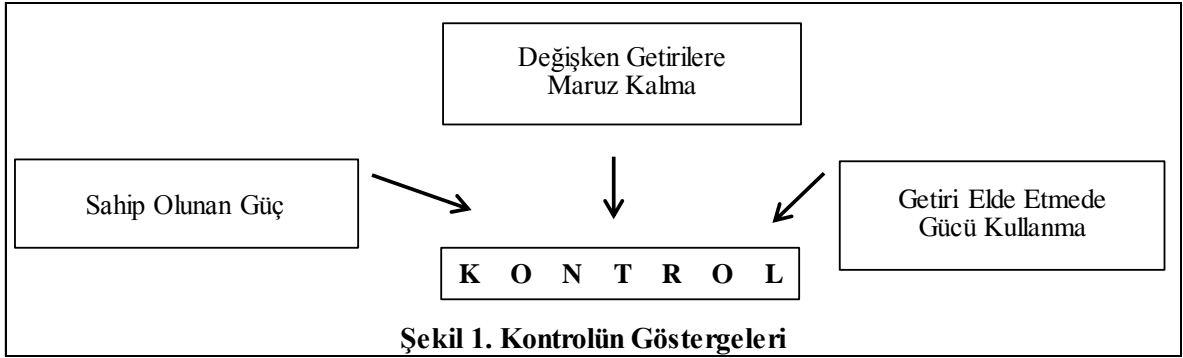
Bu kontrolün olup olmadığının belirlenmesi pratikte daha karmaşık olabilir bunun için yargı kullanımı gerekmektedir. Yargı kullanımı; TFRS 10'u TMS 27'den ayıran en önemli özelliklerden biridir. Yargı kullanımı aşağıdaki şekilde belirtilen üç unsurun karşılanıp karşılanmadığı ile ilgilidir.

---

¹⁰⁸ Terzi, Uluslararası..., **a.g.m.**, s. 291.

¹⁰⁹ Başak Ataman Akgül ve Hüseyin Akay, **Uluslararası Muhasebe Standartları**, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2004, s. 133.

¹¹⁰ Netek, **a.g.m.**, s. 70-71.

Kaynak: “Practical guide to IFRS Consolidated financial statements:redefining control” (Çevrimiçi)
<http://www.pwc.com.au/industry/real-estate/assets/Practical-Guide-IFRS-Consolidated-Jul11.pdf>
(Erişim Tarihi: 10.09.2014)

Durum ve koşullar belirtilen bu **üç unsurun** (sahip olunan güç, değişken getirilere maruz kalma ve getiri elde etmede gücü kullanma) birinde veya daha fazlasında değişiklik olduğunu gösteriyorsa, yatırımcı işletme yatırım yaptığı işletmeyi kontrol edip etmediğini yeniden değerlendirmelidir.

Yatırım yapılan işletme üzerindeki gücün yürütülme şeklinde bir değişiklik varsa, bu değişiklik yatırımcı işletmenin yatırım yaptığı işletme üzerindeki gücünü değerlendirme şekline yansımalıdır. Örneğin, karar alma haklarındaki değişiklikler, ilgili faaliyetlerin artık oy haklarıyla yönetilemeyeceği, bunun yerine sözleşme gibi başka anlaşmaların diğer bir tarafa veya taraflara ilgili faaliyetleri yönetme halihazır imkânını sağladığı anlamına gelebilir.¹¹¹

Eğer bir işletme %50’den daha azına sahip olduğu başka bir şirketi konsolidasyona tabi tutabiliyorsa buna fiili kontrol (de facto) denir. Burada kontrol herhangi bir anlaşmaya, potansiyel oy hakkı veya benzeri araçlara dayanmaz. Fiili kontrolün yanında yatırım yapan işletmenin, yatırım yapılan işletme üzerinde kontrol gücünün belirlenmesinde, yatırım yapılan işletmenin ilgili faaliyetleri ve ilgili faaliyetleri yönetme hakkı veren hakların belirlenmesi gerekmektedir.¹¹²

İki ya da daha fazla yatırımcı bir işletmeyi kontrol ediyorsa ve ilgili faaliyetleri yönetmek için birlikte karar alıyorsa, hiçbirinin direkt karar alma yetkisi yoksa bu durumda hiçbir

¹¹¹ TFRS 10, Ek B paragraf 81.

¹¹² Aktaş, **a.g.m.**, s. 152.

yatırımcı yatırım yapılan işletmeyi tek başına kontrol edemez. Her bir yatırımcı, işletmedeki payı ile ilgili uygun TMS ya da TFRS gereği muhasebeleştirme yapar. (TFRS 11, TMS 28 veya TFRS 9 gibi)¹¹³

Konsolidasyon kavramına giren ve girmeyen finansal varlıkların hangi düzenlemeye göre raporlanacağı aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Tablo 2. Konsolidasyon Kapsamındaki ve Kapsam Dışı Finansal Varlıklara İlişkin Düzenlemeler

	Muhasebeleştirme	Dipnotlar	Bireysel Finansal Tablolar
Bağlı Ortaklıklar	UFRS 10	UFRS 12 Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar	UMS 27 "Bireysel Finansal Tablolar"
İştirakler	UMS 28 "İştirakler ve İş Ortaklıklarındaki Paylar"		
İş Ortaklıkları	UFRS 11		UFRS 11
Müşterek Faaliyetler			UFRS 11
Konsolide Edilmeyen İşletmeler	UFRS 9 (UMS 39)		UFRS 12

Kaynak: KPMG, "UFRS 10 Bülteni", Temmuz 2012, S. 1. (Çevrimiçi)

<https://www.kpmg.com/TR/tr/hizmetlerimiz/Audit/Documents/UFRS-Bulten-10.pdf>

(Erişim Tarihi : 01.09.2014)

Kontrol gücüne bağlı olarak ilgili UFRS belirlenir. Kontrol gücünü olması halinde TFRS 10 uygulanır. Müşterek kontrolün olması durumunda ise; öncelikle TFRS 11'e göre müşterek anlaşmaların türü incelenmelidir. Eğer müşterek faaliyet var ise TFRS 11, iş ortaklığı söz konusu ise TMS 28'in hükümleri uygulanır. Eğer müşterek kontrol yok ve önemli etki söz konusu ise TMS 28'e göre iştirak söz konusu olur ve özkaynak yöntemi

¹¹³ Hall, Barden ve Poole, **a.g.e.**, s. 1801.

uygulanır. Ancak önemli etki olmaması durumunda finansal araç olarak değerlendirilir ve son olarak tüm durumlarda TFRS 12'e göre dipnotlar sunulur.¹¹⁴

Kontrol modelini uygulamak için bahsettiğimiz üç unsuru değerlendirmeden önce yapılması gereken çeşitli adımlar vardır. Bu adımlar:¹¹⁵

- Yatırım yapılan işletmeyi tanımlama,
- Yatırım yapılan işletmenin amacını ve oluşumunu anlama,
- Yatırım yapılan işletmenin ilgili faaliyetlerini ve bu faaliyetler yapılırken kararların nasıl alındığını tanımlama.

2.4.1 Kontrolün Ele Geçirilme Yolları

Yatırımcı işletme, yatırım yapılan işletmenin kontrolüne ilişkin değerlendirmesini yaparken, ilgili faaliyetlere yönelik kararların nasıl alındığını, ilgili faaliyetleri yönetme imkânına kimin sahip olduğunu ve bu faaliyetlerden sağlanan getirileri kimin elde ettiğini belirlemek amacıyla, yatırım yaptığı işletmenin amacı ve oluşumunu göz önünde bulundurur.¹¹⁶

Yatırım yapılan işletmenin amacı ve oluşumu göz önünde bulundurulduğunda, yatırım yapılan işletmenin, hamiline elindeki miktarla orantılı bir şekilde oy hakkı sağlayan özkaynağa dayalı finansal araçlar aracılığıyla kontrol edildiği açıkça ortaya çıkabilir. Böyle bir durumda, karar verme sürecini etkileyen başka bir düzenleme de yoksa, kontrole ilişkin yapılan değerlendirmede, yatırımcı işletmenin finansal ve faaliyet politikalarının belirlenmesinde yeterli olan oy haklarını, eğer varsa, hangi tarafın kullanabildiğine

---

¹¹⁴ Applying IFRS, “IFRS 10 Consolidated Financial Statements - Challenges in adopting and applying IFRS 10”, December 2013, EY (Çevrimiçi), [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Applying_ConsJA_Dec-2013/\\$FILE/EY-Applying_ConsJA_Dec_2013.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Applying_ConsJA_Dec-2013/$FILE/EY-Applying_ConsJA_Dec_2013.pdf) (Erişim Tarihi: 20.04.2015)

¹¹⁵ Clearly IFRS “Moving ahead in an IFRS world A practical guide to implementing IFRS 10 - Consolidated Financial Statements”, Deloitte (Çevrimiçi) <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ca/Documents/audit/ca-en-audit-clearly-ifrs-consolidated-financial-statements-ifrs-10.pdf> (Erişim Tarihi: 26.08.2014)

¹¹⁶ TFRS 10, Ek B paragraf 5.

odaklanır. Bu tür durumlarda, genellikle, söz konusu oy haklarının çoğunluğunu elinde bulunduran yatırımcı işletme, başka herhangi bir unsur mevcut değil ise yatırım yaptığı işletmeyi kontrol etmektedir.¹¹⁷

Yatırım yapılan işletme öyle bir şekilde oluşturulmuş olabilir ki, oluşan bu yapıda oy hakları, yatırım yapılan işletmeyi kimin kontrol ettiğine dair karar vermede belirleyici bir unsur olmaktan çıkmış olabilir. Örneğin böyle bir durum, oy haklarının sadece idari görevlerle ilgili olduğu ve ilgili faaliyetlerin sözleşmeye bağlı anlaşmalar aracılığıyla yönetildiği bir durumda söz konusu olabilir. Bu tür durumlarda, yatırımcı işletmenin yatırım yaptığı işletmenin amacına ve oluşumuna ilişkin değerlendirmesinde, ayrıca, yatırım yapılan işletmenin oluşumunda bu işletmenin mazur kalması öngörülen risklerle, bu işletmenin yatırımcısı olan taraflara aktarması öngörülen riskler ve yatırımcı işletmenin bu risklerin bir kısmına veya tamamına maruz kalıp kalmadığı hususu da dikkate alınmalıdır. Söz konusu risklerin dikkate alınma süreci sadece olumsuz riskleri değil, olumlu yöndeki eğilimleri de içermelidir.¹¹⁸

Bazı durumlarda ilgili faaliyetleri belirlemek zor olabilir. Bu gibi durumlarda işletmenin amacını ve oluşumunu anlamak önem arz etmektedir. TFRS 10 hangi faaliyetlerin ilgili faaliyetler olduğunun kesin bir listesini sunmaz. Örnek olarak aşağıdaki faaliyetleri verebiliriz fakat ilgili faaliyetler bunlarla sınırlandırılmaz.¹¹⁹

- Mal ve hizmetlerin satışı ve satın alınması
- Finansal varlıkların elde tutulma süresince yönetilmesi
- Varlıkların seçimi, elde edilmesi veya elden çıkarılması.
- Yeni ürün ve süreçlerin araştırılması ve geliştirilmesi
- Finansman yapısının belirlenmesi veya fon edinimi.

---

¹¹⁷ Netek, **a.g.m.**, s. 71.

¹¹⁸ TFRS 10, Ek B paragraf 8.

¹¹⁹ Hall, Barden ve Poole, **a.g.e.**, s. 1804-1805.

Yatırım yapılan işletmenin ilgili faaliyetlerini tanımladıktan sonra gelecek adım bu ilgili faaliyetlerde karar alma mekanizmasında güce sahip olup olmadığını anlamaktır.

İlgili faaliyetler ile ilgili kararların bazıları aşağıda yazılmıştır:¹²⁰

- Yatırım yapılan işletmenin faaliyetlerine ve sermayesine ilişkin kararların (bütçe kararları dahil) belirlenmesi.
- Yatırım yapılan işletmenin kilit yönetici personelinin veya hizmet sağlayıcılarının atanması ve ücretlerinin belirlenmesi ile işlerine veya hizmetlerine son verilmesi.

Yatırımcı sıklıkla yatırım yapılan işletmenin amacı ve oluşumuna odaklanmalı ve aşağıda yazılan kararların nasıl alındığını değerlendirmelidir.¹²¹

- Bağlı ortaklıkların elde edinimi ve satışını içeren stratejik yönün değişmesi
- Büyük sermaye artışı ve çıkışı
- Direktörlerin ve diğer kilit yönetici personelin işe alımı ve işlerine son verilmesi
- Yıllık plan ve bütçenin onaylanması
- Temettü politikası.

İlgili faaliyetlerle ilgili kararların nasıl verildiğini anlamak için yatırım yapılan işletmenin yönetim yapısını da incelemek gerekmektedir.

Yatırımcı işletme, çoğu zaman ilgili faaliyetleri oy hakkı ya da benzer haklar ile yönetebilmektedir. Bu durumda, oy haklarının çoğunluğuna sahip olmak güce de sahip olduğunu gösterir. Fakat bazı durumlarda tam tersi olabilir; yatırımcı işletme oy haklarının çoğunluğuna sahip olmamakla birlikte gücü elde edebilir. Örneğin; yatırımcı işletme ile oy haklarını elinde bulunduran diğer kişiler arasında sözleşmeye dayalı bir düzenlemenin

---

¹²⁰ TFRS 10, Ek B paragraf 12.

¹²¹ Hall, Barden ve Poole, **a.g.e.**, s. 1809.

olması, yatırımcının oy hakları, potansiyel oy hakları gibi. Fakat oy haklarının asli olmaması durumunda da (örneğin; ilgili faaliyetlerin bir kamu kuruluşu, mahkeme, kayyum, tasfiye memuru veya herhangi bir düzenleyici organın yönetimine tabi olması) çoğunluk oy hakkına sahip olunmasına rağmen güçten bahsedilemez.¹²²

Tüm faaliyetlerin ilgili faaliyet olması durumunda, her bir yatırımcı işletmenin, yatırım yaptıkları işletmenin getirilerini en önemli şekilde etkileyen faaliyetleri yönetip yönetemediğini belirlemesi gerekir.

2.4.2 Kontrolün Göstergeleri

Kontrolün göstergeleri güç unsuru, getirilere hak kazanma veya maruz kalma, getirilerin tutarını etkileme imkânıdır. Ana ortaklık, bağlı ortaklığı bu üç unsurun birlikte mevcudiyeti halinde kontrol eder.

2.4.2.1 Güç Unsuru

Yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletmenin ilgili faaliyetlerini, diğer bir ifadeyle yatırım yaptığı işletmenin getirilerini önemli ölçüde etkileyen faaliyetlerini yönetme imkânını halihazırda veren mevcut haklara sahip olduğunda, yatırım yapılan işletme üzerinde güce sahiptir. İlgili faaliyetleri yönetme imkânına halihazırda sahip bir yatırımcı işletme, yönetime ilişkin haklarını henüz kullanmamış olsa dahi, yatırım yaptığı işletme üzerinde güce sahiptir.¹²³

Güç, haklardan doğmaktadır. Bazen gücün var olup olmadığı kolay ve açık bir şekilde belirlenebilir. Bazı durumlarda ise, örneğin gücün bir veya daha fazla sözleşmeye bağlı anlaşmadan kaynaklandığı bir durumda, gücün var olup olmadığına yönelik değerlendirme daha karmaşık olacaktır ve birden fazla unsurun göz önünde bulundurulmasını gerektirecektir.

---

¹²² Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s. 593.

¹²³ Hakkı Fındık ve Fatih Şentürk, “Ortaklık Yatırımlarının IAS / IFRS’e Göre Finansal Tablolarda Sunulması”, **Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi**, C. LI, S. 597 (Kasım 2014), s. 80.

Yatırımcı işletmeye bireysel ya da toplu bir şekilde güç sağlayan haklara örnek olarak aşağıdakiler verilebilir:¹²⁴

- Yatırım yapılan işletmedeki oy hakkı (veya potansiyel oy hakkı) şeklindeki haklar

Yatırım yaptığı işletmenin oy haklarının yarısından çoğunu elinde bulunduran yatırımcı bir işletme ilgili faaliyetlerin, oy haklarının çoğunluğunu elinde bulunduranın oyu ile yönetilmesi veya ilgili faaliyetleri yöneten yönetim organının üyelerinin çoğunluğunun, oy haklarının çoğunluğunu elinde bulunduranın oyu ile atanması durumlarda güce sahiptir. Yatırım yaptığı bir işletmenin oy haklarının yarısından fazlasını elinde bulunduran bir yatırımcı işletmenin, yatırım yaptığı işletme üzerinde güce sahip olabilmesi için oy haklarının asli olması ve bu oy haklarının ilgili faaliyetleri yönetme imkânını halihazırda sağlıyor olması gerekir. Bu imkân çoğunlukla faaliyet ve finansman politikalarının belirlenmesi vasıtasıyla kullanılacaktır.¹²⁵

- Yatırım yapılan işletmenin ilgili faaliyetlerini yönetme imkânı bulunan kilit yönetici personelini atama, yeniden atama veya azletme hakları

- İlgili faaliyetleri yöneten başka bir işletmeyi atama ya da azletme hakları

- Yatırımcı işletmenin, kendi menfaatine işlemler tesis etmek veya işlemlerdeki herhangi bir değişikliği veto etmek üzere yatırım yapılan işletmeyi yönetmeye yönelik hakları

- Elinde bulunduran kişiye ilgili faaliyetleri yönetme imkânı veren diğer haklar (bir yönetim sözleşmesinde belirlenen karar alma hakları gibi)

Bir işletmenin konsolide finansal tabloların kapsamına girip girmediğinin belirlenmesinde, ana ortaklığın sahip olduğu doğrudan ve dolaylı payların toplamı esas alınmalıdır.¹²⁶

---

¹²⁴ TFRS 10, Ek B paragraf 15.

¹²⁵ TFRS 10, Ek B paragraf 35-36.

¹²⁶ Terzi, Uluslararası..., **a.g.m.**, s. 288.

Bazı durumlarda yatırımcı işletmenin yatırım yaptığı işletmeyle, bu işletmede pasif bir paydan daha fazlasına sahip olduğuna işaret eden özel bir ilişkisinin bulunduğu ilişkin göstergeler bulunabilir. Bunun gibi bir göstergenin veya belli bir göstergeler grubunun bulunması, güce ilişkin kriterin her zaman karşılandığı anlamına gelmeyebilir. Ancak, yatırımcı işletmenin yatırım yapılan işletmede pasif bir paydan daha fazlasına sahip olması, yatırım yaptığı işletme üzerinde güç sağlamasına yetecek derecede başka ilgili hakları olduğunu gösterebilir ya da yatırım yaptığı işletme üzerindeki mevcut gücüne ilişkin kanıt sağlayabilir. Aşağıdakiler, yatırımcı işletmenin, yatırım yaptığı işletmede pasif bir paydan daha fazlasına sahip olduğu durumlara örnek sunmakta ve diğer haklarla birlikte, yatırım yaptığı işletme üzerinde **güce sahip olduğunun göstergesi** olabilmektedir.¹²⁷

- Yatırım yapılan işletmenin ilgili faaliyetlerini yönetme imkânına sahip kilit yönetici personeli, yatırımcı işletmenin mevcut veya eski personelidir.

- Yatırım yapılan işletmenin faaliyetleri, aşağıdaki durumlarda olduğu gibi, yatırımcı işletmeye bağımlıdır.

- Yatırım yapılan işletme, faaliyetlerinin önemli bir kısmının finanse edilmesinde yatırımcı işletmeye dayanmaktadır.
- Yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletmenin borçlarının önemli bir kısmına kefil olmaktadır.
- Yatırım yapılan işletme, kritik öneme sahip hizmetler, teknoloji, malzemeler veya ham maddeler açısından yatırımcı işletmeye dayanmaktadır.
- Yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletme için kritik öneme sahip lisans veya marka gibi varlıkları kontrol etmektedir.

---

¹²⁷ TFRS 10, Ek B paragraf 19.

- Yatırım yapılan işletme, kilit yönetici personel konusunda yatırımcı işletmeye dayanmaktadır (örneğin, yatırımcı işletmenin personeli, yatırım yapılan işletmenin faaliyetlerine ilişkin özel bilgilere sahipse).
- Yatırım yapılan işletmenin faaliyetlerinin önemli bir kısmı, yatırımcı işletmeyi içermekte ya da yatırımcı adına yürütülmektedir.
- Yatırımcı işletmenin, yatırım yaptığı işletmeyle ilişkisinden kaynaklanan, getirilere maruz kalma veya getirilerde hak sahibi olma düzeyi, oy haklarından ya da benzeri haklardan orantısız bir biçimde daha büyüktür. Örneğin yatırımcı işletmenin, yatırım yaptığı işletmenin oy haklarının yarısından azını elinde bulundurmasına rağmen, yatırım yaptığı işletmenin getirilerinin yarısından fazlasını hak ettiği ya da yarısından fazlasına maruz kaldığı durumlar ortaya çıkabilir.

Yatırımcı bir işletme, yatırım yaptığı işletmenin oy haklarının çoğunluğunu elinde bulundurmasa dahi güce sahip olabilir. Yatırımcı bir işletme, örneğin, aşağıdakiler sayesinde yatırım yaptığı işletmenin oy haklarının çoğunluğu bulunmaksızın **güce sahip olabilir**.¹²⁸

- Yatırımcı işletme ile diğer oy sahipleri arasındaki sözleşmeye bağlı bir anlaşma

Oy haklarını elinde bulunduran diğer kişilerle arasındaki sözleşmeye bağlı bir anlaşma, normalde (böyle bir anlaşma yokken) güç sahibi olmaya yetecek kadar oy hakkı olmayan bir yatırımcı işletmeye, kendisini güç sahibi haline getirmeye yetecek düzeyde oy hakkı kullanma hakkı verebilir.

- Sözleşmeye bağlı diğer anlaşmalardan kaynaklanan haklar

Sözleşmeye bağlı bir anlaşma çerçevesinde belirlenen haklar, oy haklarıyla birlikte, yatırım yaptığı işletmenin üretim süreçlerini halihazırda yönetme imkânını ya da yatırım yaptığı

---

¹²⁸ TFRS 10, Ek B paragraf 38-50.

işletmenin getirilerini önemli düzeyde etkileyen diğer işletme veya finansman faaliyetlerini yönetme imkânını yatırımcı işletmeye sağlamak için yeterli olabilir.

- Yatırımcının oy hakları

Oy haklarının çoğunluğundan daha azına sahip olan yatırımcı işletme, ilgili faaliyetleri tek taraflı bir biçimde fiili olarak yönetme imkânının bulunması durumunda, kendisine güç sağlayacak derecede yeterli haklara sahiptir.

- Potansiyel oy hakları

Yatırımcı işletme, kontrolü değerlendirirken, güce sahip olup olmadığına karar verebilmek için, sahip olduğu potansiyel oy haklarının yanı sıra diğer tarafların elinde bulundurduğu potansiyel oy haklarını da göz önünde bulundurur. Potansiyel oy hakları, yatırım yapılan işletmede oy hakkı elde edilmesine imkân veren haklardır.(forward sözleşmeleri dahil olmak üzere, dönüştürülebilir araçlardan veya opsiyonlardan kaynaklanan potansiyel oy hakları gibi) Söz konusu potansiyel oy hakları, yalnızca hakların asli olması durumunda göz önünde bulundurulur.

Uygulama Örneği:

Yatırımcı A, yatırım yaptığı bir işletmenin oy haklarının yüzde 45'ini elinde bulundurmaktadır. Kalan kısım ise % 26 + %26 olarak iki ortağa ait olup, % 3'lük kısım ise 3 ortağa eşit olarak (% 1) paylaşılmıştır. Karar almayı etkileyen başka bir anlaşma bulunmamaktadır. Bu durumda, yatırımcı A'nın oy haklarının mutlak ve diğer pay sahipliklerine kıyasla büyüklüğü yatırımcı A'nın güce sahip olmadığı sonucuna ulaşmada yeterlidir. Yatırımcı A'yı, yatırım yaptığı işletmenin ilgili faaliyetlerini yönetmekten alıkoyabilmek için sadece diğer iki yatırımcının ortak hareket etmeleri yeterlidir.¹²⁹

---

¹²⁹ Fındık ve Şentürk, **a.g.m.**, s. 82.

Uygulama Örneği:

Yatırımcı bir işletme, yatırım yaptığı bir işletmenin oy haklarının yüzde 45'ini elinde bulundurmaktadır. Kalan kısım 11 ortak tarafından eşit olarak paylaşılmıştır. (11 * % 5) Pay sahiplerinden hiçbirinin, diğer pay sahiplerine danışma ya da birlikte karar alma yönünde sözleşmeye bağlı bir anlaşması yoktur. Bu durumda, yatırımcı işletmenin payının mutlak büyüklüğü ile diğer payların göreceli büyüklüğü, güce sahip olup olunmadığına karar vermede tek başına yeterli değildir. Yatırımcı işletmenin güce sahip olup olmadığına ilişkin kanıt sağlayabilecek ek durum ve koşullar göz önünde bulundurulmalıdır.¹³⁰

Uygulama Örneği:

Bir Polonya kuruluşu olan TPSA'nın mali tablolarında %66 sahiplik payı ile bir bağlı ortaklık bulunmaktadır. Bu bağlı ortaklığın kalan %34 payı ise başka bir işletmeye aittir. TPSA, %34 paya sahip işletmenin bazı durumlarda engelleyici hakkı olmasına rağmen bağlı ortaklığın yönetim kurulunda 6 üyenin 4'ünü atama hakkına sahiptir. (Bu örnekteki kontrol yetkisi yönetim kurulu üyelerini atama hakkının eşit paylaşılması durumunda değişecekti.) Bu örnekte görünen şu ki azınlık payının sahip olduğu engelleyici hak ana ortaklığın bağlı ortaklığın kontrolünü kullanmasına engel değildi ve daha önce hiç kullanılmamıştı. TPSA şirketi bu durumda kontrol yetkisinin kendinde olduğunu düşünerek bağlı ortaklığı konsolide etmektedir.¹³¹

2.4.2.1.1 Koruyucu Haklar

Yatırımcı işletme, hakların yatırım yaptığı işletme üzerinde kendisine güç sağlayıp sağlamadığını değerlendirirken, haklarının ve diğer tarafların elinde bulundurduğu hakların koruyucu haklar olup olmadığını değerlendirmelidir. Koruyucu haklar, yatırım yapılan işletmenin faaliyetlerine ilişkin temel değişikliklerle veya istisnai durumlarla ilgilidir. Ancak, istisnai durumlarla ilgili olan veya bazı olayların gerçekleşmesine bağlı hakların

---

¹³⁰ a.g.m., s. 83.

¹³¹ Abbas Ali Mirza, Magnus Orrel ve Graham J.Holt, **IFRS Practical Implementation Guide and Workbook**, Second Edition, USA: John Wiley & Sons Inc, 2008, s. 193.

tümü koruyucu olmak zorunda değildir. Koruyucu haklar, yatırım yapılan işletme üzerinde güç sağlamaksızın elinde bulunduranın menfaatinin korunması amacıyla tasarlandığı için, elinde sadece koruyucu haklar bulunan bir yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletme üzerinde güce sahip olmadığı gibi, diğer bir tarafın yatırım yapılan işletme üzerinde güce sahip olmasını da engelleyemez.¹³²

Koruyucu haklara ilişkin örneklerden bazıları aşağıda yer almaktadır:¹³³

- Borç alanın, borç verenin zararına olacak şekilde kredi riskini önemli düzeyde değiştirebilecek faaliyetler üstlenmesini sınırlayan, borç verenin sahip olduğu haklar.
- Yatırım yapılan bir işletmede kontrol gücü olmayan bir payı elinde bulunduran bir tarafın, işin olağan akışının gerektirdiğinden daha yüksek bir sermaye harcamasını ya da borçlanma aracı veya özkaynağa dayalı araç ihraçlarını onaylama hakkı.
- Kredi geri ödeme hükümlerini yerine getirememesi durumunda, borç verenin, borçlunun varlıklarına el koyma hakkı.

Uygulamada sıklıkla karşılaşılan franchising sözleşmeleri, koruyucu haklar açısından güzel bir örnektir. Bu sözleşmeler, markanın korunması amacını taşımaktadır. Bu tür sözleşmeler, marka kullanım hakkını alan şirketin faaliyetlerini yönetme hakkı sağlamamaktadır.¹³⁴

---

¹³² TFRS 10, Ek B paragraf 26-27.

¹³³ Fındık ve Şentürk, **a.g.m.**, s. 80.

¹³⁴ Şen, Üçoğlu ve Terzi, **a.g.e.**, s. 176.

pozitif veya negatif olabilmektedir. Bu getirilere örnek olarak temettüleri, yatırımın değerinde meydana gelen değişiklikler, yatırımcı işletmeyi yönetme karşılığında elde edilen bedeller verilebilir.¹³⁵

Yatırım yapılan bir işletmenin kontrolünü sadece tek bir yatırımcı elinde bulundurabilmekle birlikte, getirilerinde birden fazla taraf pay sahibi olabilir. Örneğin; kontrol gücü olmayan payları ellerinde bulunduranlar, yatırım yapılan işletmenin kârında veya kârdan yaptığı dağıtımlarda pay sahibi olabilir.¹³⁶

Yatırımcı işletmenin, yatırım yaptığı işletmeyle ilişkisinden kaynaklanan, değişken getirilere maruz kalma veya getirilerde hak sahibi olma düzeyi arttıkça, güç sağlamasına yetecek derecedeki hakları elde etme isteği de artar. Bu yüzden, getirilerdeki değişkenliğe büyük oranda maruz kalması, yatırımcı işletmenin güce sahip olabileceğine ilişkin bir göstergedir. Ancak, yatırımcı işletmenin bu maruz kalma düzeyi, tek başına, yatırım yaptığı işletme üzerinde güce sahip olup olmadığını belirlemez.¹³⁷

Yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletmeden kaynaklanan getirilerinin değişken olup olmadığını ve getirilerin ne kadar değişkenlik gösterdiğini, getirilerin yasal biçimine bakmaksızın, anlaşmanın özünü dikkate almak suretiyle değerlendirir.

Getirilere örnek olarak aşağıdakiler verilebilir:¹³⁸

- Temettüleri, yatırım yapılan işletmeden ekonomik faydaların diğer şekillerdeki dağıtımları (örneğin, yatırım yapılan işletme tarafından ihraç edilen borçlanma araçlarının faizleri) ve yatırımcı işletmenin yatırım yaptığı işletmedeki yatırımının değerinde meydana gelen değişiklikler.

- Yatırım yapılan işletmenin varlık veya borçlarının yönetimi karşılığında edinilen ücretler, kredi veya likidite desteği sağlanması karşılığında elde edilen ücretler ve bu nedenle maruz kalınan zararlar, yatırım yapılan işletmenin tasfiyesi halinde bu işletmenin varlık ve borç

---

¹³⁵ Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s. 594.

¹³⁶ Karaduman, **a.g.m.**, s. 85.

¹³⁷ TFRS 10, Ek B paragraf 20.

¹³⁸ TFRS 10, Ek B paragraf 57.

bakiyelerinde sahip olunan paylar, vergi avantajları, yatırımcı işletmenin yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisi dolayısıyla gelecekte likidite sağlaması.

- Diğer pay sahiplerinin yararlanamayacağı getiriler. Örneğin, yatırımcı bir işletme diğer varlıklarının değerini artırmak amacıyla, varlıklarını yatırım yaptığı işletmenin varlıkları ile birleştirerek kullanabilir. (örneğin faaliyet fonksiyonlarının ölçek ekonomilerinden yararlanmak amacıyla birleştirilmesi, maliyet tasarrufu sağlanması, nadir bulunan ürünlerin satın alımı, özel bilgilere erişim ya da bazı faaliyetlerin ya da varlıkların kullanımının kısıtlanması gibi).

2.4.2.3 Getirilerin Tutarını Etkileme İmkânı

Yatırımcı işletmenin, yatırım yaptığı işletme üzerinde kontrol sahibi olabilmesi için, yatırım yaptığı işletme üzerinde güce sahip olması ve yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisinden dolayı değişken getirilere maruz kalması veya bu getirilerde hak sahibi olması yeterli değildir. Yatırımcı işletmenin, ayrıca, elde edeceği getirilerin miktarını etkileyebilmek için yatırım yaptığı işletme üzerindeki gücünü kullanma imkânına sahip olması gerekir.¹³⁹

Bu nedenle, karar alma haklarına sahip olan bir yatırımcının vekil mi, asil mi (hakkın asıl sahibi) olduğunu belirlemesi gerekir. Vekil olan bir yatırımcı kendisine devredilen karar verme haklarını kullandığında, yatırım yapılan işletmeyi kontrol etmemektedir.

2.4.2.3.1 Asil ve Vekil Haklar

Yatırımcı işletme, güce sahip olup olmadığını değerlendirirken, yatırım yaptığı işletmeyle ilgili sadece asli hakları (yatırımcı işletme ve diğer taraflarca elde bulundurulan) göz önünde bulundurur. Bir hakkın asli hak olabilmesi için, elde bulunduran kişinin bu hakkı fiili olarak kullanabilmesi gerekir.

---

¹³⁹ TFRS 10, madde 17.

Hakların asli olabilmeleri için, ilgili faaliyetlerin yönetimi konusunda kararlar alınması gerektiğinde kullanılabilir olmaları da ayrı bir gerekliliktir. Genellikle, hakların asli olabilmesi için, halihazırda kullanılabilir olmasına ihtiyaç vardır.

Hakların asli olup olmadığını belirlemek, tüm durum ve koşulları hesaba katarak yargı kullanmayı gerektirir. Bu belirleme yapılırken göz önünde bulundurulması gereken faktörlerden bazıları aşağıda yer almaktadır.¹⁴⁰

- Hakları elinde bulunduranı (veya bulunduranları) bu hakları kullanmaktan alıkoyan herhangi bir engelin (ekonomik veya diğer) bulunup bulunmadığı. Bu tür engellere ilişkin örnekler, bunlarla sınırlı olmamak üzere aşağıda sıralanmıştır.

- Hakları elinde bulunduranı bu hakları kullanmaktan alıkoyan (veya caydıran) mali nitelikli cezalar ve teşvikler.
- Hakları elinde bulunduranı bu hakları kullanmaktan alıkoyan (veya caydıran) finansal bir engel niteliğindeki bir kullanım veya dönüştürme fiyatı.
- Hakların kullanılma ihtimalini düşük kılan şartlar ve koşullar; örneğin, kullanılma zamanını oldukça sınırlayan koşullar.
- Yatırım yapılan bir işletmenin kuruluş belgelerinde ya da uygulanabilir kanun veya düzenlemelerde, elinde bulunduran kişiye haklarını kullanma izni veren açık ve makul bir mekanizmanın olmaması.
- Hakları elinde bulunduranın, haklarını kullanmak için gerekli olan bilgileri elde etme imkânından yoksun olması.
- Elde bulunduran kişiyi, haklarını kullanmaktan alıkoyan (veya caydıran) faaliyet engelleri veya teşvikleri (örneğin, özelliği hizmetleri sunmaya ya da hizmetleri sunup görevli yönetici tarafından elde bulundurulan diğer menfaatleri üstlenmeye istekli veya ehil diğer yöneticilerin bulunmaması).

---

¹⁴⁰ TFRS 10, Ek B paragraf 23.

- Elde bulunduran kişiyi, haklarını kullanmaktan alıkoyan yasal veya düzenleyici hükümler (örneğin, yabancı bir yatırımcının haklarını kullanmasının yasaklanması).

- Hakların kullanımının, birden fazla tarafın mutabakatını gerekli kılması ya da hakların birden fazla tarafça elde bulundurulması söz konusuysa, tarafların hakları birlikte kullanmayı seçmeleri durumunda, fiili olarak bu hakları kullanabilmelerine imkân tanıyan bir mekanizmanın bulunup bulunmadığı. Böyle bir mekanizmanın bulunmaması, hakların asli olmadığına ilişkin bir göstergedir. Hakların kullanımı konusunda anlaşma sağlamaları gereken tarafların sayısı arttıkça, söz konusu hakların asli hak olma olasılığı düşer. Ancak, karar alıcıdan bağımsız üyelerden oluşan bir yönetim kurulu, çok sayıda yatırımcı için, haklarını kullanmaları konusunda birlikte hareket etmelerini sağlayacak bir mekanizma işlevi görebilir. Bu yüzden, bağımsız bir yönetim kurulunca kullanılabilir nitelikteki azletme haklarının, aynı hakların çok sayıda yatırımcı tarafından kişisel olarak kullanılabilir olduğu duruma kıyasla asli olma olasılığı daha yüksektir.

- Hakları elinde bulunduran taraf ya da tarafların söz konusu hakları kullanmaları sonucunda fayda sağlayıp sağlamayacağı. Örneğin; yatırım yapılan bir işletmedeki potansiyel oy hakkını elinde bulunduranlar finansal aracın kullanım veya dönüştürme fiyatını göz önünde bulundurmalıdırlar. Söz konusu aracın kullanımının veya dönüştürülmesinin kârlı olması ya da yatırımcının diğer nedenlerle finansal aracın kullanımından ya da dönüştürülmesinden fayda sağlayabilmesi durumunda (örneğin, yatırımcı ve yatırım yapılan işletme arasındaki sinerjinin gerçekleşmesi), potansiyel oy haklarının hüküm ve koşullarının asli olması daha muhtemeldir.

Karar alma hakkı bulunan bir yatırımcı işletme (bir karar alıcı), yatırım yaptığı işletmeyi kontrol edip etmediğini değerlendirirken, bir vekil mi, yoksa bir asil mi olduğunu belirlemelidir. Bir vekil, esas olarak başka bir tarafın veya tarafların (asiller) adına ve çıkarına yönelik olarak hareket etmekle yükümlü taraftır ve bu yüzden karar alma yetkisini kullandığında yatırım yapılan işletmeyi kontrol etmemektedir. Dolayısıyla, bazen bir asilin gücü bir vekil tarafından ancak asil adına elde tutulabilir ve kullanılabilir. Bir karar alıcı sadece diğer taraflar verdiği kararlardan fayda sağlayabiliyor diye vekil değildir. Yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletmeyi kontrol edip etmediğini değerlendirirken, vekiline delege

ettiği karar alma haklarını, doğrudan kendi elinde bulunan haklar olarak dikkate almalıdır.¹⁴¹

Karar alma hakkına sahip bir yatırımcı işletme, vekil olup olmadığını belirlerken; kendisi, yatırım yaptığı işletme ve yatırım yaptığı bu işletmeye katılımı olan diğer taraflar arasındaki genel ilişkileri, hususi olarak da aşağıda yer alan tüm faktörleri göz önünde bulundurur:¹⁴²

- Yatırım yapılan işletme üzerindeki karar alma yetkisinin kapsamı

Karar alıcının karar alma yetkisinin kapsamı, karar alma anlaşması veya anlaşmaları uyarınca izin verilen ve yasalarca belirlenen faaliyetler ile söz konusu faaliyetlere ilişkin kararlar alınırken karar vericinin sahip olduğu takdir yetkisi dikkate alınarak değerlendirilir.

- Diğer tarafların elinde bulunan haklar

Diğer tarafların elinde bulundurduğu asli haklar, karar alıcının yatırım yapılan işletmenin ilgili faaliyetlerini yönetme imkânını etkileyebilmektedir. Azletme asli hakları veya diğer haklar, karar alıcının bir vekil olduğunu gösterebilmektedir.

- Ücret anlaşması veya anlaşmaları uyarınca hak kazandığı ücret

Karar alıcının ücretinin tutarı ve ücrete bağlı değişkenlik, yatırım yapılan işletmenin faaliyetlerinden beklenen getirilere nispetle arttıkça, karar alıcının asil olma olasılığı da artar.

- Karar alıcının, yatırım yaptığı işletmede bulunan diğer menfaatlerinden kaynaklanan getirilerdeki değişkenliğe maruz kalma durumu

Yatırım yapılan işletmede başka menfaatleri (örneğin, yatırım yapılan işletmeye yapılan yatırımlar veya yatırım yapılan işletmenin performansına ilişkin sağlanan garantiler) bulunan bir karar alıcı, vekil olup olmadığını değerlendirirken bu menfaatlardan

---

¹⁴¹ TFRS 10, Ek B paragraf 58-59.

¹⁴² TFRS 10, Ek B paragraf 60-72.

kaynaklanan getirilerdeki değişkenliğe maruz kalma düzeyini de dikkate alır. Yatırım yapılan işletmede başka menfaatlerinin bulunması, karar alıcının asil olabileceğini gösterir.

2.4.2.3.2 Diğer Taraflarla Olan İlişkiler

Kontrol değerlendirilirken, yatırımcı, diğer taraflarla olan ilişkilerinin yapısını ve diğer tarafların yatırımcı adına hareket edip etmediğini (yani, fiili olarak vekil olup olmadıklarını) dikkate alır. Diğer tarafların fiili olarak vekil gibi hareket edip etmediklerinin belirlenmesi yargı kullanmayı gerektirir. Bu yargı kullanılırken, ilişkinin yapısının yanı sıra, diğer tarafların birbirleriyle ve yatırımcıyla nasıl bir etkileşim içinde buldukları da dikkate alınır. Bu tür bir ilişki, sözleşmeye bağlı bir anlaşma içermek zorunda değildir. Yatırımcının veya yatırımcının faaliyetlerini yöneten kişilerin, yatırımcı adına hareket etmesini sağlayacak şekilde diğer bir tarafı yönetme gücüne sahip olması durumunda, söz konusu taraf fiili olarak bir vekildir. Bu tür durumlarda, yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletme üzerinde kontrolünün bulunup bulunmadığını değerlendirirken, kendisinininkilerle birlikte fiili vekilinin karar alma haklarını ve fiili vekili üzerinden dolaylı olarak maruz kaldığı veya hak sahibi olduğu getirileri de göz önünde bulundurur.¹⁴³

Aşağıda yer alanlar, ilişkilerinin yapısı gereği yatırımcı işletme açısından fiili olarak vekil gibi hareket eden söz konusu diğer taraflara örnek teşkil etmektedir:¹⁴⁴

- Yatırımcı işletmenin ilişkili tarafları.
- Yatırım yapılan işletmedeki payını, yatırımcıdan bir katkı veya kredi gibi alan taraf.
- Yatırım yapılan işletmedeki paylarının satışını, devrini veya ipotek ettirilmesini, yatırımcı işletmenin önceden onayı olmaksızın gerçekleştirmemeyi kabul etmiş taraf (yatırımcı işletme ve diğer tarafın ikisinin birden önceden onay hakkına sahip olması ve bu hakların bağımsız ve istekli taraflarca karşılıklı olarak üzerinde mutabık kalınan şartlara dayanması durumu hariç).

---

¹⁴³ TFRS 10, Ek B paragraf 73-74.

¹⁴⁴ TFRS 10, Ek B paragraf 75.

- Faaliyetlerini, yatırımcı işletmeden sağlanan ödenme önceliği düşük finansal destekler olmaksızın finanse edemeyen bir taraf.
- Yönetim organı üyelerinin çoğunluğu veya kilit yönetici personeli, yatırımcı işletmenininki ile aynı olan yatırım yapılan bir işletme.
- Yatırımcı ile yakın bir iş ilişkisi bulunan bir taraf (bir profesyonel hizmet sağlayıcısıyla onun önemli müşterilerinden biri arasındaki ilişki gibi)

2.4.3 TMS 27 ile TFRS 10'un Kontrol Kavramı Açısından Farklılıkları

Her iki standarttaki kontrol kavramını incelerken sadece nicel faktörler (pay oranı gibi) değil nitel faktörler de değerlendirilmelidir. Aşağıdaki tabloda iki standart arasındaki kontrol kavramı farklılıkları incelenmiştir.

TFRS 10'un en önemli özelliği kontrol gücünün olup olmadığının belirlenmesinde daha ayrıntılı bilgi sağlaması ve tek bir kontrol modeli oluşturmasıdır. Bu durum TMS 27 ile olan en önemli farktır.

TMS 27'de kontrol kavramı "bir işletmenin faaliyetlerinden fayda sağlamak amacıyla, söz konusu işletmenin finansal ve faaliyet politikalarını yönetme gücü" olarak tanımlanmakta, TMS Yorum 12'de ise özel amaçlı işletmeler açısından kontrol kavramı, risk ve getiriler göz önüne alınarak bir tanım yapılmaktaydı. TFRS 10'daki kontrol kavramı ise tek bir kontrol modeli sunmaktadır böylece iki farklı kontrol yaklaşımı ortadan kalkmaktadır.

TMS 27 ve TMS Yorum 12, belirlenmiş varlık ve yükümlülüklerin kontrolü (silo) konularının nasıl değerlendirileceği konusunda bilgi vermemektedir.¹⁴⁵

---

¹⁴⁵ UFRS Bülten Temmuz 2012, S. 1, "Konsolidasyon: tek bir kontrol modeli, KPMG, (Çevrimiçi) <https://www.kpmg.com/TR/tr/hizmetlerimiz/Audit/Documents/UFRS-Bulten-10.pdf> (Erişim Tarihi: 01.10.2014)

Tablo 3. UMS 27 ve UFRS 10 Açısından Kontrolün Değerlendirilmesindeki Temel Farklılıklar

UMS 27 ve SIC 12	UFRS 10
Konsolidasyon için kural	
UMS 27'in özel amaçlı işletmelerde uygulamasına yön veren SIC 12 ile birlikte konsolidasyon için kuralı kontroldür. Kontrol getiri ve risklere göre belirlenmektedir.	UFRS 10, konsolidasyon için tek bir kontrol modeli sunmaktadır. Buna göre kontrol için getiri ve riskler tek başına yeterli değildir. UFRS 10'da bu hususlar açıklanmaktadır.
Fiili kontro (de facto)	
UMS 27'e göre, fiili kontrol genellikle sahiplik oranı esas alınarak yapılmaktadır.	UFRS 10'da fiili kontrol de kontrol modeline ilave edilmiştir. UFRS 10'a göre fiili kontrol değerlendirmesi için yatırımcının asli hakları ve diğer yatırımcılar hakkında bilgi sahibi olmayı gerektirir.
Potansiyel oy hakları	
UMS 27'ye göre potansiyel oy hakkı, oy gücü esas alınarak yapılmaktadır.	UFRS 10'a göre ise kontrolün belirlenmesinde potansiyel oy hakları yerine asli potansiyel oy hakları esas alınmaktadır. Bundan dolayı mevcut potansiyel oy hakları, asli potansiyel oy hakları olmayabilir veya tam tersi bir durum söz konusu olabilir. Bu hakların belirlenmesinde ise birçok etken dikkate alınmalıdır.
Asli-vekil ilişkileri	
UMS 27'de asil-vekil ilişkilerine yönelik bir rehber yoktur.	UFRS 10'da ise yatırım yapılan işletmenin faaliyetlerini yürütürken asil-vekil ilişkisine yönelik bir rehber vardır.

Kaynak: KPMG, "UFRS 10 Bülteni", Temmuz 2012, S. 1. (Çevrimiçi)

<https://www.kpmg.com/TR/tr/hizmetlerimiz/Audit/Documents/UFRS-Bulten-10.pdf>

(Erişim Tarihi : 01.09.2014)

2.5 TFRS 3 ve TFRS 10 Standartlarının İlişkisi

Ana ortaklığın, her bir bağlı ortaklıktaki yatırımlarının defter değeri ve her bir bağlı ortaklığın özkaynaklarından ana ortaklığa düşen pay elimine edilir.(ilgili şerefiyenin nasıl muhasebeleştirileceği TFRS 3'te açıklanmıştır.) Bağlı ortaklığa yapılan yatırımın tutarı, bağlı ortaklığın net tanımlanabilir varlıklarından yüksek ise şerefiye ortaya çıkmaktadır. Düşük olması durumunda ise ucuza satın alma durumu ortaya çıkar. Bu unsurların hesaplanıp kayıtlara alınması ile ilgili TFRS 3'e atıfta bulunmaktadır.¹⁴⁶

Konsolide bilanço düzenlenirken şerefiye konusu dikkate alınmalıdır. TFRS 10'un konsolidasyon işlemleri başlığının altında şerefiye kavramına atıfta bulunulmuştur. "Konsolide finansal tablolar, ana ortaklığın her bir bağlı ortaklıktaki yatırımının defter değeri ile her bir bağlı ortaklığın özkaynaklarından ana ortaklığın payına isabet eden tutarları netleştirir. (elimine eder) (ilgili şerefiyenin nasıl muhasebeleştirileceği TFRS 3'te açıklanmıştır.)" TFRS 10'un amacın karşılanması başlığında madde 3'de "Bu TFRS, işletme birleşmelerine ilişkin muhasebe hükümlerini (işletme birleşmesi sırasında ortaya çıkan şerefiyeye ilişkin hükümler de dahil olmak üzere) ve bu hükümlerin konsolidasyon üzerindeki etkilerini düzenlememektedir." denmiştir.

İşletme birleşmeleri, geleneksel olarak çıkarların havuzlanması ve satın alma yöntemlerinden bir kullanılarak muhasebeleştirilir. TFRS 3, tüm işletme birleşmelerinin satın alma yöntemi (ele geçirme yöntemi) kullanılarak muhasebeleştirilmesini zorunlu kılar. Satın alma yönteminde öncelikle ele geçiren taraf tespit edilir. Ele geçiren, ele geçirdiği şirketin aktif ve pasiflerinin ele geçirme tarihindeki gerçeğe uygun değerlerini tespit eder ve bu değerle bilançosunda gösterir. TFRS 3 şerefiyenin, edinilen işletmenin normal üstü kazanç yaratma gücünün bir göstergesi olarak ortaya çıktığını ve işletmenin gelecekte bu imkânı kullanarak kârlılığını arttıracakı görüşünü benimsemiştir.¹⁴⁷

¹⁴⁶ Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s. 595.

¹⁴⁷ Burçin Gözlüklü ve Tarık Bölükbaş, "TMS 27 Çerçevesinde Finansal Tabloların Konsolidasyonu", **Vergi Dünyası Dergisi**, S. 337 (Eylül 2009), s. 44-45.

Çıkarların havuzlanması (birleştirilmesi) yönteminde, iki yada daha fazla sayıda tüzel kişilikleri birbirinden farklı şirket, hisse senetlerinin değişimi yoluyla birleşerek işletme risklerini paylaşırlar.¹⁴⁸ Bu yöntemde birleşen iki şirket, ortaklık haklarını sürdürmeye devam ederken satın alınan işletmelerin varlıklarının net değeri, net defter değerine eşit kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu tür birleşmelerde şerefiye çıkmamaktadır.¹⁴⁹

TFRS 3 standardı özellikle tüm birleşme işlemlerinin satın alma yöntemi uygulanarak finansal tablolara yansıtılmasını vurgulamaktadır. Bu kapsamda edinenin (elde eden / devralan), edinme (birleşme) tarihinde edinilenin (elde edilen / devralanan) tanımlanabilir varlıklarını, yükümlülüklerini ve koşullu yükümlülüklerini gerçeğe uygun değerleri üzerinden muhasebeleştirir ve aynı zamanda sonraki dönemlerde amortisman yöntemiyle itfa edilmek yerine değer düşüklüğüne tabi tutulan **şerefiye** de finansal tablolara yansıtılır. TFRS 13 - Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü standardında gerçeğe uygun değer; piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde olağan bir işlemde, bir varlığın satışından elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyat olarak tanımlanır. Karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır.¹⁵⁰

Satın alma türü birleşmelerde standart kapsamında **ters birleşme** diye adlandırılan birleşme türü de yer almaktadır. Bu tür satın almada, satın almak isteyen işletme, satın almak istediği işletmenin hisse senetleri için ya nakdi yada nakde eşdeğer varlıklarla yada yeni çıkardığı hisse senetleri ile ödeme yapmaktadır.¹⁵¹ Hisse değişimine dayanan işletme birleşmelerinde genellikle sermaye payları ihraç eden taraf edinen taraf olarak değerlendirilir. Ancak hangi işletmenin finansal ve faaliyet politikalarını yönetme gücüne sahip olduğunu belirlemek için tüm ilgili olay ve durumlar düşünülmelidir.

---

¹⁴⁸ Ayten Ersoy, “Uluslararası Muhasebeye Göre Ticari Birleşmeler ve Konsolidasyon Uygulamaları -I”, **Yaklaşım Dergisi**, S. 136 (Nisan 2004), s. 52.

¹⁴⁹ Burcu Erdoğan, “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Açısından Konsolidasyon Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Finansal Tablolar Analizine Etkileri”, (Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007, s. 66.

¹⁵⁰ Netek, **a.g.m.**, s. 73.

¹⁵¹ Aydın Karapınar, “Şirket Birleşmeleri ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Değerlendirilmesi”, **Muhasebe ve Denetim Bakış**, S. 8 (Ocak 2003), s. 87.

Bir bağı ortaklığın ilk iktisabında, TFRS 3 uygulanır. Bağı ortaklık iktisabında, iktisap tarihinden sonraki bağı ortaklığın gelir ve gider kalemleri konsolide finansal tablolarda dikkate alınarak birleştirilir. Birleşme tarihinden önceki gelir ve giderler, şerefiye hesaplaması içine dahil edilmiş olduğunda mükerrer olarak birleştirilmemelidir.¹⁵²

Satın alan işletmenin kontrolü ele geçirdiği tarih birleşme tarihidir. Bu tarih genellikle bedelin ödendiği tarihtir, ancak önemli olan kontrol devridir. Eğer ödeme tarihi ile kontrolün el değiştirdiği tarih farklı ise, bu durumda kontrolün el değiştirdiği tarih birleşme tarihidir.¹⁵³

2.6 Konsolidasyona Dahil Edilecek Şirketlerde Aranacak Özellikler

Ana ortaklık ile bağı ortaklıkların finansal tablolarının konsolidasyona tabi tutulup birleştirilmesi için bazı şartların sağlanması gerekir. İşte bu şartlar, başka bir ifadeyle konsolidasyonun genel esasları bu bölümde açıklanmıştır. Konsolide finansal tabloların nasıl hazırlanacağı ise konsolide finansal tabloların hazırlanması başlığında ayrıca incelenmiştir.

2.6.1 Yeknesak Muhasebe Politikası

Ana ortaklık, konsolide finansal tablolarını hazırlarken, benzer koşullardaki benzer işlemler ve olaylar için yeknesak muhasebe politikaları kullanır.¹⁵⁴

Konsolide finansal tabloları oluşturan grup şirketlerinden biri grubun genel muhasebe politikası dışında benzer durumlardaki benzer olaylara farklı muhasebe politikası kullanamaz. Eğer kullanılmışsa; konsolide finansal tablo hazırlanırken söz konusu işletmenin finansal tablolarında gerekli düzeltmeler yapılır.¹⁵⁵

---

¹⁵² Terzi, Uluslararası..., **a.g.m.**, s. 293.

¹⁵³ Şavlı, **a.g.e.**, s. 130.

¹⁵⁴ Ümit Gücenme Gençoğlu, **Türkiye Muhasebe Standartları ve Uygulamalar**, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2007, s. 359.

¹⁵⁵ Güler, **a.g.e.**, s. 516.

Örneğin şirketlerden birinin arsa ve binalarını maliyet değeriyle yansıttığı, diğerinin ise yeniden değerlendirme alternatifini kullandığı bir durumda, ortak bir muhasebe politikasından bahsedilmez. Öncelikle bağlı ortaklıkların finansal tablolarının ana ortaklığın muhasebe politikalarına uygun hale getirilmesi gerekir. Bağlı ortaklık, bireysel finansal tablolarında TFRS çerçevesinde izin verilen muhasebe politikalarını dilediğince seçerek kullanabilir. Ancak, konsolidasyon kapsamına dahil edilecek finansal tabloların ana ortaklık muhasebe politikalarına uygun olacak şekilde düzeltilmesi gerekir.¹⁵⁶

2.6.2 Raporlama Tarihi

Konsolide finansal tablolar hazırlanırken ana ortaklığın ve bir ya da daha fazla bağlı ortaklığın finansal tabloları kullanılmaktadır. Bundan dolayı hem ana ortaklığın hem de bağlı ortaklıkların raporlama tarihleri aynı olmalıdır. Raporlama dönemleri farklı ise uygulanması mümkünse, konsolidasyon sebebiyle bağlı ortaklık, ana ortaklık ile aynı dönem itibarıyla ilave finansal tablolar hazırlar. Eğer bu mümkün değilse; bağlı ortaklığın finansal tabloların dönemi ile konsolide finansal tabloların dönemi arasında gerçekleşen önemli işlem ve olayların etkisi düzeltilerek ana ortaklık tarafından konsolide edilir.¹⁵⁷ TFRS 10 önemli işlem ve olayları tanımlamaz fakat bu olaylar işletme birleşmelerini, varlıklarda değer düşüklüğünü, şarta bağlı yükümlülükleri içerebilir. Önemli işlem yada olayların belirlenmesi dikkatli bir analiz gerektirir.¹⁵⁸ İşletmenin normal faaliyet dönemi içerisindeki olağan işlemler bu kapsam içinde ele alınmamalıdır.¹⁵⁹

Her iki durumda da ana ortaklık ile bağlı ortaklığın raporlama dönemleri arasında fark üç aydan fazla olamaz. Raporlama dönemlerinin uzunluğu ve raporlama tarihlerinin farklılığı dönemler itibarıyla aynı olmalıdır.¹⁶⁰

---

¹⁵⁶ Şavlı, **a.g.e.**, s. 109.

¹⁵⁷ Güler, **a.g.e.**, s. 515-516.

¹⁵⁸ Hall, Barden ve Poole, **a.g.e.**, s. 1886.

¹⁵⁹ Murat YÜKSEL, “TMS 27’ye Göre Konsolide Finansal Tablolar ve Düzenlenmesi” (Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Muğla, 2008, s. 40.

¹⁶⁰ Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s. 594.

Eğer iştirakler farklı mali dönemlere sahiplerse, ana ortaklığın sahip olduğu yıl sonu tarihli güncel bilgiler hazırlayabilirler. Aksi halde, IAS 27 bu tutarsızlık 3 ayı geçmediği sürece farklı dönemlerin bilgilerinin birleştirilmesine izin vermektedir. Tabii ki de eğer bu durum tercih edilirse, grup içi işlemlerin eliminasyonlarının süreci daha karmaşık bir süreç haline gelecektir çünkü karşılıklı çalışan hesaplar (satış ve satışların maliyeti gibi) ilk mali dönem sonundan sonra ve son mali dönem sonundan önce gerçekleşen bütün işlemlerde birbirlerini dengelemeyeceklerdir.¹⁶¹

Bir bağlı ortaklık farklı raporlama dönemi için finansal tablo hazırladığı zaman finansal tablolarındaki tüm kalemleri doğru sınıflandırmalıdır. Dönen varlık, duran varlık, kısa vadeli, uzun vadeli yabancı kaynak ayrımındaki vadelere dikkat etmelidir.¹⁶²

2.6.3 Ölçme

Bir işletme, bağlı ortaklığının gelir ve giderlerini, bağlı ortaklık üzerinde kontrol sahibi olduğu tarihten kontrolü kaybettiği tarihe kadar konsolide finansal tablolara dahil eder. Bağlı ortaklığın gelir ve giderleri, edinim tarihinde konsolide finansal tablolara yansıtılmış varlık ve borç tutarlarına dayanmalıdır.¹⁶³

2.6.4 Potansiyel Oy Hakları

Çoğu kez yatırımcı bir işletme, oy hakkı veya benzer haklar vasıtasıyla, ilgili faaliyetleri yönetebilme imkânına sahiptir.

Potansiyel oy haklarının veya bünyesinde potansiyel oy hakları barındıran diğer türev ürünlerin varlığı halinde, konsolide finansal tablolar hazırlanırken, kâr veya zarar ve özkaynaklardaki değişimle ilgili olarak ana ortaklığa ve kontrol gücü olmayan paylara isabet eden tutarlar, aşağıdaki paragrafta anlatılan durum uygulanmadığı sürece, yalnızca

---

¹⁶¹ Epstein ve Mirza, **a.g.e.**, s. 396.

¹⁶² Hall, Barden ve Poole, **a.g.e.**, s. 1887.

¹⁶³ Fındık ve Şentürk, **a.g.m.**, s. 81.

mevcut sahiplik durumu dikkate alınarak belirlenir; potansiyel oy hakları ile diğer türev ürünlerin olası kullanım veya dönüşümlerini yansıtmaz.¹⁶⁴

Bazı durumlarda, sahiplik payına ilişkin getirilere erişim imkânını halihazırda veren bir işlemin sonucu olarak, bir işletmenin, özü itibarıyla, mevcut bir sahiplik payı bulunmaktadır. Bu tür durumlarda, konsolide finansal tabloların hazırlanmasında ana ortaklığa ve kontrol gücü olmayan paylara isabet eden tutarlar, işletmeye getirilere erişim imkânını halihazırda veren potansiyel oy haklarının ve diğer türev ürünlerin nihai kullanımları hesaba katılmak suretiyle belirlenir.¹⁶⁵

TFRS 9, konsolidasyona tabi tutulan bağlı ortaklıklardaki paylara uygulanmaz. Özünde potansiyel oy hakkı bulunduran finansal araçların, bir bağlı ortaklıktaki sahiplik payıyla ilişkili getirilere erişim imkânını hali hazırda vermesi durumunda, söz konusu araçlar TFRS 9'un hükümlerine tabi değildir. Diğer durumların tümünde, bir bağlı ortaklıkta potansiyel oy hakkı barındıran finansal araçlar TFRS 9'a uygun olarak muhasebeleştirilir.

2.7 Kontrol Gücü Olmayan Paylar (Azınlık Payları)

Ana ortaklık, bağlı ortaklığın tamamına sahip değilse varlık ve yükümlülüklerin, gelir ve giderlerin bir kısmı üçüncü kişilere ait olacaktır ve bu unsurlar üzerinde üçüncü kişilerin haklarını temsil eden bölümlerin finansal tablolarda ayrı gösterilmesi gerekmektedir.

Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar Standardında (UMS 27) 2008 yılında yapılan değişiklikle "azınlık payı" kavramı "kontrol gücü olmayan pay" olarak değiştirilmiştir. Terminolojideki söz konusu değişim bir işletmedeki azınlık payı sahibinin o işletmeyi kontrol etme ve aksine payın çoğunluğuna sahip olanların ise işletmeyi kontrol edememe olasılığına dair gerçeği yansıtmaktadır.¹⁶⁶ Bu çalışmada verilen örneklerde her iki kavram da kullanılmaktadır.

---

¹⁶⁴ TFRS 10, Ek B paragraf 89.

¹⁶⁵ TFRS 10, Ek B paragraf 90.

¹⁶⁶ B. Epstein ve E. K. Jermakowicz, **2009 Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards**, New Jersey: Wiley&Sons, 2009, s. 482'den Tarık Bölükbaş, "UMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar Standardı Çerçevesinde Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Finansal

Konsolide edilen bağılı ortaklığın net aktiflerinden kontrol gücü olmayan paylarına (azınlık paylarına) isabet eden tutarlar ana ortaklığa isabet eden tutardan ayrı olarak belirlenir. Kontrol gücü olmayan paylara (azınlık paylarına) isabet eden tutarlar: ¹⁶⁷

- TFRS 3'e uygun olarak, işletme birleşmesinin gerçekleştiği tarihte hesaplanan kontrol gücü olmayan paylardan,
- İşletme birleşmesinin gerçekleştiği tarihten sonra özkaynaklarda meydana gelen değişikliklerden kontrol gücü olmayan paylara isabet eden tutarlardan oluşur.
- Kontrol gücü olmayan paylar, konsolide finansal durum tablosunda ana ortaklığın sahiplerinin özkaynaklardaki payından ayrı olarak, özkaynaklar içerisinde gösterilir.
- Bir ana ortaklığın bağılı ortaklıkdaki sahiplik payı değişmesine karşın kontrol kaybı olmaması durumunda meydana gelen değişimler özkaynak işlemi olarak muhasebeleştirilirler.

IAS 27 azınlık paylarının konsolide finansal durum tablosunda özkaynaklar içerisinde ayrı bir bileşen olarak sunulmasını şart koşar. Önceden IAS 27 azınlık paylarının yükümlülükler ile özkaynaklar arasında ayrı bir başlık altında gösterilmesine izin vermektedir. Ancak IASB azınlık paylarının yükümlülük anlamı taşımadığını ve özkaynaklar içine dahil edilmesi gerektiğini belirlemiştir. ¹⁶⁸

Gelir tablosunda, konsolide olan bir bağılı ortaklığın kâr veya zarar tablosunda bulunan azınlık payları konsolide net gelir hesabından düşülerek veya eklenerek gösterilir. Eğer bağılı ortaklığın net varlıklarında bulunan azınlık payları sıfıra indirgenmişse ve eğer net yükümlülüklerinde azınlık payı kaydı yapılmıyorsa (olağan durum), ileride oluşacak zararlarda azınlık payları kaydı yapılmamalıdır. (Dipnotlarda açıklanmalıdır.) Ayrıca, eğer geçmiş azınlık payları kayıpları kayıt altına alınmadıysa, cari kârda bulunan azınlık payları, toplam kâr ile toplam tanımlanmamış zararlar birbirlerine eşit olmadıkları sürece

---

Tabloların Konsolidasyonu", (Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010, s. 124.

¹⁶⁷ Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s. 595-596.

¹⁶⁸ Epstein ve Mirza, **a.g.e.**, s. 397.

tanımlanmayacaklardır. Bu durum özkaynak muhasebesi yöntemine göre kâr ve zararın tanımını ile paraleldir.¹⁶⁹

Bir bağı ortaklığın, özkaynak olarak sınıflandırdığı, “Birikimli İmtiyazlı Hisse Senetleri” (imtiyazlı hisseler) olabilir. Bu imtiyazlı hisseler aynı zamanda azınlık paylarına sahip ortakların elinde bulunabilir. İşletme, temettü dağıtım kararı açıklansın veya açıklanmasın imtiyazlı paylara düşen temettü tutarına göre, kendi payına düşen kâr yada zararı hesaplar.¹⁷⁰

---

¹⁶⁹ **A.g.e.**

¹⁷⁰ Güler, **a.g.e.**, s. 517.

3. TFRS 10'A GÖRE KONSOLİDASYON İŞLEMLERİNİN YAPILMASI

Bu bölümde, konsolide finansal tabloların hazırlanması çalışmalarından bahsedilecek, eliminasyon işlemlerinin nasıl yapılacağı üzerinde durulacak, bağlı ortaklıklardaki dönem içi değişiklikler ve konsolide finansal tablo dipnotları anlatılacaktır.

3.1 Konsolide Finansal Tabloların Hazırlanması Çalışmaları

Bu başlıkta konsolide finansal tabloların hangi ilkelere göre ve nasıl hazırlanacağı incelenecektir.

Konsolide finansal tabloların düzenlenmesindeki ilk adım, ana ortaklık ve bağlı ortaklıklarına ait finansal tablo kalemlerinin ayrı ayrı ve tek tek toplanmasıdır.

UFRS 10'a göre bağlı ortaklıkların konsolidasyonunda tam konsolidasyon yöntemi kullanılmaktadır. Tam konsolidasyon; ana ortaklığın bağlı ortaklıkların tümünü dikkate alarak, tüm varlık ve kaynak kalemlerinin birleştirilmesidir. Bu yöntemde; bağlı ortaklık sahip olduğu oran kadar değil tüm varlık ve kaynak kalemleri toplanarak konsolidasyona dahil edilmektedir.¹⁷¹

3.1.1 Ana Ortaklık ve Azınlık Oranının Tespit Edilmesi

İşletme, kâr veya zararı ve diğer kapsamlı gelirin her bir bileşenini, ana ortaklık hissedarlarına ve kontrol gücü olmayan paylara dağıtacak olup; aynı şekilde toplam kapsamlı gelir de ana ortaklık hissedarlarına ve kontrol gücü olmayan paylara dağıtılacaktır.¹⁷²

---

¹⁷¹ Şen, Üçoğlu ve Terzi, **a.g.e.**, s. 177.

¹⁷² Netek, **a.g.m.**, s. 72.

Konsolidasyon yapılırken ana ortaklık hisse oranı % 100'den az olabilir fakat bağı ortaklığın finansal tabloları sanki ana ortaklık % 100 hisse oranına sahipmişcesine ana ortaklık finansal tablolarıyla toplanır. Bu durumda; ana ortaklık kendisine ait olmayan payları da konsolide finansal tabloda kendisine aitmiş gibi toplamış olur. O halde, diğer ortakların payına isabet eden tutarların (azınlık payı/kontrol gücü olmayan paylar) hesaplanarak özkaynaklarda ayrıca gösterilmelidir.¹⁷³

Bu konu daha detaylı olarak örneklerle **3.2.1.1 Konsolidasyon Şerefiyesinin, Azınlık Payının Hesaplanması ve Bağı Ortaklıklar ile Özkaynakların Eliminasyonu** başlığında incelenecektir.

3.1.2 Grup İçi Alacak ve Borçların Tespit Edilmesi

Gruba dahil şirketler, işletme faaliyetlerinden dolayı birbirlerinden alacaklı ve borçlu durumda olabilirler. Gruba dahil işletmelerin birbirlerinden olan alacakları ve birbirlerine olan borçlarının tespiti konsolide finansal tabloların oluşturulmasında önem arz etmektedir. Bu alacak ve borçlar belirlenmeli ki konsolidasyonda elimine edilmeli ve konsolide finansal durum tablosunda sadece topluluk dışı alacak ve borçlar kalmalıdır.

3.1.3 Grup İçi Gelir ve Gider Aktarımlarının Tespit Edilmesi

Gruba dahil şirketler arasında kira, faiz, komisyon gibi çeşitli sebeplerle gelir - gider ilişkisi olabilir. Bir şirketin elde ettiği gelir diğer şirketin katlandığı gider olabilmektedir. (Ödeme yada tahakkuk şeklinde olabilir).¹⁷⁴ Kâr veya zarar tablosunda sadece grup dışı işlemlerden kaynaklanan gelir ve giderlerin gösterilebilmesi için grup içi gelir ve giderlerin tespit edilip elimine edilmesi gerekmektedir.

---

¹⁷³ Şavlı, a.g.e., s.110.

¹⁷⁴ Durmuş, Mali..., a.g.e., s. 386.

3.1.4 Grup İçi Alış ve Satış İşlemlerinin Tespit Edilmesi

Topluluğa dahil olan işletmelerin birbirlerine yapmış oldukları alış - satış işlemlerinin belirlenmesi ve konsolide tablolardan arındırılması gerekmektedir. Gruba dahil ayrı tüzel kişiliklere sahip işletmeler, birbirlerine fatura keserek kârlı satış yapabilmektedirler. Konsolide tabloların düzenlenmesi esnasında yapılan eliminasyon neticesinde bu kâr tutarı da silinmiş olmaktadır. Çünkü bu kâr, grup dışına yapılan satıştan kaynaklanan bir kâr değildir fiktif oluşan bir kârdır.

3.1.5 Grup İçi Kâr Dağıtım İşlemlerinin Tespit Edilmesi

Ayrı tüzel kişiliklere sahip grubu oluşturan şirketlerden bir kısmı kâr dağıtımını yapabilir. Bu şirketler, dağıtım yapılan kârın ilgili kısmını ana ortaklık konumundaki şirkete ve diğer ortaklara aktaracaktır. Böylece ana ortaklığın solo gelir tablosunda temettü gelirleri yer alacaktır. Fakat finansal tablo okuyucuları açısından holdingin tüm kârlılığında bu kadar artış olmayacaktır. Dolayısıyla konsolide finansal tablolar düzenlenirken, şirketler arası kâr dağıtım işlemleri belirlenmeli ve elimine edilmelidir.

3.2 Eliminasyon İşlemlerinin Yapılması

Ana ortaklığın ve bağlı ortaklıklarının varlık, yükümlülük, özkaynak, gelir, gider ve nakit akışlarına ait benzer kalemler birleştirilir.¹⁷⁵

Eliminasyon işlemleri ana ortaklık ve bağlı ortaklıkları arasında, bağlı ortaklıkların kendi aralarında olan ilişkileri ile bu ilişkilerin etkilerini gidermek amacıyla gerekli düzeltmelerin yapılması ile sağlanır.

Konsolide finansal tablolarda gruba ilgili finansal bilgiler tek bir işletme çatısı altında gösterildiğine göre grup içi işlemler ve tutarlar gerçek ekonomik olayları temsil etmezler.

---

¹⁷⁵ TFRS 10, Ek B paragraf 86 (a).

Bu sebeptendir ki; konsolide finansal tablolar hazırlanırken yalnızca grup dışı işletmelere yapılan işlemlerden kaynaklanan gelir, gider, temettüer ve bakiyeler dikkate alınır. Aslında; bu kuralın amacı, konsolidasyona tabi tutulan grubun gerçekte olduğundan daha büyük bir işletme gibi görünmesini engellemektir.¹⁷⁶

Konsolide finansal tabloların düzenlenmesinde grup içi işlemlerin arındırılması önemli bir aşamayı oluşturmaktadır. Şirket ailesinin üyeleri arasındaki işlemlere konsolide finansal tablolarda yer verilmez. Bağlı ortaklıklar arasında ve ana ortaklık ile bağlı ortaklıklar arasında gerçekleşen ticari faaliyetler bireysel finansal tablolara yansıtılır fakat konsolide finansal tablolara yansıtılmamak için elimine edilir. Örneğin konsolide finansal tablolarda yer alan borç ve alacaklar sadece grup dışından üçüncü şahıslarla olan ilişkilerden doğan borç ve alacaklardır. Konsolide gelirlerin hesaplanabilmesi için grup şirketlerinin gelirlerinin tamamı toplanır ve grup içinde şirketlerin kendi aralarında yaptıkları ticari faaliyetlerden kaynaklanan işlemler dolayısıyla bir şirkette gelir bir diğerinde ise gider yazılmış olan tutarlar elimine edilir. Çünkü özünde bunlar grup içinde gerçekleşen faaliyetlerdir ve birbirinden hukuki olarak ayrı olan şirketler tek çatı altında birleşen bir ekonomik bütün olarak ele alındıklarında, sadece grup dışına yapılan satışlardan elde edilen hasılatın konsolide gelirleri oluşturması gerekir. Konsolide varlıklar, borçlar, özkaynaklar ve giderlerin hesaplanmasında da aynı yöntem izlenir.¹⁷⁷

Grup işletmeleri arasındaki işlemlerle ilgili; varlık, borç, özkaynak, gelir, gider ve nakit akışlarının tümü elimine edilir. (grup içi işlem olarak yapılan stoklar ve duran varlıklar alış satışı sebebiyle ortaya çıkan kâr veya zararlar tamamen elimine edilir) Kâr veya zararların elimine edilmesi sırasında ortaya çıkan geçici farklar için TMS 12 - Gelir Vergileri standardı uygulanır.¹⁷⁸

TMS 12 standardına konu olan ertelenmiş vergi hesabı, geçici farkların ortadan kalkacağı döneme ilişkin olarak bilanço tarihi itibarıyla yürürlükte olan ve yürürlüğe girmesi kesinleşen vergi oranı kullanılarak yapılır. Günümüz itibarıyla Türkiye’de kurumlar vergisi

---

¹⁷⁶ Volkan Demir ve Oğuzhan Bahadır, **UFRS-TFRS Kapsamında İşletme Birleşmeleri ve Konsolidasyon**, Nobel Yayın: Ankara, 2008, s. 47.

¹⁷⁷ Kaya, **a.g.e.**, s. 14-15.

¹⁷⁸ Güler, **a.g.e.**, s. 516.

oranı % 20 olduğuna göre, ertelenmiş vergi hesaplaması yapılırken bu oran dikkate alınacaktır. Bilançodaki varlık ve yükümlülükler üzerinden yapılan hesaplamanın sonucu yine bilançoda yansıtılacak olan ertelenmiş vergi varlığı veya yükümlülüğüdür. TMS 12'ye göre; finansal tablolardaki varlıklarda vergi değerlerine göre bir artış ya da yükümlülüklerde vergi değerine göre bir azalış olmuşsa bu sonraki dönemlerde vergilendirilecek bir fark anlamına gelir ve ertelenmiş vergi yükümlülüğü olarak bilançoya yansır. Varlıkların değerinde bir azalış ya da yükümlülük değerinde bir artış söz konusu ise; bu sonraki dönemlerde vergiden indirilebilir bir farkı ortaya çıkarır ve ertelenmiş vergi varlığı olarak finansal durum tablosuna yansır.¹⁷⁹

Grup şirketlerinin birbirlerine verdikleri borç ve alacaklar, grup şirketlerinin birbirlerine yapmış oldukları satışlar ve bunların maliyetleri yada oluştukları gider hesapları, bu alış ve satışlardan kaynaklanan kâr veya zararlar, bağlı ortaklıklardan alınan temettüer ile geçmiş yıl kârları elimine edilir.¹⁸⁰

3.2.1 Konsolide Finansal Durum Tablosu Düzenlenmesi

Konsolide finansal durum tablosu tanımına daha önceki konularda değinilmişti. Bu başlıkta nasıl düzenleneceği incelenecektir.

Konsolide finansal durum tablosu, bir işletmeye bağlı olmak üzere türlü iş kollarında çalışan ayrı ayrı işletmelere ait finansal durum tablolarının dönem sonlarında birleştirilmeleri ile düzenlenen tablolardır.¹⁸¹

Konsolide finansal tabloların hazırlanmasında ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların finansal tablo kalemleri satır satır toplanarak birleştirilir.¹⁸²

---

¹⁷⁹ Şavlı, **a.g.e.**, s. 238-239.

¹⁸⁰ Hall, Barden ve Poole, **a.g.e.**, s. 1871.

¹⁸¹ Özgür Özkan ve Tuğçe Uzun Kocamış, "UMS - TMS 27'ye Göre Konsolide ve Bireysel Finansal Tabloların Hazırlanması (Uygulama Örnekleri)", (Çevrimiçi) <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=12078> (Erişim Tarihi: 24.09.2014).

¹⁸² Gençoğlu, **a.g.e.**, s. 358.

Konsolidasyonda ilk kural grup arasında yapılan işlemlerin ortadan kaldırılmasıdır. Bir başka deyişle grup içi işlemlerin elimine edilmesi gerekmektedir. Böylece finansal durum tablosundan bilgi sağlayanlar için konsolide finansal durum tablosunda gerçek rakamların görülmesi sağlanır.¹⁸³

Konsolide finansal tabloların vergi yasaları ile bir ilişiği olmadığından düzeltme işlemleri, grup şirketlerinin resmi defter yada raporlarına yansımaz sadece çalışma raporlarında görülür.¹⁸⁴ Konsolide finansal tabloların düzenlenmesiyle ilgili süreç, grup içindeki şirketlerin muhasebe kayıtlarından bağımsız olarak işlemektedir. Bu süreçte bağlı ortaklıklara ait solo finansal tablolar aynı konsolidasyon çalışma kağıdında (worksheet) bir araya getirilir.¹⁸⁵

Holding bünyesinde yer alan bütün şirketlerin aynı hesap planı ve aynı kayıt sistemi kullanmaları faydalı olacaktır. Böylece bir hesap birliği oluşturulmuş olacak ve topluluk içinde ekonomik bütünlük daha rahat sağlanacak, karşılaştırmalar, denetimler ve konsolide finansal tabloların düzenlenmesi daha kolay olacaktır.¹⁸⁶

3.2.1.1 Konsolidasyon Şerhiyesinin, Azınlık Payının Hesaplanması ve Bağlı Ortaklıklar ile Özkaynakların Eliminasyonu

Ana ortaklığın her bir bağlı ortaklıktaki yatırım tutarı ve bağlı ortaklıkların özkaynaklarından ana ortaklığın payına isabet eden tutarlar elimine edilir.¹⁸⁷

Konsolidasyonda bağlı ortaklığın tüm aktif ve pasifi ana ortaklık ile birleştirildiği için, bağlı ortaklıklar hesabının konsolide bilançodan çıkarılması gerekmektedir. Çünkü ana ortaklığın aktifinde yer alan bağlı ortaklıklar hesabında görünen tutar, bağlı ortaklığın tüm aktif ve pasifinden ana ortaklığa düşen payı göstermektedir. Konsolidasyon esnasında tüm

---

¹⁸³ Otlı, **a.g.m.**, s. 108.

¹⁸⁴ Murat YÜKSEL, “TMS 27’ye Göre Konsolide Finansal Tablolar ve Düzenlenmesi” (Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Muğla, 2008, s. 43.

¹⁸⁵ Robert H. Crandall, **Intermediate Accounting An Analytical Approach**, 2. b., Canada: Prentice-Hall, 1990, s. 734.

¹⁸⁶ Ümit Ataman, **Şirketler Muhasebesi**, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 1996, s. 155.

¹⁸⁷ Gökçen, Ataman ve Çakıcı, **a.g.e.**, s. 351.

aktif ve borçların birleştirilmesi sırasında bağı ortaklıkların özkaynakları da birleştirilmiş olduğundan ana ortaklıktaki bağı ortaklık hesabı ile bağı ortaklıkların özkaynak hesaplarının karşılaştırılarak elimine edilmesi gerekmektedir.¹⁸⁸

Ana ortaklık ve bağı ortaklıkların finansal tabloları tek bir şirketin finansal tablolarıymış gibi toplanınca, söz konusu toplam rakamlar bazı mükerrer sunumlara sebep olmaktadır. Örneğin; ana ortaklığın bağı ortaklık kurulurken yatırdığı tutar kendi finansal tablolarında finansal yatırım olarak, bağı ortaklığın finansal tablolarında ise sermaye olarak yansımaktadır. Toplam rakamların içerisinde aynı tutar hem varlıklarda finansal yatırım hem de özkaynaklarda sermaye olarak yansımış olur ki, bu durum finansal tablolar açısından anlamlı değildir. Onun için bu bakiyelerin elimine edilmesi gerekmektedir.¹⁸⁹

İktisap maliyetinin ana ortaklığın bağı ortaklığın makul değere göre değerlendirilmiş sermayesindeki payını aşan kısmı şerefiye olarak nitelendirilir. Şerefiye, ana ortaklığın, bağı ortaklığın tek başına tanımlanabilir ve ayrı ayrı muhasebeleştirilir olmayan varlıklarından gelecekte ekonomik fayda elde etme beklentisi ile yaptığı ödemeyi temsil eder. Diğer bir anlatım ile şerefiye iktisap maliyetinin, tanımlanabilir varlık ve borçlara dağıtılmasından sonra kalan kısmıdır. Şerefiye amortismanına tabi tutulmaksızın, yıllık olarak veya koşullardaki değişikliklere bağı olarak TMS 36 - Varlıklarda Değer Düşüklüğü standardına uygun olarak değer düşüklüğüne tabi tutulmalıdır.¹⁹⁰ TMS'de değer düşüklüğünün iptali ve şerefiyeyi itfalaştırmak yasaklanmıştır.¹⁹¹

Bağı ortaklığa yapılan yatırım tutarı, bağı ortaklığın net tanımlanabilir varlıklarından yüksek veya düşük olabilmektedir. Yüksek olması durumunda şerefiye, düşük olması durumunda ise ucuza satın alma ortaya çıkmaktadır.¹⁹² Konsolidasyon şerefiyesinin

---

¹⁸⁸ Remzi Örtten, Hasan Kaval ve Aydın Karapınar, **Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007, s. 386.

¹⁸⁹ Şavlı, **a.g.e.**, s. 109.

¹⁹⁰ Eser Şagar, **TMS-27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar**; Necdet Sağlam, Salim Şengel ve Bünyamin Öztürk (Editörler), UFRS/UMS Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması (Yorum-Açıklama-Örnekler), Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2007, s. 768.

¹⁹¹ Türker, **a.g.e.**, s. 215.

¹⁹² Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s.595.

meydana gelmesi için ana ortaklık yatırımının bağı ortaklık özkaynaklarının gerçeğe uygun değerinden farklı olması gerekmektedir.

Gerçeğe uygun değerleri ile konsolide finansal tablolara dahil edilecek varlık ve yükümlülüklerin ertelenmiş vergi etkisi dikkate alınır. Gerçeğe uygun değer ile vergi değeri arasındaki fark, ertelenmiş vergi etkisini oluşturur.¹⁹³

Azınlık payları konsolide bilançoda ana ortaklığın özkaynaklardaki payından ayrı olarak özkaynaklar içerisinde gösterilir. Grubun kâr ya da zararından azınlık paylarına isabet eden tutarlar da ayrıca gösterilmelidir.¹⁹⁴

Konsolide finansal durum tablosunda şerefiye ve azınlık payları (kontrol gücü olmayan paylar) kavramını daha detaylı inceleyebilmek için aşağıdaki örnek verilmiştir. Örnekte gerçeğe uygun değer GUD olarak kısaltılmıştır.

Örnek: 31.12.2012 tarihinde X işletmesi Y işletmesinin % 80'ini 262.500 TL'ye peşin olarak satın almıştır. X ve Y işletmelerinin konsolidasyon öncesi bilançoları ve Y işletmesinin tanımlanabilir varlık ve borçlarının gerçeğe uygun değerleri aşağıdaki gibidir. Satın almaya ilişkin şerefiye ve kontrol gücü olmayan payların hesaplamasının yapılabilmesi için Y işletmesinin gerçeğe uygun değer bilançosunun hazırlanması gerekir.

(X) İŞLETMESİNİN 31.12.2012 TARİHLİ BİRLEŞME ÖNCESİ BİLANÇOSU (TL)

	DEFTER DEĞERİ
DÖNEN VARLIKLAR	591.000
Kasa	10.000
Bankalar	282.500
Alicılar	116.000
Ticari Mallar	182.500
DURAN VARLIKLAR	349.000
Tesis,Mak,Cihaz (Net)	150.000
Taşıtlar (Net)	134.000
Demirbaşlar (Net)	65.000
AKTİF TOPLAMI	940.000

¹⁹³ Örtten, Kaval ve Karapınar, **a.g.e.**, s. 387.

¹⁹⁴ Mirza, Orrel ve Holt, **a.g.e.**, s. 194.

**(X) İŞLETMESİNİN 31.12.2012 TARİHLİ BİRLEŞME ÖNCESİ BİLANÇOSU (TL)
(DEVAMI)**

K.V.YAB.KAYNAKLAR	340.000
Satıcılar	340.000
ÖZKAYNAKLAR	600.000
Sermaye	400.000
Geçmiş Yıl Kârları	200.000
PASİF TOPLAMI	940.000

**(Y) İŞLETMESİNİN 31.12.2012 TARİHLİ BİRLEŞME ÖNCESİ BİLANÇOSU
İLE TANIMLANABİLİR VARLIK VE BORÇLARININ GERÇEĞE UYGUN
DEĞERLERİ (TL)**

	Y İŞLETMESİ DEF. DEĞ.	Y İŞLETMESİ GUD	FARKLAR
DÖNEN VARLIKLAR	182.500	200.500	18.000
Kasa	2.500	2.500	0
Bankalar	30.000	30.000	0
Alıcılar	40.000	40.000	0
Ticari Mallar	110.000	128.000	18.000
DURAN VARLIKLAR	220.000	260.000	40.000
Tesis,Mak,Cihaz (Net)	125.000	135.000	10.000
Taşıtlar (Net)	65.000	65.000	0
Demirbaşlar (Net)	30.000	35.000	5.000
Marka	0	15.000	15.000
Müşteri Portföyü	0	10.000	10.000
AKTİF TOPLAMI	402.500	460.500	58.000
K.V.YAB.KAYNAKLAR	177.500	189.100	11.600
Banka Kredileri	177.500	177.500	0
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	0	11.600	11.600
ÖZKAYNAKLAR	225.000	271.400	46.400
Sermaye	150.000	150.000	0
Geçmiş Yıl Kârları	75.000	75.000	0
GUD Farkı (*)	0	46.400	46.400
PASİF TOPLAMI	402.500	460.500	58.000

GUD Farkı (*) bir finansal tablo kalemi değildir, şerefiye hesabı için çalışma kağıtlarında ortaya çıkan geçici bir hesaptır.

X İşletmesi satın alma işlemindeki kaydı aşağıdaki gibi yapacaktır.

		31.12.2012		
1	245 BAĞLI ORTAKLIKLAR		262.500	
		102 BANKALAR		262.500
		/		

Gerçeğe Uygun Değer (GUD) farkları ve kontrol gücü olmayan paylar aşağıdaki gibi hesaplanır:

GUD Farkları:

Ticari Mallardaki değer artışı:	18.000
Maddi Duran Varlıklardaki değer artışı:	15.000
Tesis, makine ve cihazlar (net):	10.000
Demirbaşlar (net):	5.000
Maddi Olmayan Duran Varlıklardaki değer artışı:	25.000
Marka:	15.000
Müşteri Portföyü:	10.000
Toplam:	58.000

Varlıkların vergi değerleri ile gerçeğe uygun değerleri arasındaki fark ertelenmiş vergiye tabi olacaktır. Bu örnekte varlıklarda vergi değerlerine göre bir artış olduğu için sonraki dönemlerde vergilendirilebilir bir fark ortaya çıktığından ertelenmiş vergi yükümlülüğü finansal durum tablosuna yansır.

Toplam Değer Artışı :	58.000
Vergi Etkisi (% 20) :	(11.600)
GUD Farkı (*) :	46.400

Satın alma tarihinde Y işletmesinin özvarlıklarının gerçeğe uygun değeri (sermaye + geçmiş yıl kârları + GUD farkı: 150.000 + 75.000 + 46.400) 271.400 TL'dir. X işletmesi bu varlıkların % 80'i için (271.400 * % 80= 217.120) 262.500 TL ödemiştir. Bu durumda **şerefiye** 262.500 – 217.120 = **45.380 TL**'dir.

Özkaynakların % 20'si kontrol gücü olmayan paylara isabet ettiğine göre azınlık payı hesaplaması aşağıdaki gibi yapılır:

Sermaye: 150.000 * %20 :	30.000
Geçmiş yıl kârları : 75.000 * %20 :	15.000
GUD Farkı : 46.400 * %20 :	9.280
Azınlık Payı :	54.280 TL

Çalışma raporlarında konsolide finansal durum tablosu düzenlemek için yukardaki açıklamalar doğrultusunda aşağıdaki kayıt atılarak konsolide finansal durum tablosu düzenlenir.

		31.12.2012	
2	153 TİCAR MALLAR	18.000	
	253 TESİS,MAKİNE VE CİHAZLAR (NET)	10.000	
	255 DEMİRBAŞLAR	5.000	
	260 HAKLAR	25.000	
	261 ŞEREFIYE	45.380	
	500 SERMAYE	150.000	
	570 GEÇMİŞ YIL. KÂRLARI	75.000	
	245 BAĞLI ORTAKLIKLAR		262.500
	490 ERTELENMİŞ VERGİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ		11.600
	505 AZINLIK PAYLARI		54.280
	/		

Görüldüğü üzere şerefiye kavramı konsolide bilanço düzenlenirken ortaya çıkar. Solo (bireysel) bilançolarda yer almaz. Bu şerefiyenin her yıl en az bir kez, şartlar gerektirirse daha sık, gözden geçirilmesi ve güncellenmesi gerekmektedir. Eğer, değer düşüklüğü varsa bu durum TMS 36'a göre muhasebeleştirilmelidir.

Bağlı ortaklığın özkaynakları içerisinde yer alan geçmiş yıllar kârları elde etme öncesi kârlar olarak tanımlanır ve konsolide bilanço düzenlenirken bağlı ortaklıklar kalemi ile karşılıklı elimine edilir, dolayısıyla bu kalemler konsolide bilançoya dahil edilmez.

31.12.2012 TARİHLİ, BİRLEŞME SONRASI KONSOLİDE BİLANÇO (TL)

	X İŞLETMESİ DEF. DEĞ.	Y İŞLETMESİ DEF. DEĞ.	ELİMİNASYON GUD farkı		KONS.BİL. TUTARLAR
DÖNEN VARLIKLAR	328.500	182.500			529.000
Kasa	10.000	2.500			12.500
Bankalar	20.000	30.000			50.000
Alıcılar	116.000	40.000			156.000
Ticari Mallar	182.500	110.000	18.000		310.500
DURAN VARLIKLAR	611.500	220.000			654.380
Bağlı Ortaklıklar	262.500	0		262.500	0
Şerefiye	0	0	45.380		45.380
Tesis,Mak,Cihaz (Net)	150.000	125.000	10.000		285.000
Taşıtlar (Net)	134.000	65.000			199.000
Demirbaşlar (Net)	65.000	30.000	5.000		100.000
Marka	0	0	15.000		15.000
Müşteri Portföyü	0	0	10.000		10.000
AKTİF TOPLAMI	940.000	402.500			1.183.380
K. V.YAB.KAYNAKLAR	340.000	177.500			529.100
Banka Kredileri	340.000	177.500			517.500
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	0	0		11.600	11.600
ÖZKAYNAKLAR	600.000	225.000			654.280
Sermaye	400.000	150.000	150.000		400.000
Azınlık Payları	0	0		54.280	54.280
Geçmiş Yıl Kârları	200.000	75.000	75.000		200.000
PASİF TOPLAMI	940.000	402.500			1.183.380

Edinilen işletme ile edinen işletme, birleşme tarihinden önce de aynı ana ortaklık tarafından kontrol ediliyorsa, bu durumda söz konusu işlem TFRS 3 kapsamında bir işletme birleşmesi olarak kabul edilmez. TFRS'de bu konuya ilişkin özel bir düzenleme olmamakla birlikte, uygulamada izlenen yol, bunu bir satın alma veya kontrol devri olarak görmeyip, grup içinde bir yeniden yapılandırma işlemi (hakların birleşmesi) olarak dikkate almaktır. Bu durumda da gerçeğe uygun değer hesaplamaları yapılmaz. (dolayısıyla, şerefiye hesaplaması yapılmaz), işletmelerin finansal tabloları defter değerleri üzerinden konsolide

edilir ve ödenen tutar ile edinilen özkaynaklar arasındaki fark, ortaklar arasında bir işlem olarak kabul edilip özkaynaklar altında muhasebeleştirilir.¹⁹⁵

3.2.1.2 Alacak ve Borçların Eliminasyonu

Grubu oluşturan işletmeler arasındaki işlemler elimine edilmezse, finansal tablo kalemleri bir araya getirildiğinde mükerrerlik meydana gelmektedir. Dolayısıyla konsolide finansal tabloların hazırlanmasında ekonomik bir bütün olarak kabul edilen işletmelerin grup dışı işletmelerle olan ilişkileri dikkate alınır.¹⁹⁶ Bunun için de gruba dahil işletmelerin birbirlerinden olan alacak ve borçları karşılıklı olarak elimine edilir.

Alacak ve boçlar konsolide edilirken topluluk içi işlemlerden doğan borç ve alacak miktarları karşılıklı olarak toplamlardan indirilmelidir. Böylece topluluk konsolide finansal durum tablosunun aktifinde, topluluk içindeki şirketlerin topluluk dışındaki şirketlerden olan alacakları ve mevcutları; pasifinde ise grup dışı işletmelere veya üçüncü kişilere olan borçları ile ana şirketin özsermayesi ve varsa azınlık payları yer alacaktır.¹⁹⁷

İşletmeler arasındaki karşılıklı ilişkiler sonrası ortaya çıkan borç ve alacak aynı tutarda ise mahsup işlemi ters kayıtlarla gerçekleştirilmiş olur. Bu durumda netleştirme işlemi sonrası grubun kazancında bir değişme olmayıp sadece bilanço toplamında bir daralma oluşur.¹⁹⁸

Grup içerisindeki ortaklıklar arasındaki işlemlerden kaynaklanan ve elimine edilmesi gereken borç ve alacak ile ilgili hesap grupları şöyledir:¹⁹⁹

Alacak ve borç hesapları

Alacak ve borç senetleri hesapları

Faiz alacak ve borç hesapları

---

¹⁹⁵ Şavlı, **a.g.e.**, s. 135.

¹⁹⁶ Peyami Çarıkçioğlu, “Konsolide Finansal Tablolar”, **İÜ İşletme Fakültesi Dergisi**, C. I, S. 2 (Kasım 1972), s. 126.

¹⁹⁷ Bayrak, **a.g.m.**, s. 106.

¹⁹⁸ Emine Handan Sümer Göğüş, “Borç ve Alacakların Konsolidasyonunda Almanya Yaklaşımı”, **MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, C. VI, S. 1 (Mart 2004), s. 138.

¹⁹⁹ Ralph Dale Kennedy, Stewart Yarwood Mc Mullen, **Finansal Durum Tabloları**, Çeviri: Atilla Gönenli, İstanbul: İşletme İktisadi Enstitüsü Yayınları, 1967, s. 242-243.

Tahvil alacak ve borç hesapları

Temettü alacak ve borç hesapları

Alacak ve borç hesaplarının eliminasyon kaydı borç hesaplarının borçlandırılması alacak hesaplarının alacaklandırılması ile yapılır. Bu eliminasyon işleminde ana ortaklığın bağlı ortaklığa sahip olma derecesi veya oranı dikkate alınmaz.²⁰⁰

Aynı şekilde alacak ve borç senetleri hesapları, faiz alacak ve borç hesapları, tahvil alacak ve borç hesapları, temettü alacak ve borç hesapları da elimine edilir.

Örnek: 31.12.2014 tarihi itibarıyla Y bağlı ortaklığının X ana ortaklığından olan 40.000 TL'lik alacağı bulunmaktadır.

Konsolidasyon yapıldığında bilanço kalemleri satır satır toplandığında , konsolide finansal tabloda hem alıcılar hem de satıcılar hesabı yer alacaktır. Oysa üçüncü kişilerle ilgili bir durum olmadığı için bu hesapların elimine edilmesi gerekmektedir.

		31/12/2014			
1	320 SATICILAR (X)			40.000	
		120 ALICILAR (Y)			40.000
		/ /			

Örnek: A işletmesinin 31.12.2014 bilançosunda Alacak Senetleri Hesabında raporlamış olduğu tutarın 50.000 TL'lik bölümü B işletmesinden senetli alacaktır. Bu işlem için yapılacak konsolidasyon kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.²⁰¹

		31.12.2014			
1	321 BORÇ SENETLERİ (B)			50.000	
		121 ALACAK SENETLERİ (A)			50.000
		/			

²⁰⁰ Arif Engin Ergüden, "Sermaye Piyasası Kanunu'na Göre Konsolide Finansal Tabloların Bağımsız Denetimi", (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2000, s. 103.

²⁰¹ Şen, Üçoğlu ve Terzi, a.g.e, s. 190.

Eğer bu alacaklar tahsil edilmiş olsaydı veya grup dışına borca karşılık verilmiş olsaydı, elimine edilmeyeceklerdi. Örneğin A işletmesi alacak senedini bir faktoring işletmesine kırdıysaydı, artık A'nın hesaplarında bu alacak gözükmeyeceğinden ve grup dışına çıkmış olduğundan elimine edilmeyecektir. Benzer şekilde grup işletmeleri arasında yapılan işlemler sonucunda alınan çekler, bazen alan işletmenin borcuna karşılık ciro yoluyla verilebilmektedir. Bu durumda da bu çekler, grup dışına çıktığından elimine edilmeyecektir.²⁰²

Örnek: Y bağlı ortaklığı 13.06.2013 tarihinde 3.377.189 TL kâr dağıtım kararı almıştır. 298.471 TL yasal yedek ayırmıştır. Kalan kısmı ise henüz ödemediğinden dolayı ortaklara borçlar hesabında durmaktadır. 23.06.2013 tarihinde ise ödemeyi gerçekleştirmiş ve ortaklara borçlar hesabını kapatmıştır.

Öncelikle dağıtılan temettü kaydını Y bağlı ortaklığı aşağıdaki şekilde atacaktır:

		13.06.2013	
1	570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI	3.377.189	
	540 YASAL YEDEKLER		298.471
	331 ORTAKLARA BORÇLAR		3.078.718
	/		
		23.06.2013	
2	331 ORTAKLARA BORÇLAR	3.078.718	
	102 BANKALAR		3.078.718
	/		

X ana ortaklığı ise aldığı temettüyü aşağıdaki gibi kaydedecektir:

		13.06.2013	
1	131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR	3.078.718	
	641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ		3.078.718
	/		

²⁰² A.g.e, s. 190.

		23.06.2013	
2	102 BANKALAR		3.078.718
		131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR	
		/	3.078.718

Konsolidasyon yapılırken temettü tahakkukundan sonra ödemesi gerçekleştiği için ortaklardan alacaklar ve ortaklardan borçlar eliminasyonu yapılmayacaktır.

Konsolidasyonda yapılacak eliminasyon aşağıdaki gibi olacaktır:

		31.12.2013	
1	540 YASAL YEDEKLER (Y)		298.471
	641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ (X)		3.078.718
		570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI (Y)	
		/	3.377.189

Yukardaki örnekte tam sahiplik söz konusudur. Kâr dağıtımı ile ilgili ana ortaklık ile bağlı ortaklığın finansal tablolarında aynı tutar yer almaktadır. Bu nedenle tüm tutar elimine edilmiştir. Fakat kısmi sahiplik söz konusu olduğunda ana ortaklığın sahiplik oranı kadarki tutar elimine edilir, bağlı ortaklığın ilan ettiği temettü tutarının bir kısmı kontrol gücü olmayan paylar olarak sınıflandırılır.²⁰³

Örnek: A ana ortaklığı B bağlı ortaklığının çıkardığı tahvillerden nominal değeri 8.000 TL'lik tahvil almıştır. 31.12.2013 tarihi itibarıyla tutar her iki şirketin de finansal durum tablolarında yer almaktadır.²⁰⁴

Bu tahvil ilişkisinin eliminasyonu aşağıdaki gibi yapılmaktadır:

		31.12.2013	
1	405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER (B)		8.000
		111 ÖZEL KESİM TAHVİL SENET BONO (A)	
		/	8.000

²⁰³ A.g.e, s. 191.

²⁰⁴ Gençoğlu, a.g.e., s. 364-369'dan yararlanılarak geliştirilmiştir.

3.2.1.3 Duran Varlık Alış - Satış Eliminasyonu

Topluluğa dahil ortaklıkların birbirlerinden satın almış oldukları dönen ve duran varlıklar, ilke olarak maliyetleri üzerinden gösterilmelidirler.

Bu sebeple gerekli düzeltmeler yapılarak konsolide bilanço oluşturulmalıdır. Grup içinde amortisman tabi duran varlıklarla ilgili grup içi işlemler sebebiyle oluşan gelir ve giderler elimine edilir. Bu kalemin yanında satış nedeniyle doğan yeni koşullarda yapılan hesaplamaları satış öncesi koşulların devamı niteliğindeki hesaplamalar arasındaki amortisman farkları ile yeniden değerlendirme değer artış farkları ilgili hesaplarla karşılıklı arındırılır.²⁰⁵ Yani maddi duran varlığın sanki hiç grup içine satışı yapılmamış gibi eski maliyetinden amortisman hesaplamasına devam edilecek şekilde konsolide bilançoda düzeltmeler yapılır.

Örnek: X bağlı ortaklığı maliyet değeri 6.000 TL, birikmiş amortismanı 2.400 TL olan laptop'u (notebook) Y ana ortaklığına 7.000 TL'e 14.10.2013 tarihinde satmış ve bedelini nakden tahsil etmiştir. Laptop'un 3 yıl ekonomik ömrü kalmıştır. Y ana ortaklığı bu makine için 1.400 TL amortisman ayırmıştır.

Öncelikle bu örnekte şirketlerin tek tek bireysel finansal tablolarına hangi kayıtları attığı gösterilecek daha sonra konsolidasyon için eliminasyon kaydı atılacaktır.

X bağlı ortaklığı bu sabit kıymet satışı ile ilgili aşağıdaki kaydı atacaktır:

		14.10.2013		
1	100 KASA		7.000	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		2.400	
		255 DEMİRBAŞLAR		6.000
		679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		3.400
		/		

Y ana ortaklığı ise alım ile ilgili aşağıdaki kaydı atacaktır:

²⁰⁵ Akdoğan ve Tenker, a.g.e., s. 414.

		14.10.2013		
1	255 DEMİRBAŞLAR		7.000	
		100 KASA		7.000
		/		

Y ana ortaklığı X bağlı ortaklığından alınan sabit kıymet için yıl sonunda aşağıdaki amortisman kaydını atacaktır:

		31.12.2013		
2	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ		1.400	
		257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		1.400
		/		

Konsolidasyon için atılacak kayıtlar sonucunda laptop maliyeti ve ayrılan amortisman tutarı bu grup içi işlem öncesi değerlerinde olacaktır. Örneğin amortisman kaydı satış öncesi (6.000 - 2.400 = 3.600 TL) net defter değeri kalan ekonomik ömrüne bölüdüğü zaman $3.600 / 3 = 1.200$ TL olacak şekilde düzeltilecektir. Y ana ortaklığı laptop için 1.400 TL amortisman ayırmıştı. Bu durumda 1.200 TL'e ulaşmak için amortisman tutarı 200 TL azaltılacaktır.

		31.12.2013		
1	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		200	
		632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ		200
		/		

Son olarak bu satış hiç yapılmamış gibi olacak şekilde aşağıdaki konsolidasyon kaydı atılacaktır:

		31.12.2013		
2	679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR (X)		3.400	
		255 DEMİRBAŞLAR (Y)		1.000
		257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (X)		2.400
		/		

Bu satış işlemini T çizerek anlatırsak;

X bağılı ortaklığının büyük defterleri:

255	
6.000	6.000 (a)
0	

257	
(a) 2.400	2.400
	0

100	
(a) 7.000	
7.000	

679	
(e) 3.400	3.400 (a)
	0

Y ana ortaklığının büyük defterleri ve eliminasyon kaydı:

255	
(b) 7.000	1.000 (e)
6.000	

100	
	7.000 (b)
	7.000

632	
(c) 1.400	(d) 200
1.200	

257	
(d) 200	1.400 (c)
	2.400 (e)
	3.600

Atılan kayıtlar sonrası 255 hesap satış öncesi rakam 6.000 TL olmuş, 257 Birikmiş amortisman rakamı $2.400 + 1.200$ (1 yıllık amortisman) = 3.600 TL olmuş ve grup içi işlem sonucu ortaya çıkan kâr yani 679 hesap elimine edilmiştir.

Grup içi işlemlerden kaynaklanan kâr veya zararların elimine edilmesi sırasında ortaya çıkan geçici farklar için TMS 12 hükümleri uygulanır. Bu örnekte çizilen T'lerden de anlaşılacağı üzere TMS 12 standardının uygulanacağı rakam maddi duran varlıkların vergi değerini düşüren ileride vergiden indirilebilir farkı yaratan 3.200 ($2.400 + 1.000 - 200$) TL'dir. Bu rakamın % 20'si (640 TL) finansal durum tablosuna ertelenmiş vergi varlığı ve kâr veya zarar tablosuna ertelenmiş vergi geliri olarak yansır.

31.12.2013	
3	
290 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	640
691002 ERTELENMİŞ VERGİ GELİRİ	640
/	

KGK tarafından yayınlanan finansal tablo formatında maddi duran varlık satış kârının “yatırım faaliyetlerinden gelirler” hesabında gösterilmesi gerekmektedir. Tezin 4. Bölümünde genel uygulama örneğinde bu hesap kullanılmıştır. Bu örnekte ise şirketlerin yasal kayıtlarına atılan yevmiye kayıtları gösterildiği için 679 - Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar hesabı kullanılmıştır.

3.2.2 Konsolide Kâr veya Zarar Tablosu Düzenlenmesi

Konsolide kâr veya zarar tabloları, bir grup içi şirketler topluluğun, her biri için ayrı olarak düzenlenmiş gelir tablolarından yola çıkarak, tek bir şirketmiş gibi, gelir ve giderlerinin birleştirilmesi suretiyle hazırlanan gelir tablolarını ifade etmektedir.²⁰⁶

Kâr veya Zarar Tablosu konsolidasyonu topluluk şirketleri gelir tablolarının satır satır toplanması ve grup içi işlemlerin elimine edilmesi sonucu gerçekleşir.

Konsolide kâr veya zarar tablosu düzenlenmesinde yaşanan en büyük sorun ana şirket ve bağlı şirketlerde oluşan bütün gelir ve giderlerin realize edilmiş gelir ve gider kalemleri olarak kabul edilip edilmeyeceği sorunudur.²⁰⁷ Kârın ya da zararın realize olması yani gerçekleşmiş olması demek topluluk dışındaki işletmelere ve kişilere yapılan işlemlerden doğmuş olması demektir.

Grup işletmeleri arasında meydana gelen ve konsolidasyon yapılırken karşılıklı olarak elimine edilmesi gereken gelir ve gider kalemlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.²⁰⁸

- Grup içi işletmeler arasında yapılan ham madde ve yardımcı madde, yarı mamul ve mamul alış-satışları,
- Her türlü maddi ve maddi olmayan duran varlıkların alış ve satışları,

---

²⁰⁶ Özgür Özkan ve Tuğçe Uzun Kocamış, “UMS - TMS 27’ye Göre Konsolide ve Bireysel Finansal Tabloların Hazırlanması (Uygulama Örnekleri)”, (Çevrimiçi)

<http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=12078> (Erişim Tarihi: 24.09.2014).

²⁰⁷ Burhanettin Tandoğan, **Risk Analizi Tekniklerine Yönelik Finansal Tablolar Analizi ve Finansman Yöntemlerinin Değerlendirilmesi**, 2. b., Ankara: y.y., Mayıs 2002, s. 118-119.

²⁰⁸ a.g.e., s. 119.

- Grup içi işletmelerin birbirine sağladıkları hizmetler karşılığında elde ettikleri ücret ve komisyonlar
- Grup içi işletmelerin birbirlerinden aldıkları kira ve her türlü faiz giderleri ile kâr payı ödemeleri
- Grup içi işletmeler arasında know-how devri ile ortaya çıkan gelir ve giderler

Ayrıca azınlık paylarının hesaplanmasında, grup içinde yapılan satışların yönü önem kazanmaktadır. Eğer bağlı ortaklıktan, ana ortaklığa bir satış olmuşsa, bağlı ortaklığın kâr / zararı, bu işlemlerin etkilerinden arındırılır ve yeni oluşan kâr / zarar üzerinden azınlık payı hesaplanır. Ana ortaklığın, bağlı ortaklığa satış yapması durumunda, işlemin etkisi arındırılır, ancak, arındırma bağlı ortaklığı kâr / zararını etkilemediği için, azınlık payları bağlı ortaklığın kâr / zararı üzerinden hesaplanır.²⁰⁹

Grup içi işlemlerden kaynaklanan kâr veya zararların elimine edilmesi sırasında ortaya çıkan geçici farklar için TMS 12 hükümleri uygulanır.²¹⁰

3.2.2.1 Grup içi Mal Alım Satımı Eliminasyonu

Topluluğu dahil ortaklıkların stoklarına ilişkin grup içi mal alım satımında doğan kâr, konsolide finansal tablolarda stoklardan düşülerek satışların maliyetine eklenir, zarar ise stoklara eklenerek satışların maliyetinden düşülür.²¹¹ Yani bu kâr yada zarar grup dışı işlemlerden oluşmadığı sürece henüz gerçekleşmemiş kâr ya da zarar sayılır. Yapılan konsolidasyon işlemleri ile malın ilk alış maliyeti ile konsolide finansal tablolarda gösterimi sağlanır, bunun için grup içine yapılan satış hiç gerçekleşmemiş gibi görünmesini sağlayan düzeltme kayıtları atılır.

---

²⁰⁹ Aydın Karapınar, Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar, **Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları**, 2. b., Ankara: Gazi Kitabevi, 2008, s. 412.

²¹⁰ Netek, **a.g.m.**, s. 72.

²¹¹ Akdoğan ve Tenker, **a.g.e.**, s. 414.

Topluluğa dahil ortakların stoklarına ilişkin topluluk içi mal alım ve satımından doğan kâr konsolide finansal tablolarda brüt satışlar, satışların maliyeti ve stok hesaplarından oranı dahilinde indirim tabi tutulurlar. Stoklara ilişkin topluluk içi mal alım ve satımından doğan zarar ise konsolide finansal tablolarda brüt satışlar, satışların maliyeti ve stok hesaplarına oranına uygun olarak eklenir. İlk madde ve malzeme, yarı mamul, ticari mallar ve diğer stokların satış işlemi sonunda stoklarda kalan tutarın ve / veya kâr / zararın saptanmasının olanaksız olduğu durumlarda ise hesaplama belli varsayımlar altında yapılır ve kullanılan varsayımlar dipnotlarda açıklanır.²¹²

Duran varlık satışı ile ilgili örnek **3.2.1.3 Duran Varlık Alış - Satış Eliminasyonu** başlığı altında verilmiştir. Bu başlıkta mal alım - satımı eliminasyonu örneği verilecektir.

Örnek: 12.11.2012’de B bağlı ortaklığı A ana ortaklığına 14.03.2012’de satın almış olduğu maliyet bedeli 25.000 TL olan ticari malını 30.000 TL’ye satmıştır. Satış vadeli gerçekleşmiştir. Ana ortaklığın stokları arasında bağlı ortaklıktan alınan ticari mallar bulunmaktadır.

Öncelikle bu örnekte şirketlerin tek tek solo finansallarına hangi kayıtları attığı gösterilecek daha sonra konsolidasyon için eliminasyon kaydı atılacaktır.

B bağlı ortaklığı yasal kayıtlarına aşağıdaki kayıtları atmıştır:

		14.03.2012			
1	153 TİCARİ MALLAR			25.000	
	İlk Alış Maliyeti	100 KASA	/		25.000

²¹² Mehmet Porsuk, “Holding Şirketlerinin Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolarının Düzenlenme Esaslarının TMS-27 İle Uluslararası Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi ve Uygulama Çalışması” (Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Manisa, 2008, s. 82-84.

	12.11.2012			
2	120 ALICILAR	600 YURT İÇİ SATIŞLAR	30.000	30.000
		/		

	12.11.2012			
3	621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ	153 TİCARİ MALLAR	25.000	25.000
		/		

A ana ortaklığı yasal kayıtlarına aşağıdaki kayıtları atmıştır:

	14.03.2012			
1	153 TİCARİ MALLAR	320 SATICILAR	30.000	30.000
		/		

Konsolidasyon için aşağıdaki eliminasyon kayıtları verilir:

	31.12.2012			
1	600 YURTIÇİ SATIŞLAR (B)	621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ (B)	30.000	25.000
		153 TİCARİ MALLAR (A)		5.000
		/		

	31.12.2012			
2	320 SATICILAR (A)	120 ALICILAR (B)	30.000	30.000
		/		

Şirketlerin solo yasal kayıtlarına attığı kayıtları ve konsolidasyon için attığımız kayıdı toplu bir şekilde T ile aşağıdaki gibi göstermek konsolidasyon sonrası finansal tablolarda hangi tutarların kalacağını göstereceği için daha açıklayıcı olacaktır.

600		153	
30.000 (E)	30.000 (2)	25.000 (1)	25.000 (3)
	0	30.000 (4)	5.000 (E)
		25.000	
100		621	
	25.000 (1)	25.000 (3)	25.000 (E)
	25.000	0	
120		320	
30.000 (2)	30.000 (E)	30.000 (E)	30.000 (4)
0			0

Konsolidasyon sonucunda yani grup içi işlemlerin eliminasyonu sonrasında; 25.000 TL olan malın grup dışından alınmış ilk maliyeti ile stoklarda rakam kalmaktadır. Henüz stok grup dışına satılmadığı için satılan ticari mal maliyetinde ve yurt içi satışlarda tutar kalmamalıdır.

Grup içi işlemlerden kaynaklanan kâr veya zararların elimine edilmesi sırasında ortaya çıkan geçici farklar için TMS 12 hükümleri uygulanır. Bu örnekte çizilen T'lerden de anlaşılacağı üzere TMS 12 standardının uygulanacağı rakam stokların (varlıkların) vergi değerini düşüren ileride vergiden indirilebilir farkı yaratan 5.000 TL'dir. Bu rakamın % 20'si (1.000 TL) finansal durum tablosuna ertelenmiş vergi varlığı ve kâr veya zarar tablosuna ertelenmiş vergi geliri olarak yansır.

31.12.2012			
3	290 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	1.000	
	691002 ERTELENMİŞ VERGİ GELİRİ		1.000
	/		

Örnek: 14.09.2013'de Y bağlı ortaklığı X ana ortaklığına 10.02.2013'de almış olduğu maliyet bedeli 30.000 TL olan ticari malını 40.000 TL'ye peşin satmıştır. A ana ortaklığı bu malın yarısını grup dışına 10.10.2013 tarihinde 45.000 TL'e satmıştır.

Öncelikle bu örnekte şirketlerin tek tek solo finansallarına hangi kayıtları attığı gösterilecek daha sonra konsolidasyon için eliminasyon kaydı atılacaktır.

Y bağılı ortaklığı yasal kayıtlarına aşağıdaki kayıtları atmıştır:

1	10.02.2013				
	153 TİCARİ MALLAR		30.000		
	İlk Alış Maliyeti	100 KASA			30.000
		/			
2	14.09.2013				
	100 KASA		40.000		
		600 YURT İÇİ SATIŞLAR			40.000
		/			
3	14.09.2013				
	621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ		30.000		
		153 TİCARİ MALLAR			30.000
		/			

X ana ortaklığı yasal kayıtlarına aşağıdaki kayıtları atmıştır:

1	14.09.2013				
	153 TİCARİ MALLAR		40.000		
		100 KASA			40.000
		/			
2	10.10.2013				
	100 KASA		45.000		
		600 YURT İÇİ SATIŞLAR			45.000
		/			
3	10.10.2013				
	621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ		20.000		
		153 TİCARİ MALLAR			20.000
		/			

Konsolidasyon için aşağıdaki eliminasyon kaydı verilir:

Y bağlı ortaklığının grup dışına yaptığı satıştan olan kâr gerçekleşmiş kâr sayılır grup içi satıştan kaynaklanan kâr ise konsolidasyon için gerçekleşmemiş kâr sayılır. Dolayısıyla 40.000 - 30.000 = 10.000 TL bu kârın yarısı grup dışı satışlara aittir. 5.000 TL ise grubun stokları içerisinde kalmıştır ve elimine edilmesi gerekmektedir. Çünkü A ana ortaklığı Y bağlı ortaklığından aldığı tüm stokları grup dışına satmamıştır.

		31.12.2013			
1	600 YURTIÇİ SATIŞLAR (Y)		40.000		
		621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ (Y)			30.000
		153 TİCARİ MALLAR (X)			10.000
		/			
		31.12.2013			
2	153 TİCARİ MALLAR (X)		5.000		
		621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ (X)			5.000
		/			

Şirketlerin solo yasal kayıtlarına attığı kayıtları ve konsolidasyon için attığımız kaydı toplu bir şekilde T ile aşağıdaki gibi göstermek konsolidasyon sonrası finansal tablolarda hangi tutarların kalacağını göstereceği için daha açıklayıcı olacaktır.

600		153	
40.000 (E)	40.000 (2)	30.000 (1)	30.000 (3)
	45.000 (5)	40.000 (4)	20.000 (6)
	45.000		5.000 (E)
		15.000	
100		621	
40.000 (2)	30.000 (1)	30.000 (3)	35.000 (E)
45.000 (5)	40.000 (4)	20.000 (6)	
15.000		15.000	

Yukarda çizilen T'lerden de anlaşıldığı üzere konsolidasyon sonrası 600 Yurt İçi Satışlar hesabında 45.000 TL kalmıştır ki bu X ana ortaklığının grup dışına yapmış olduğu satıştır. 153 Ticari Mallar hesabında 15.000 TL kalmıştır bu rakam da bu malın Y bağlı ortaklığı tarafından ilk alış maliyetinin (30.000 TL) yarısıdır. 621 Satılan Ticari Mal Maliyetinde ise malların yarısı grup dışına satıldığı için 15.000 TL kalmıştır. Böylece tüm hesapların kalan mevcuduna bakıldığında grup içine yapılan satışın etkilerinin arındırıldığı görülür.

Grup içi işlemlerden kaynaklanan kâr veya zararların elimine edilmesi sırasında ortaya çıkan geçici farklar için TMS 12 hükümleri uygulanır. Bu örnekte çizilen T'lerden de anlaşılacağı üzere TMS 12 standardının uygulanacağı rakam maddi duran varlıkların vergi değerini düşüren ileride vergiden indirilebilir farkı yaratan 5.000 (10.000 - 5.000) TL'dir. Bu rakamın %20'si (1.000 TL) finansal durum tablosuna ertelenmiş vergi varlığı ve kâr veya zarar tablosuna ertelenmiş vergi geliri olarak yansır.

		31.12.2013	
3	290 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI		1.000
	691002 ERTELENMİŞ VERGİ GELİRİ		1.000
		/	

3.2.2.2 Diğer Gelir ve Gider Eliminasyonu

Ana ortaklık ile bağlı ortaklık veya konsolide edilen bağlı ortaklıklar arasında ilgili dönem içindeki işlemlerden kaynaklanan faiz alınması verilmesi, kira ödemeleri, temettü ödenmesi gibi faaliyetlerin de ayrıca elimine edilmesi gerekmektedir. Çünkü amaç; konsolide şirketlerin tek bir işletme gibi sunulması ve konsolide şirketlerin sadece üçüncü kişi ve işletmelerle olan ticari ilişkilerinin gösterilmesidir.

Örnek: B bağlı ortaklığı A ana ortaklığa 12.04.2014'de temettü tahakkuku yapmış, 16.04.2014'de 12.000 TL ödemesini gerçekleştirmiştir.

B bağı ortaklığının atmış olduğu kayıt aşağıdaki gibidir:

		12.04.2014		
1	570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI	15.000		
	540 YASAL YEDEKLER		3.000	
	331 ORTAKLARA BORÇLAR		12.000	
	/			

		16.04.2014		
2	331 ORTAKLARA BORÇLAR	12.000		
	102 BANKALAR		12.000	
	/			

1) A ana ortaklığının atmış olduğu kayıt aşağıdaki gibidir:

		12.04.2014		
1	131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR	12.000		
	641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ		12.000	
	/			

		16.04.2014		
2	102 BANKALAR	12.000		
	131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR		12.000	
	/			

Eliminasyon kaydı aşağıdaki şekilde verilir:

		31.12.2014		
1	641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ (A)	12.000		
	540 YASAL YEDEKLER (B)	3.000		
	570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI (B)		15.000	
	/			

Örnek: X bağı ortaklığı 2013 yılı için Y bağı ortaklığından olan alacağına 2.000 TL faiz hesaplamıştır.

Konsolide finansal tablolar oluşturulurken aşağıdaki eliminasyon kaydı verilerek hem finansman giderlerinin hem de olağan gelir ve kârların daha fazla gösterilmesi engellenmiş olacaktır.

		31.12.2013		
1	642 FAİZ GELİRLERİ (X)		2.000	2.000
	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERİ (Y)			
		/		

Örnek: X bağı ortaklığı faaliyetlerini Y bağı ortaklığının sahibi olduğu binada sürdürmektedir. Bu genel yönetim gideri için 2013 yılı içinde Y bağı ortaklığına yıllık 100.000 TL kira ödemektedir.

Aşağıdaki eliminasyon kaydı ile X bağı ortaklığında oluşan kira gideri ile Y bağı ortaklığının aldığı kira gelirini elimine etmiş oluyoruz.

		31.12.2013		
1	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR (Y)		100.000	100.000
	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (X)			
		/		

3.3 Bağı Ortaklıkta Dönem İçi Değişiklikler

Dönem içerisinde ele geçirilen veya yatırım yapılan bir bağı ortaklıktan elde edilen kâr veya zararlar, elde edilme tarihini izleyen dönem itibariyle konsolide gelir tablosuna yansıtılır. Bu işlemler için iki yöntem kullanılmaktadır. Bunlardan ilki bağı ortaklığın dönem başında kontrole alındığı varsayılır. Bunun sonucunda bağı ortaklığın tüm gelir ve giderleri konsolidasyona alınır ve konsolide gelir tablosunun sonunda, kontrol öncesi kazançlar ana ortaklık payından düşürülür. İkinci yöntem; kontrolün var olduğu zamandan başlayarak gelir ve gider ana ortaklık payına dahil edilir. İlk yöntem uygulamada daha çok

kullanılmaktadır. Bunun önemli sebebi, konsolide finansal tabloların izleyen dönemde karşılaştırılabilirliğinin uyumlu olmasını sağlamaktır.²¹³

Uluslararası Muhasebe Standartları ana ortaklığın bağlı ortaklığındaki sahiplik oranının değişimini, bu değişim sonucunda ortaya çıkan durumlara göre, iki şekilde ele almıştır. Bunlardan ilki ana ortaklığın bağlı ortaklıktaki sahiplik oranının değişmesine rağmen, bağlı ortaklığı üzerindeki kontrol gücünü devam ettirdiği durumlar, diğeri ise sahiplik oranının değişimi sonucunda ana ortaklığın bağlı ortaklık üzerindeki kontrolünü kaybettiği durumlardır.²¹⁴

3.3.1 Bağlı Ortaklık Üzerindeki Kontrolün Kaybedilmesi ve Oranın Değişmesi

Ana ortaklık bağlı ortaklık üzerinde kontrolünü satış yoluyla ya da bağlı ortaklığın üzerindeki finansal faaliyetini yürütecek gücünü yitirdiğinde kaybedebilir. Ya da bir bağlı ortaklığın hükümetin, mahkemenin, kayyum veya bir düzenleyici otoritenin kontrolü altına girmesiyle kontrol kaybedilebilir.²¹⁵

Ana ortaklık bağlı ortaklığı üzerindeki kontrolünü kaybetmesi halinde aşağıda bahsedilen muhasebeleştirme işlemlerini yapar.²¹⁶

- Kontrolün kaybedildiği tarih itibarıyla; bağlı ortaklığın varlıklarını (şerefiye dahil) ve borçlarını defter değerleri üzerinden finansal durum tablosu dışı (bilanço dışı) bırakır.

---

²¹³ Murat YÜKSEL, “TMS 27’ye Göre Konsolide Finansal Tablolar ve Düzenlenmesi” (Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Muğla, 2008, s. 98.

²¹⁴ Tarık Bölükbaş, “UMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar Standardı Çerçevesinde Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Tabloların Konsolidasyonu”, (Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010, s. 177.

²¹⁵ Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s. 626.

²¹⁶ Özgür Özkan ve Tuğçe Uzun Kocamış, “UMS - TMS 27’ye Göre Konsolide ve Bireysel Finansal Tabloların Hazırlanması (Uygulama Örnekleri)”, (Çevrimiçi) <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=12078> (Erişim Tarihi: 24.09.2014).

- Kontrolün kaybedildiği tarih itibariyle eski bağlı ortaklığın kontrol gücü olmayan paylarını (azınlık paylarını) cari dönemdeki diğer kapsamlı kâr yada zararın her türlü birleşeni de dahil olmak üzere defter değerleri ile bilanço dışı bırakır.
- Kontrol kaybı sonucunda oluşan işlem, olay yada durumlardan, eğer var ise alınan bedelin gerçeğe uygun değerini ve kontrol kaybı ile oluşan işlemin, bağlı ortaklıktaki hisselerin ortaklara ortak olmaları sebebiyle dağıtımını kapsamaması durumunda, bu dağıtımı muhasebeleştirir.
- Kontrolü kaybettiği tarihte eski bağlı ortaklıkta bulunan her türlü yatırımını gerçeğe uygun değeri üzerinden muhasebeleştirir. Ana ortaklığa ait oluşan farkları kazanç veya kayıp olarak muhasebeleştirir.

Ana ortaklık kontrolünü kaybettiği bağlı ortaklığa ilişkin diğer kapsamlı kâr veya zarar içerisinde muhasebeleştirdiği tüm tutarları ana ortaklığın ilgili varlıkları ve borçları doğrudan elden çıkarması halinde gerekli olacak uygulama ile aynı esas üzerinden muhasebeleştirir. Bu sebeptir ki daha önce cari dönemde diğer kapsamlı kâr veya zarar yansıtılan kazanç yada zararın yeniden sınıflandırma düzeltilmesi yapılır. Örneğin, bağlı ortaklığın satışa hazır finansal varlıkları varsa ve ana ortaklık bağlı ortaklık üzerindeki kontrolünü kaybediyorsa, ana ortaklık bu varlıklarla ilgili olarak daha önce cari dönemde diğer kapsamlı kâr ya da zararda muhasebeleştirilen kazanç veya zararı kâr ya da zararda yeniden sınıflandırır. Ana ortaklık bağlı ortaklıkla ilgili bazı gelirleri (diğer kapsamlı gelirden) özkaynaklarda muhasebeleştirmiş olabilir. Ana ortaklık ilgili varlık ve borçları eğer, doğrudan elden çıkarması halinde, özkaynaklarda muhasebeleştirilen bu tutarları, ne yapacak idiyse (yani kâr veya zarar mı aktaracak, dağıtılmamış kârlara mı aktaracak) özkaynaklarda muhasebeleştirilen tutarları da aynı şekilde muhasebeleştirir. Örneğin; daha önce özkaynaklarda muhasebeleştirilmiş yeniden değerlendirme değer artışları, ilgili varlığın elden çıkarılması halinde, dağıtılmamış kârlara aktarılacaksa, ana ortaklık, bağlı ortaklık üzerinde kontrolünü kaybettiğinde de, dağıtılmamış kârlara aktarılır.²¹⁷

---

²¹⁷ TFRS 10, Ek B paragraf 99.

Eski bağı ortaklıkta sahip olunan herhangi bir yatırımın bağı ortaklığın kontrolünün kaybedildiği tarih itibariyle, gerçeğe uygun değeri TFRS 9 kapsamında finansal varlık olarak ilk defa muhasebeleştirilmesindeki gerçeğe uygun değeri olarak veya uygun olması durumunda bir iştirakteki ya da müştereken kontrol edilen işletmedeki yatırımın ilk muhasebeleştirilmesindeki maliyet bedeli dikkate alınır.²¹⁸

Kontrolün kaybedilmesi ile ilgili aşağıdaki örnekler verilmiştir:

Örnek: (Yıldız Özerhan ve Serap Yanık, **TMS TFRS Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları** s. 627'deki örnekten yararlanılarak oluşturulmuştur.)

X şirketi Y şirketinin % 70'ini 31.12.2010 tarihinde 11.000 TL'e satın almıştır. X şirketi ve Y şirketinin bilançoları ve eliminasyon kaydı sonrası konsolide bilançosu aşağıdaki gibidir.

Azınlık payları : (10.000 (Özkaynak toplamı) * % 30) = 3.000

Şerefiye aşağıdaki gibi hesaplanır:

Satıl alınan bedel:	11.000
Azınlık payları:	3.000
Toplam:	14.000
Net tanımlanabilir varlıklar:	(10.000)
Şerefiye:	4.000

Eliminasyon kaydı:

		31.12.2010		
1	500 SERMAYE		10.000	
	261 ŞEREFİYE		4.000	
		505 AZINLIK PAYLARI		3.000
		245 BAĞLI ORTAKLIKLAR		11.000
		/		

²¹⁸ TFRS 10, madde 25.

**ELDE ETME TARİHİNDE DÜZENLENEN KONSOLİDE FİNANSAL DURUM
TABLOSU (TL)**

Kalemler	X Şirketi	Y Şirketi	Eliminasyon	Konsolide Bilanço
DÖNEN VARLIKLAR	45.000	18.000		63.000
Kasa	15.000	3.000		18.000
Ticari Alacaklar (net)	20.000	12.000		32.000
Stoklar	10.000	3.000		13.000
DURAN VARLIKLAR	24.000	6.500		23.500
Bağlı Ortaklıklar	11.000	0	(11.000) (1)	0
Binalar (net)	13.000	6.500		19.500
Şerefiye			(4.000) (1)	4.000
AKTİF TOPLAMI	69.000	24.500		86.500
K.V.YAB.KAYNAKLAR	14.500	8.000		22.500
Banka Kredileri	14.500	8.000		22.500
U.V.YAB.KAYNAKLAR	8.500	6.500		15.000
Banka Kredileri	8.500	6.500		15.000
ÖZKAYNAKLAR	46.000	10.000		49.000
Sermaye	46.000	10.000	(10.000) (1)	46.000
Azınlık Payları			3.000 (1)	3.000
PASİF TOPLAMI	69.000	24.500		86.500

Örneğin devamı: 15 Ocak 2011’de X şirketi Y şirketindeki payınının % 60’ını gerçeğe uygun değeri üzerinden nakit 9.600 TL’e (16.000 * % 60) satmıştır. Satış tarihi itibariyle Y şirketinin gerçeğe uygun değeri 16.000 TL, defter değeri ise 10.000 TL’dir. X şirketi bu satışla Y Şirketi üzerindeki kontrolünü kaybetmektedir. Kalan ortaklık hakkının gerçeğe uygun değeri ise **1.600 TL** (16.000 * % 10)’dir.

Bu verilere göre;

Y şirketinin defter değeri: 10.000

Y şirketinin gerçeğe uygun değeri: 16.000

Azınlık paylarının defter değeri: 3.000

Atılacak kayıt ile bağı ortaklığın varlıkları, borçları ve azınlık payları defter değerleri üzerinden ters kayıtle kayıtlardan çıkarılacaktır. Kalan ortaklık hakkı gerçeğe uygun değer üzerinden kayıtlara alınıp hesaplanan kazanç ana ortaklığa ait kârda muhasebeleştirilecektir. Kontrol gücünün kaybında doğan kazanç aşığıdaki gibi hesaplanacaktır:

Bağı ortaklık satış tutarı	9.600
Bağı ortaklıkta kalan yatırım tutarı	1.600
Toplam:	11.200
Bağı ortaklığın net tanımlanabilir varlıkları (Ana ortaklığa ait tutar, defter değeri)	(7.000)
şerefiye	(4.000)
Kontrol kaybından doğan kazanç:	200

Bu hesaplamadan sonra aşığıdaki kayıt atılacaktır:

	15.01.2011		
2	300 BANKA KREDİLERİ	8.000	
	400 BANKA KREDİLERİ	6.500	
	100 KASA (X)	9.600	
	240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER	1.600	
	505 AZINLIK PAYLARI	3.000	
	100 KASA (Y)		3.000
	120 ALICILAR		12.000
	153 TİCARİ MALLAR		3.000
	252 BİNALAR		6.500
	261 şEREFİYE		4.000
	ÖZKAYNAKLAR (X)		200
	(Kontrol kaybından doğan kazanç)		
	/		

SATIŞ SONRASI FİNANSAL DURUM TABLOSU (TL)

Kalemler	X Şirketi	Y Şirketi	Eliminasyon	Bilanço
DÖNEN VARLIKLAR	45.000	18.000		54.600
Kasa	15.000	3.000	9.600 (2) (3.000) (2)	24.600
Ticari Alacaklar (net)	20.000	12.000	(12.000) (2)	20.000
Stoklar	10.000	3.000	(3.000) (2)	10.000
DURAN VARLIKLAR	24.000	6.500		14.600
Bağlı Ortaklıklar	11.000	0	(11.000) (1)	0
Bağlı Menkul Kıymetler			1.600 (2)	1.600
Binalar (net)	13.000	6.500	(6.500) (2)	13.000
Şerefiye			(4.000) (1) (4.000) (2)	0
AKTİF TOPLAMI	69.000	24.500		69.200
K.V.YAB.KAYNAKLAR	14.500	8.000		14.500
Banka Kredileri	14.500	8.000	(8.000) (2)	14.500
U.V.YAB.KAYNAKLAR	8.500	6.500		8.500
Banka Kredileri	8.500	6.500	(6.500) (2)	8.500
ÖZKAYNAKLAR	46.000	10.000		46.200
Sermaye	46.000	10.000	(10.000) (1)	46.000
Kontrol kaybindan doğan kazanç			200 (2)	200
Azınlık Payları			3.000 (1) (3.000) (2)	0
PASİF TOPLAMI	69.000	24.500		69.200

Örnek: (Yıldız Özerhan ve Serap Yanık, TMS TFRS Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları s.634'deki örnekten yararlanılarak oluşturulmuştur.)

A şirketi B şirketinin % 80'ini 80.000 TL'e 31.12.2012 tarihinde satın almış ve kontrolü elde etmiştir. Bu elde etme esnasında B şirketinin gerçeğe uygun değeri 100.000 TL olup defter değeri gerçeğe uygun değerini göstermektedir. B şirketinin varlıkları arasında gerçeğe uygun değer ile değerlendirilen ve satın alındığı tarihten itibaren değerlendirme farkları diğer kapsamlı kâr yada zararda muhasebeleştirilen satılmaya hazır finansal varlıklar

bulunmaktadır. TMS 39'a göre; alım satım amacıyla elde tutulmayan ancak vadeye kadar elde tutulacağı da kesin olmayan finansal varlıklar, satılmaya hazır finansal varlıklar olarak sınıflandırılırlar. TFRS 9'a göre işletme yönetimi dilerse alım satım amaçlı olmayan özkaynak araçları için, gerçeğe uygun değer farkını diğer kapsamlı gelir kalemi olarak özkaynakların altında muhasebeleştirir.²¹⁹ Bu finansal varlıkların değeri 25.000 TL'dir. 2013 yılında satılmaya hazır finansal varlıkların gerçeğe uygun değerinde toplam 5.000 TL artış meydana gelmiştir. Böylece, satılmaya hazır finansal varlıkların değeri hem B şirketinin finansal tablosunda hem de konsolide finansal tabloda 30.000 TL olarak raporlanmıştır. (Not: Finansal varlık değer artış etkisini daha net görebilmek için 1 yıl içinde bilançonun diğer kalemlerinin değişmediği varsayılmıştır.)

1 Ocak 2014 tarihinde ise A şirketi B şirketindeki yatırımının tamamını 140.000 TL'e peşin olarak satmıştır. Aynı tarihte B şirketinin gerçeğe uygun değeri 175.000 TL'dir.

B şirketinin ilk elde edilme tarihinde konsolidasyon için aşağıdaki eliminasyon kaydı verilir:

		31.12.2012			
1	500 SERMAYE			100.000	
		505 AZINLIK PAYLARI			20.000
		245 BAĞLI ORTAKLIKLAR			80.000
		/			

²¹⁹ Şavlı, a.g.e., s. 97.

**ELDE ETME TARİHİNDE DÜZENLENEN KONSOLİDE FİNANSAL DURUM
TABLOSU (TL)**

Kalemler	A Şirketi	B Şirketi	Eliminasyon	Bilanço
DÖNEN VARLIKLAR	175.000	80.000		255.000
Bankalar	65.000	20.000		85.000
Ticari Alacaklar (net)	58.000	22.000		80.000
Stoklar	52.000	38.000		90.000
DURAN VARLIKLAR	155.000	55.000		130.000
Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	0	25.000		25.000
Bağlı Ortaklıklar	80.000	0	(80.000) (1)	0
Binalar (net)	75.000	30.000		105.000
AKTİF TOPLAMI	330.000	135.000		385.000
K.V.YAB.KAYNAKLAR	100.000	30.000		130.000
Banka Kredileri	100.000	30.000		130.000
U.V.YAB.KAYNAKLAR	30.000	5.000		35.000
Banka Kredileri	30.000	5.000		35.000
ÖZKAYNAKLAR	200.000	100.000		220.000
Sermaye	200.000	100.000	(100.000) (1)	200.000
Azınlık Payları			20.000 (1)	20.000
PASİF TOPLAMI	330.000	135.000		385.000

B şirketinin 2013 yılında satılmaya hazır finansal varlığında gerçeğe uygun değer farkından oluşan 5.000 TL'lik artış aşağıdaki gibi kayıtlara almıştır. Atılan bu kayıttan sonra B şirketinin satışa hazır finansal varlık tutarı 30.000 TL olmuştur.

31.12.2012			
1	SATILMAYA HAZIR FİNANSAL VARLIKLAR		5.000
	ÖZKAYNAKLAR		5.000
	Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar Değerleme Farkı		
	/		

31.12.2012

2	ÖZKAYNAKLAR Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar Değerleme Farkı 5.000 * % 20 505 AZINLIK PAYLARI /	1.000	1.000
---	---	-------	-------

31.12.2013 TARİHLİ KONSOLİDE FİNANSAL DURUM TABLOSU (TL)

Kalemler	A Şirketi	B Şirketi	Eliminasyon	Bilanço
DÖNEN VARLIKLAR	175.000	80.000		255.000
Bankalar	65.000	20.000		85.000
Ticari Alacaklar (net)	58.000	22.000		80.000
Stoklar	52.000	38.000		90.000
DURAN VARLIKLAR	155.000	60.000		135.000
Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	0	30.000		30.000
Bağlı Ortaklıklar	80.000	0	(80.000) (1)	0
Binalar (net)	75.000	30.000		105.000
AKTİF TOPLAMI	330.000	140.000		390.000
K.V.YAB.KAYNAKLAR	100.000	30.000		130.000
Banka Kredileri	100.000	30.000		130.000
U.V.YAB.KAYNAKLAR	30.000	5.000		35.000
Banka Kredileri	30.000	5.000		35.000
ÖZKAYNAKLAR	200.000	105.000		225.000
Sermaye	200.000	100.000	(100.000) (1)	200.000
Satılmaya Hazır Fin.Var. Değ. Farkı		5.000	(1.000) (2)	4.000
Azınlık Payları			20.000 (1)	21.000
			1.000 (2)	
PASİF TOPLAMI	330.000	140.000		390.000

Örneğin 2.bölümünde ifade edilen A şirketinin B şirketindeki yatırımının tamamının satışı ile ilgili hesaplamalar ve kayıtlar aşağıdaki gibidir:

Kontrol kaybindan doğan kazanç hesaplaması:

Bağlı ortaklık satış tutarı	140.000
Gerçeğe uygun değerle değerlendirilen ve değerlendirme farkı diğer kapsamlı kâr yada zararda muhasebeleştirilen finansal varlık değerlendirme farkı (5.000-1.000)	4.000
Toplam	144.000
B şirketinin net tanımlanabilir varlıkları (*)	(84.000)
Kontrol kaybindan doğan kazanç:	60.000
B şirketinin net tanımlanabilir varlıkları (*)	
Toplam Varlıklar	140.000
Toplam Borçlar	35.000
Net Tanımlanabilir Varlıklar	105.000
Net Tanımlanabilir Varlıklar * % 80	84.000

		01.01.2014		
2				
	300 BANKA KREDİLERİ		30.000	
	400 BANKA KREDİLERİ		5.000	
	102 BANKALAR (A)		140.000	
	505 AZINLIK PAYLARI		21.000	
	ÖZKAYNAKLAR		4.000	
	Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar Değerleme Farkı			
	102 BANKALAR (B)			20.000
	120 ALICILAR			22.000
	153 TİCARİ MALLAR			38.000
	SATILMAYA HAZIR FİNANSAL VARLIKLAR			30.000
	252 BİNALAR			30.000
	ÖZKAYNAKLAR			60.000
	(Kontrol kaybindan doğan kazanç)			
	/			

SATIŞ SONRASI FİNANSAL DURUM TABLOSU (TL)

Kalemler	A Şirketi	B Şirketi	Eliminasyon	Bilanço
DÖNEN VARLIKLAR	175.000	80.000		315.000
Bankalar	65.000	20.000	(20.000) (3) 140.000 (3)	205.000
Ticari Alacaklar (net)	58.000	22.000	(22.000) (3)	58.000
Stoklar	52.000	38.000	(38.000) (3)	52.000
DURAN VARLIKLAR	155.000	60.000		75.000
Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	0	30.000	(30.000) (3)	0
Bağlı Ortaklıklar	80.000	0	(80.000) (1)	0
Binalar (net)	75.000	30.000	(30.000) (3)	75.000
AKTİF TOPLAMI	330.000	140.000		390.000
K.V.YAB.KAYNAKLAR	100.000	30.000		100.000
Banka Kredileri	100.000	30.000	(30.000) (3)	100.000
U.V.YAB.KAYNAKLAR	30.000	5.000		30.000
Banka Kredileri	30.000	5.000	(5.000) (3)	30.000
ÖZKAYNAKLAR	200.000	105.000		260.000
Sermaye	200.000	100.000	(100.000) (1)	200.000
Satılmaya Hazır Fin. Var. Değ. Farkı		5.000	(1.000) (2) (4.000) (3)	0
Kontrol kayımdan doğan kazanç			60.000 (3)	60.000
Azınlık Payları			20.000 (1) 1.000 (2) (21.000) (3)	0
PASİF TOPLAMI	330.000	140.000		390.000

3.4 Konsolide Finansal Tablolar Dipnotları

TFRS 10'da dipnotlarda açıklanacak bilgilere yer verilmemiştir. Bunun yerine TFRS 12'e atıfta bulunulmuştur.²²⁰

²²⁰ Özerhan ve Yanık, a.g.e., s. 638.

TFRS 12’de bağı ortaklık, iştirak, müşterek kontrol (iş ortaklığı veya müşterek faaliyet) ile konsolide edilmeyen yapılandırılmış yatırımlara ilişkin finansal tablolarda sunulması gerekli açıklamalar belirtilmiştir.²²¹

Bir işletmenin finansal tablolarda kullanıcılara yardımcı olmayacak gereğinden fazla detayla finansal tabloların yükünün arttırılması ile, çok fazla özetleştirme yapma sonucunda bilginin anlaşılmasının güç hale getirilmesi arasında denge kurması gerekmektedir.²²²

Konsolide finansal tablolarda aşağıdaki açıklamalar yapılır:²²³

- Konsolide finansal tablolarda, grubun yapısı ve azınlık paylarının grubun faaliyetlerinde ve nakit akışlarında sahip olduğu pay,

- Bağı ortaklığın adı.
- Bağı ortaklığın işi esas olarak sürdürdüğü yer (ve farklı olması durumunda, şirket merkezinin bulunduğu ülke).
- Kontrol gücü olmayan paylar tarafından elde tutulan sahiplik payı oranı.
- Sahiplik payı oranından farklı olması durumunda, kontrol gücü olmayan paylar tarafından elde tutulan oy hakkı oranı.
- Raporlama dönemi içinde bağı ortaklığın azınlık paylarına ayrılan kâr ya da zarar tutarı.
- Raporlama dönemi sonu itibariyle bağı ortaklığın birikmiş kontrol gücü olmayan payları.
- Kontrol gücü olmayan paylara ödenen temettüleri.

---

²²¹ Fındık ve Şentürk, **a.g.m.**, s. 84.

²²² Güler, **a.g.e.**, s. 534.

²²³ **a.g.e.**, s. 534-537.

- Bağlı ortaklığın varlıkları, borçları, kâr veya zararı ile nakit akışlarına ilişkin özet finansal bilgi. Bu bilgi, bunlarla sınırlı olmamak üzere, örneğin; dönen varlıklara, duran varlıklara, kısa ve uzun vadeli borçlara, hasıllata, kâr veya zarara ve toplam kapsamlı kâra ilişkin bilgiyi içerebilir.²²⁴
- İşletmenin, grup varlıklarına ulaşabilme veya bunları kullanabilme ve grup borçlarını ödeyebilme gücü üzerindeki önemli kısıtlamaların niteliği ve kapsamı.
  - Yasal, sözleşmeye bağlı ve düzenleyici kısıtlamalar.
  - Ana ortaklığın veya bağlı ortaklıkların nakit veya diğer varlıklarının grup içerisindeki diğer işletmelere transfer edilmesine yönelik kısıtlamalar.
  - Grup içerisindeki işletmeler arasında temettü ve diğer sermaye dağıtımlarının ödenmesini veya elde edilmesini ya da kredi ve avans verilmesini, alınmasını veya geri ödenmesini kısıtlayabilecek garantiler veya diğer gereklilikler.
  - Azınlık paylarının sahip olduğu, işletmenin grup varlıklarına ulaşabilme veya bunları kullanabilme ve grup borçlarını ödeyebilme gücünü kısıtlayabilecek koruyucu hakların niteliği ve kapsamı.
  - Kısıtlamaların uygulandığı varlık ve borçların konsolide finansal tablolardaki defter değerleri.
- Konsolide edilen yapılandırılmış işletmelerdeki paylarına ilişkin risklerin nitelięi²²⁵
  - Bir işletme kendisine zarar verebilecek olsa dahi, ana ortaklığın veya onun bağlı ortaklıklarının konsolide edilen yapılandırılmış bir işletmeye finansal destek vermesini gerektiren her türlü sözleşmeye bağlı anlaşmanın koşullarını açıklar.
  - Raporlama dönemi içinde ana ortaklık veya onun bağlı ortaklıklarından herhangi biri, sözleşmeye bağlı herhangi bir yükümlülüğü bulunmamasına rağmen, konsolide

---

²²⁴ TFRS 12, Ek B paragraf 10.

²²⁵ TFRS 12, Paragraf 14-17.

edilen yapılandırılmış bir işletmeye finansal veya diğer araçlardan destek sağlamışsa desteğin türü, tutarı ve desteğin sağlanmasının nedenleri açıklanır. Ayrıca bu destekle birlikte işletme, yapılandırılmış olan işletmeyi kontrol etmeye başlamışsa, işletmenin bu karara varmasında etkisi olan faktörleri de açıklar.

- Yapılandırılmış işletmenin finansal destek elde etmesine yardımcı olma niyeti de dahil olmak üzere, işletme konsolide edilen bir yapılandırılmış işletmeye finansal veya diğer araçlardan destek sağlanması şeklindeki mevcut her türlü niyetini açıklar.
- Ana ortaklığın bağlı ortaklığındaki sahiplik payında, bağlı ortaklık üzerindeki kontrolünün kaybıyla neticelenmeyecek şekilde meydana gelen değişikliklerin sonuçları.

İşletme bir bağlı ortaklığındaki sahiplik payında, bağlı ortaklık üzerindeki kontrolün kaybıyla sonuçlanmayacak şekilde meydana gelen değişikliklerin, özkaynağın ana ortaklığın pay sahiplerine atfedilebilen kısmı üzerindeki etkilerini gösteren bir çizelge sunar.²²⁶

- Raporlama dönemi içinde bir bağlı ortaklığın kontrolünün kaybedilmesinin sonuçları
  - Bağlı ortaklık üzerindeki kontrolün kaybedilmesi başlığı altında bahsedilen hususlar var ise dipnotlarda açıklanacaktır. Kontrolün kaybıyla ilişkili kazanç veya kayıptan ne kadarının, eski bağlı ortaklıkta devam eden her türlü yatırımın kontrolün kaybedildiği tarihteki gerçeğe uygun değerinden ölçülmesi sonucu ortaya çıktığı ve kazanç veya kaybın, kâr veya zararda ayrı bir kalem olarak sunulmamışsa hangi kalem (veya kalemler) içerisinde muhasebeleştirildiği açıklanacaktır.
  - Konsolide finansal tabloların hazırlanmasında kullanılan bağlı ortaklığa ait finansal tabloların raporlama tarihinin veya döneminin, konsolide finansal tablolarından farklı olması durumunda işletme bu bağlı ortaklığın finansal tablolarının raporlama dönemi sonu tarihi ve farklı tarih veya dönem kullanılmasının nedenini açıklar.

---

²²⁶ Terzi, Uluslararası..., **a.g.m.**, s. 294.

4. UYGULAMA ÖRNEĞİ

Çalışmanın bu bölümünde, TFRS 10'a göre uygulama örneği oluşturulmuştur. Uygulamadaki şirketler sanal şirketlerdir. Bu uygulama örneğindeki tüm olaylar ve rakamlar varsayımaya dayanılarak hazırlanmıştır. Topluluk şirketlerinin bireysel finansal tabloları öncelikle KGK'nın belirlediği denetimden geçmiş finansal tablo formatına göre hazırlanmıştır. Yapılan bu uygulamada; sıkça karşılaşılabilecek konsolidasyon işlemleri seçilerek konsolidasyon kayıtları atılıp konsolide finansal tablolar oluşturulmuştur.

4.1 İşletmeler Hakkında Genel Bilgiler

Uygulamada topluluk olarak dört şirket değerlendirilecektir. Bu topluluğu oluşturan işletmeler medya sektöründe faaliyet göstermektedirler. Bu şirketler, sırasıyla A Holding A.Ş., X Görsel Yayın A.Ş., Y Yapım Rek. A.Ş. ve Z Müzik Yapım A.Ş.'dir. A Holding A.Ş., diğer şirketlere yatırım yapan ana şirket konumundadır. Diğer şirketler ise A hakim ortağın bağlı ortaklıklarıdır. A Holding A.Ş.; X Görsel Yayın A.Ş.'nin % 90'ına, Y Yapım Rek. A.Ş.'nin % 65'ine ve Z Müzik Yapım A.Ş.'nin % 80'ine sahiptir.

A Holding A.Ş. temel olarak medya sektöründe faaliyet göstermekte olup televizyon yayıncılığı, dizi ve müzik yapım alanlarında faaliyet gösteren şirketlerin hisselerine sahiptir. A Holding A.Ş., genellikle ortak hizmet merkezi olarak çalışmaktadır. Çoğunlukla brüt kârlılığa etki eden grup içi alım-satım işlemleri grubun diğer şirketleri arasında oluşsa da zaman zaman holding grup içi işletmelerden alım yapıp grupdışı işletmelere satışlar yapmaktadır. Genellikle A İşletmesinin stoklarında kalan ticari mallar, grup içi alışlardan kaynaklanmaktadır. X Görsel Yayın A.Ş., Türkiye'de yayın yapan televizyon kanallarından biridir. Y Yapım Rek. A.Ş., dizi yapım firmasıdır. Z Müzik Yapım A.Ş. ise müzik albümlerinin yapımcısıdır. Grubun finansal tabloları 01.01.2014 - 31.12.2014 tarihleri arasındaki işlemleri kapsamaktadır.

A Holding A.Ş., kontrolün göstergelerinden üç unsuru (güç , getirilere hak kazanma veya maruz kalma, getirilerin tutarını etkileme imkânı) da sağlamaktadır.

Tüm işletmeler, TFRS çerçevesinde aynı muhasebe politikalarını kullanarak finansal tablolarını hazırlamışlardır.

Grup 2014 yılında bir aktüerya şirketi ile anlaşmıştır. Bu aktüerya şirketi tarafından hesaplanan tanımlanmış emeklilik fayda planlarındaki vergi sonrası aktüeryal kayıplar,solo şirketler tarafından konsolide finansal durum tablosunda özkaynaklar kalemi altına ve kapsamlı kâr veya zarar tablosuna kaydedilmiştir. Bu kaydetme işlemi yapılırken ertelenmiş vergi etkisi de hesaplanmıştır. Grup şirketlerinde oluşan aktüeryal kayıplar ve ertelenmiş vergi etkileri aşağıdadır:

	A	X	Y	Z	TOPLAM
Tanımlanmış emeklilik fayda planlarındaki vergi sonrası aktüeryal kayıplar	(3.500)	(7.000)	(2.625)	(1.000)	(14.125)
Ertelenmiş vergi etkisi	700	1.400	525	200	2.825
Özkaynaklarda gösterilen aktüeryal kayıplar	(2.800)	(5.600)	(2.100)	(800)	(11.300)

4.2 Grubun Konsolidasyon Öncesi Bireysel Finansal Tabloları

31.12.2014 BİREYSEL FİNANSAL DURUM TABLOLARI (TL)

VARLIKLAR	A	X	Y	Z	TOPLAM
Dönen Varlıklar	167.662	271.710	54.454	46.360	540.186
Nakit ve Nakit Benzerleri	35.000	12.000	4.500	6.500	58.000
Finansal Yatırımlar	-	18.360	-	-	18.360
Ticari Alacaklar	66.500	171.500	17.500	10.500	266.000
İlişkili Taraflardan Ticari Alacaklar	45.000	25.000	2.500	-	72.500
İlişkili Olmayan Taraflardan Ticari Alacaklar	21.500	146.500	15.000	10.500	193.500
Stoklar	40.000	35.000	16.500	23.000	114.500
Peşin Ödenmiş Giderler	14.162	8.200	4.600	1.970	28.932
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	-	7.250	-	-	7.250
Diğer Dönen Varlıklar	12.000	19.400	11.354	4.390	47.144

31.12.2014 BİREYSEL FİNANSAL DURUM TABLOLARI DEVAMI (TL)

VARLIKLAR	A	X	Y	Z	TOPLAM
Duran Varlıklar	240.600	115.500	37.126	31.362	424.588
Finansal Yatırımlar	175.000	-	-	-	175.000
Maddi Duran Varlıklar	28.050	31.000	12.255	18.076	89.381
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	8.250	23.000	4.150	6.472	41.872
Peşin Ödenmiş Giderler	18.300	17.500	9.693	3.056	48.549
Ertelenmiş Vergi Varlığı	8.700	31.000	7.600	-	47.300
Diğer Duran Varlıklar	2.300	13.000	3.428	3.758	22.486
TOPLAM VARLIKLAR	408.262	387.210	91.580	77.722	964.774
KAYNAKLAR					
Kısa Vadeli Yükümlülükler	154.150	166.360	56.070	53.660	430.240
Kısa Vadeli Borçlanmalar	108.360	35.000	21.275	4.687	169.322
Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	26.500	-	-	-	26.500
Ticari Borçlar	4.500	95.200	21.500	36.325	157.525
İlişkili Taraflara Ticari Borçlar	-	26.500	19.000	27.000	72.500
İlişkili Olmayan Taraflara Ticari Borçlar	4.500	68.700	2.500	9.325	85.025
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	3.200	4.600	-	-	7.800
Ertelenmiş Gelirler	2.850	8.600	2.122	1.823	15.395
Dönem Karı Vergi Yükümlülüğü	-	-	3.750	-	3.750
Kısa Vadeli Karşılıklar	7.940	19.000	2.800	7.400	37.140
Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Kısa Vadeli Karşılıklar	6.740	12.000	2.800	4.750	26.290
Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar	1.200	7.000	-	2.650	10.850
Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	800	3.960	4.623	3.425	12.808
Uzun Vadeli Yükümlülükler	13.912	6.250	850	2.127	23.139
Uzun Vadeli Borçlanmalar	9.500	-	-	-	9.500
Ertelenmiş Gelirler	3.012	-	-	-	3.012
Uzun Vadeli Karşılıklar	1.400	6.250	850	1.577	10.077
Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uzun Vadeli Karşılıklar	1.400	6.250	850	1.577	10.077
Diğer Uzun Vadeli Karşılıklar	-	-	-	-	-
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	-	-	-	550	550
ÖZKAYNAKLAR	240.200	214.600	34.660	21.935	511.395
Ödenmiş Sermaye	260.250	90.000	20.000	14.000	384.250
Tanımlanmış emeklilik fayda planlarındaki vergi sonrası aktüeryal kayıplar	(2.800)	(5.600)	(2.100)	(800)	(11.300)
Yasal Yedekler	-	6.000	-	-	6.000
Geçmiş Yıllar Karları/Zararları	(10.750)	79.200	-	18.735	87.185
Net Dönem Karı/Zararı	(6.500)	45.000	16.760	(10.000)	45.260
TOPLAM KAYNAKLAR	408.262	387.210	91.580	77.722	964.774

**01.01.2014 - 31.12.2014 DÖNEMİ BİREYSEL KÂR VEYA ZARAR TABLOLARI
(TL)**

	A	X	Y	Z	TOPLAM
Hasılat	320.000	655.000	227.225	395.000	1.597.225
Satışların Maliyeti (-)	(140.000)	(399.000)	(105.840)	(291.500)	(936.340)
BRÜT KAR	180.000	256.000	121.385	103.500	660.885
Genel Yönetim Giderleri (-)	(84.350)	(75.620)	(32.325)	(45.000)	(237.295)
Pazarlama Giderleri (-)	(8.250)	(44.500)	(7.500)	(11.500)	(71.750)
Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)					-
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	33.000	12.500	18.000	10.200	73.700
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler (-)	(100.000)	(71.300)	(61.365)	(65.000)	(297.665)
ESAS FAALİYET ZARARI	20.400	77.080	38.195	(7.800)	127.875
Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	12.000	4.500	3.250	-	19.750
Yatırım Faaliyetlerinden Giderler (-)	(15.000)	(22.000)	(14.000)	-	(51.000)
FIN. GİDERİ ÖNCESİ FAALİYET ZARARI	17.400	59.580	27.445	(7.800)	96.625
Finansman Giderleri (-)	(26.000)	(12.500)	(9.860)	(1.250)	(49.610)
VERGİ ÖNCESİ ZARARI	(8.600)	47.080	17.585	(9.050)	47.015
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Gideri/Geliri	2.100	(2.080)	(825)	(950)	(1.755)
Dönem Vergi Gideri	-	(3.200)	(1.150)	-	(4.350)
Ertelenmiş Vergi Geliri	2.100	1.120	325	(950)	2.595
DÖNEM ZARARI	(6.500)	45.000	16.760	(10.000)	45.260

4.3 Grubun Kendi Aralarında Gerçekleşen Sermaye - İştirak İlişkileri ve Dönem içi Yapılan İşlemler

1- A şirketinin, X şirketindeki sermaye ve oy hakkı % 90'dır. A Şirketi, X şirketinin % 90'ını 01.01.2013 tarihinde 128.500 TL'e peşin olarak satın almıştır. X şirketinin 31.12.2012 tarihinde özkaynak kalemleri aşağıdaki gibidir:

ÖZKAYNAKLAR	01.01.2013
Ödenmiş Sermaye	90.000
Kardan Ayrılmış Kısıtlanmış Yedekler	5.000
Geçmiş Yıl Kârları	40.000
Toplam	135.000

Not: X şirketi için yıl sonlarında şerefiye değer düşüklüğü testi yapılmış ve herhangi bir değer düşüklüğü ayrılmasına gerek görülmemiştir.

2- A Şirketi, 01.01.2014 tarihinde Y şirketinin 20.000 TL'lik sermaye tutarının % 65'ine 18.500 TL ödeme yapmıştır. O tarihteki Y şirketinin özkaynak durumu aşağıdaki gibidir:

ÖZKAYNAKLAR		01.01.2014
Ödenmiş Sermaye		20.000
Geçmiş Yıl Kârları		-
Toplam		20.000

3- A şirketinin, Z şirketindeki sermaye ve oy hakkı % 80'dir. A şirketi, Z şirketine 01.01.2014 tarihinde % 80 pay için 28.000 TL ödeme yapmıştır. O tarihteki Z şirketinin özkaynak durumu aşağıdaki gibidir:

ÖZKAYNAKLAR		01.01.2014
Ödenmiş Sermaye		14.000
Geçmiş Yıl Kârları		18.735
Toplam		32.735

4- Topluluk şirketlerinin birbirleriyle olan ve finansal durum tablosunda ilişkili şirket olarak görülen alacak ve borç ilişkileri aşağıdaki gibidir:

ALACAKLI	BORÇLU			
	A	X	Y	Z
A	-	26.500	7.000	11.500
X	-	-	12.000	13.000
Y	-	-	-	2.500
Z	-	-	-	-

5- X şirketinin dönen varlıklar grubundaki finansal yatırımlar hesabı (18.000 TL) A ana ortaklığına ait 6 ay vadeli 01.11.2014 tarihli yıllık %12 faizli nominal bedel üzerinden alınmış olan finansman bonosundan oluşmaktadır. X şirketi bu finansman bonosunu yatırım amaçlı almıştır.

X şirketi bu finansman bonosunu alırken yasal kayıtlarında aşağıdaki kaydı atmıştır:

		01.11.2014		
1	111 ÖZEL KESİM TAHVİL SENET BONOLARI		18.000	
	102 BANKALAR			18.000
		/		

X şirketi yıl sonunda ise yasal kayıtlarına aşağıdaki 2 aylık faiz tahakkuk kaydını atmıştır:

		31.12.2014		
2	181 GELİR TAHAKKUKLARI ((18.000*2*12)/1.200)		360	
	642 FAİZ GELİRLERİ			360
		/		

TFRS düzenlemelerine göre mali tablolar oluşturulurken yukardaki yasal kayıtlarda 181 - Gelir Tahakkukları hesapında yer alan faiz tahakkuku ile ilgili tutar, 111 - Özel Kesim Tahvil Senet ve Bonoları hesabına alınmıştır.

		31.12.2014		
3	111 ÖZEL KESİM TAHVİL SENET BONOLARI		360	
	181 GELİR TAHAKKUKLARI			360
		/		

A şirketinin finansman bonusu ihraç kaydı ise aşağıdaki gibidir:

		01.11.2014		
1	102 BANKALAR		18.000	
	305 ÇIKARILMIŞ BONO VE SENETLER			18.000
		/		

A şirketinin yıl sonundaki 2 aylık faiz tahakkuk kaydı aşağıdaki gibidir:

		31.12.2014		
2	780 FİNANSMAN GİDERLERİ ((18.000*2*12)/1.200)		360	
	381 GİDER TAHAKKUKLARI			360
		/		

TFRS düzenlemelerine göre mali tablolar oluşturulurken yukardaki yasal kayıtlarda 381 - Gider Tahakkukları hesapında yer alan faiz tahakkuku ile ilgili tutar, 305 - Çıkarılmış Bono ve Senetler hesabına alınmıştır.

	31.12.2014		
3	381 GİDER TAHAKKUKLARI	360	
	305 ÇIKARILMIŞ BONO VE SENETLER		360
	/		

6- Dönem içerisinde Z işletmesi maliyeti 100.000 TL olan ticari malı A işletmesine % 25 kârla, 125.000 TL'e peşin satmıştır. A işletmesi bu malın 85.000 TL maliyetli kısmını topluluk dışına 110.000 TL'ye satmıştır, kalan mal A işletmesinin stoklarında yer almaktadır.

7- Dönem içerisinde A ana ortaklığı X ,Y ve Z bağlı ortaklıklarından sırasıyla 6.000 TL, 4.000 TL ve 3.000 TL kira geliri elde etmiştir.

8- X bağlı ortaklığı 31.05.2014 tarihinde geçmiş yıl kârlarından 9.000 TL tutarında aşağıdaki temettü tahakkuk kaydını yapmış ve ödemeyi 10.06.2014 tarihinde gerçekleştirmiştir. Eliminasyon kaydının daha net anlaşılabilmesi için X şirketi tarafından atılan kayıtlar ortakların aldıkları paylara göre ayrı ayrı aşağıda gösterilmiştir.

X şirketinin kayıtları:

	31.05.2014		
1	570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI	9.000	
	540 YASAL YEDEKLER		900
	331 ORTAKLA BORÇLAR - A ana ortaklığı		8.100
	/		

	31.05.2014		
2	570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI	1.000	
	540 YASAL YEDEKLER		100
	331 ORTAKLA BORÇLAR - % 10 hisse sahibi paylar		900
	/		

	10.06.2014		
3	331 ORTAKLA BORÇLAR - A ana ortaklığı	8.100	
	102 BANKALAR		8.100
	/		

10.06.2014

4	331 ORTAKLA BORÇLAR - % 10 hisse sahibi paylar 102 BANKALAR	900	900
---	--	-----	-----

9- A ana ortaklığı satış tarihi itibariyle defter değeri 30.000 TL birikmiş amortismanı 18.000 TL olan canlı yayın cihazını yayında kullanması için X bağlı ortaklığına 01/01/2014 tarihinde 15.000 TL'e satmıştır ve X bağlı ortaklığı aynı gün parayı A ana ortaklığının bankasına yatırmıştır. X bağlı ortaklığı aldığı cihaz için kayıtlarında % 20 oranında 3.000 TL yıllık amortisman ayırmıştır. X bağlı ortaklığı amortisman tutarını 622 Satılan Hizmet Maliyetindeki amortisman kalemine kaydetmiştir.

10- Topluluk içi borç ve alacaklardan dolayı dönem içinde tahakkuk edip ödenen faiz gelirleri ve giderleri aşağıdaki gibidir:

642 Faiz Geliri	780 Faiz Gideri			
	A	X	Y	Z
A	-	3.500	800	1.200
X	-	-	1.500	1.600
Y	-	-	-	-
Z	-	-	-	-

11- Topluluk bünyesindeki firmalarca aylık dönemlerde yapılan vade farkı çalışması kapsamında ortaya çıkan toplam vade farkı gelirleri ve giderleri aşağıdaki gibidir:

649 Diğer Gelirler	780 Vade Farkı Giderleri			
	A	X	Y	Z
A	-	1.600	550	700
X	-	-	750	800
Y	-	-	-	150
Z	-	-	-	-

12- A şirketi, D şirketine vermiş olduğu mali hukuki müşavirlik hizmeti için 2.500 TL'lik hizmet faturası kesmiştir.

4.4 Konsolidasyon İşlemleri

1- A ana ortaklığı ile X bağlı ortaklığı arasındaki iştirak- sermaye eliminasyonu:

Ana Ortaklığın ödediği tutar:	128.500
Satın alırken işletmenin net belirlenebilir varlıklarındaki ana ortaklık payı:	121.500
(135.000 * 0,90)	
Şerefiye Tutarı:	7.000

		01.01.2013	
1	500 ÖDENMİŞ SERMAYE (X)	90.000	
	540 YASAL YEDEKLER (X)	5.000	
	570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI (X)	40.000	
	261 ŞEREFİYE	7.000	
	245 BAĞLI ORTAKLIKLAR (A)		128.500
	Finansal Yatırımlar		
	505 AZINLIK PAYLARI		13.500
	/		

2- A ana ortaklığı ile Y bağlı ortaklığı arasındaki iştirak - sermaye eliminasyonu:

Ana ortaklığın ödediği tutar:	18.500
Satın alırken işletmenin net belirlenebilir varlıklarındaki ana ortaklık payı:	13.000
(20.000 * 0,65)	
Şerefiye Tutarı:	5.500

		01.01.2014	
2	500 ÖDENMİŞ SERMAYE (Y)	20.000	
	261 ŞEREFİYE	5.500	
	245 BAĞLI ORTAKLIKLAR (A)		18.500
	Finansal Yatırımlar		
	505 AZINLIK PAYLARI		7.000
	/		

3- A ana ortaklığı ile Z bağlı ortaklığı arasındaki iştirak - sermaye eliminasyonu:

Ana ortaklığın ödediği tutar:	28.000
Satın alırken işletmenin net belirlenebilir varlıklarındaki ana ortaklık payı: (32.735 * 0,80)	26.188

Şerefiye Tutarı : 1.812

01.01.2014	
3	
500 ÖDENMİŞ SERMAYE (Z)	14.000
570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI (Z)	18.735
261 ŞEREFİYE	1.812
245 BAĞLI ORTAKLIKLAR (A)	28.000
Finansal Yatırımlar	
505 AZINLIK PAYLARI	6.547
/	

4- Grup içi ticari alacak – ticari borç eliminasyonu:

31.12.2014	
4	
320 TİCARİ BORÇLAR	72.500
İlişkili Tarafalara Ticari Borçlar	
X 26.500	
Y 19.000	
Z 27.000	
120 TİCARİ ALACAKLAR	72.500
İlişkili Tarafardan Ticari Alacaklar	
A 45.000	
X 25.000	
Y 2.500	
/	

5- X Şirketi ile A ana ortaklığı arasındaki finansman bonusu alım - satım işleminin eliminasyonu:

31.12.2014	
5	
305 ÇIKARILMIŞ BONO VE SENETLER (A)	18.360
Kısa Vadeli Borçlanmalar	
111 ÖZEL KESİM TAHVİL SENET BONOLARI (X)	18.360
Finansal Yatırımlar	
/	

		31.12.2014		
5	642 FAİZ GELİRLERİ (X)		360	360
	Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler			
		660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERİ (A)		
		Finansman Giderleri		
		/		

6- A Şirketi ile Z Şirketi arasındaki ticari mal alım - satım işleminin eliminasyonu:

		31.12.2014		
6	600 YURT İÇİ SATIŞLAR (A)		125.000	
	Hasılat			
		621 SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ (Z)		117.000 (*)
		Satışların Maliyeti (-)		
		153 TİCARİ MALLAR (A)		8.000 (**)
		Stoklar		
		/		

		31.12.2014		
6	290 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI (8.000 * % 20)		1.600	1.600
		691002 ERTELENMİŞ VERGİ GELİRİ		
		/		

(*)

Topluluk Dışına Satılan Mal Oranı:	$85.000 / 125.000$	=	0,68
Mevcut SMM Tutarı:	$85.000 + 100.000$	=	185.000
Olması Gereken SMM Tutarı:	$0,68 * 100.000$	=	68.000
Fazladan Yazılan SMM Tutarı:	$185.000 - 68.000$	=	117.000

(**)

Stokta Kalan Mal Tutarı:	$125.000 - 85.000$	=	40.000
Stokta Kalan Mal Oranı:	$40.000 / 125.000$	=	0,32
Stokta Kalması Gereken Mal Tutarı:	$0,32 * 100.000$	=	32.000
Stokta Fazladan Yer Alan Tutar:	$40.000 - 32.000$	=	8.000

7- A ana ortaklığı ile X, Y ve Z şirketlerinin kira eliminasyonu:

		31.12.2014		
7	649 FAALİYETLE İLGİLİ DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR (A)	13.000		
	Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler			
	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ			13.000
	X 6.000			
	Y 4.000			
	Z 3.000			
	/			

8- A ana ortaklığı ile X şirketinin temettü eliminasyonu:

		31.12.2014		
8	641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ (A)	8.100		
	Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler			
	540 YASAL YEDEKLER (X)	900		
	570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI (X)			9.000
	/			

9- A ana ortaklığının üretimde kullanması için X şirketine sattığı makinenin satış eliminasyonu:

Defter değeri:	30.000
Birikmiş amortisman:	(18.000)
Net defter değeri:	12.000
Satış değeri:	15.000
Sabit kıymet satış kârı:	3.000

		31.12.2014		
9	679 DİĞER OLAĞAN DIŞI GELİR VE KÂRLAR (A)	3.000		
	Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler			
	253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR (X)			3.000
	/			

X şirketinde ayrılan cari amortisman:	3.000
Satış yapılmamış olsaydı ayrılacak amortisman:	6.000
Amortisman fark kaydı:	3.000

		31.12.2014	
9	622 SATILAN HİZMET MALİYETİ (X) 257 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR (-) (X) Maddi Duran Varlıklar /	3.000	3.000
9	290 ERTELENMiŞ VERGİ VARLIĞI (6.000 * % 20) 691002 ERTELENMiŞ VERGİ GELİRİ /	1.200	1.200

10- Dönem içi faiz gelir - gider eliminasyonu:

		31.12.2014	
10	642 FAİZ GELİRLERİ Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler A 5.500 X 3.100	8.600	
	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERİ Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler X 3.500 Y 2.300 Z 2.800 /		8.600

11- Dönem içi vade farkı gelir - gider eliminasyonu:

11	649 FAALİYETLE İLGİLİ DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler A 2.850 X 1.550 Y 150	4.550	
	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERİ Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler X 1.600 Y 1.300 Z 1.650 /		4.550

Vade farkı eliminasyonu çalışması sonucu toplam 4.550 TL'lik bir tutarın grup içi zamanında ödenmeyen (vadesi geçmiş) faturalardan oluştuğu görülmüştür ve bu tutar yukardaki kayıt ile ilgili hesaplardan elimine edilmiştir.

12- A Şirketi ile D Şirketi arasında gerçekleşen mali müşavirlik hizmet alım-satım eliminasyonu:

		31.12.2014	
12	602 DİĞER GELİRLER (A) Hasılat		2.500
		632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (D)	2.500
		/	

13- Özkaynaklardaki X, Y, Z şirketlerinin 2014 dönem kârlarından azınlık paylarına düşen tutarların, 2013 yılında konsolide edilen X şirketinin 2013 dönem kârının azınlık payının hesaplanması:

		31.12.2014	
13	570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI (X) - 2013 Kâr (89.200 - 40.000 = 49.200) (49.200 * % 10 = 4.920)		4.920
	590 DÖNEM NET KÂRI (X) (45.000 * % 10)		4.500
		505 AZINLIK PAYLARI	9.420
		/	

		31.12.2014	
13	590 DÖNEM NET KÂRI (Y) (16.760 * % 35)		5.866
		505 AZINLIK PAYLARI	5.866
		/	

		31.12.2014	
13	505 AZINLIK PAYLARI		2.000
		591 DÖNEM NET ZARARI (Z) (10.000 * % 20)	2.000
		/	

Son olarak, X şirketindeki azınlığa dağıtılan temettü payının konsolidasyon kaydı aşağıdaki gibi yapılmıştır:

31.12.2014

13

505 AZINLIK PAYLARI
540 YASAL YEDEKLER (X)

900
100

570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI (X)

1.000

**4.5 Grubun Konsolide Finansal Durum Tablosu, Konsolide Kâr veya Zarar Tablosu,
Konsolide Kapsamlı Gelir Tablosu ve Konsolide Özkaynak Değişim Tablosu**

31.12.2014 KONSOLİDE FİNANSAL DURUM TABLOSU (TL)

VARLIKLAR						ELİMİNASYON		KONSOLİDE
	A	X	Y	Z	TOPLAM	BORÇ	ALACAK	
Dönen Varlıklar	167.662	271.710	54.454	46.360	540.186			441.326
Nakit ve Nakit Benzerleri	35.000	12.000	4.500	6.500	58.000			58.000
Finansal Yatırımlar	-	18.360	-	-	18.360		(5) 18.360	-
Ticari Alacaklar	66.500	171.500	17.500	10.500	266.000			193.500
İlişkili Taraflardan Ticari Alacaklar	45.000	25.000	2.500	-	72.500		(4) 72.500	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Ticari Alacaklar	21.500	146.500	15.000	10.500	193.500			193.500
Stoklar	40.000	35.000	16.500	23.000	114.500		(6) 8.000	106.500
Peşin Ödenmiş Giderler	14.162	8.200	4.600	1.970	28.932			28.932
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	-	7.250	-	-	7.250			7.250
Diğer Dönen Varlıklar	12.000	19.400	11.354	4.390	47.144			47.144
Duran Varlıklar	240.600	115.500	37.126	31.362	424.588			260.700
Finansal Yatırımlar	175.000	-	-	-	175.000		(1) 128.500 (2) 18.500 (3) 28.000	-
Maddi Duran Varlıklar	28.050	31.000	12.255	18.076	89.381		(9) 3.000 (9) 3.000	83.381
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	8.250	23.000	4.150	6.472	41.872			56.184
Şerefiye	-	-	-	-	-	(1) 7.000 (2) 5.500 (3) 1.812		14.312
Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar	8.250	23.000	4.150	6.472	41.872			41.872
Peşin Ödenmiş Giderler	18.300	17.500	9.693	3.056	48.549			48.549
Ertelenmiş Vergi Varlığı	8.700	31.000	7.600	-	47.300	(6) 1.600 (9) 1.200		50.100
Diğer Duran Varlıklar	2.300	13.000	3.428	3.758	22.486			22.486
TOPLAM VARLIKLAR	408.262	387.210	91.580	77.722	964.774			702.026

31.12.2014 KONSOLİDE FİNANSAL DURUM TABLOSU (DEVAMI) (TL)

KAYNAKLAR	A	X	Y	Z	TOPLAM	ELİMİNASYON		KONSOLİDE
						BORÇ	ALACAK	
Kısa Vadeli Yükümlülükler	154.150	166.360	56.070	53.660	430.240			339.380
Kısa Vadeli Borçlanmalar	108.360	35.000	21.275	4.687	169.322	(5) 18.360		150.962
Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	26.500	-	-	-	26.500			26.500
Ticari Borçlar	4.500	95.200	21.500	36.325	157.525			85.025
İlişkili Taraflara Ticari Borçlar	-	26.500	19.000	27.000	72.500	(4) 72.500		-
İlişkili Olmayan Taraflara Ticari Borçlar	4.500	68.700	2.500	9.325	85.025			85.025
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	3.200	4.600	-	-	7.800			7.800
Ertelemiş Gelirler	2.850	8.600	2.122	1.823	15.395			15.395
Dönem Karı Vergi Yükümlülüğü	-	-	3.750	-	3.750			3.750
Kısa Vadeli Karşılıklar	7.940	19.000	2.800	7.400	37.140			37.140
Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Kısa Vadeli Karşılıklar	6.740	12.000	2.800	4.750	26.290			26.290
Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar	1.200	7.000	-	2.650	10.850			10.850
Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	800	3.960	4.623	3.425	12.808			12.808
Uzun Vadeli Yükümlülükler	13.912	6.250	850	2.127	23.139			23.139
Uzun Vadeli Borçlanmalar	9.500	-	-	-	9.500			9.500
Ertelemiş Gelirler	3.012	-	-	-	3.012			3.012
Uzun Vadeli Karşılıklar	1.400	6.250	850	1.577	10.077			10.077
Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uzun Vadeli Karşılıklar	1.400	6.250	850	1.577	10.077			10.077
Diğer Uzun Vadeli Karşılıklar	-	-	-	-	-			-
Ertelemiş Vergi Yükümlülüğü	-	-	-	550	550			550
ÖZKAYNAKLAR	240.200	214.600	34.660	21.935	511.395			339.507
Ana Ortaklığa Ait Özkaynaklar	240.200	214.600	34.660	21.935	511.395			300.074
Ödenmiş Sermaye	260.250	90.000	20.000	14.000	384.250	(1) 90.000 (2) 20.000 (3) 14.000		260.250
Tanımlanmış emeklilik fayda planlarındaki vergi sonrası aktüeryal kayıplar	(2.800)	(5.600)	(2.100)	(800)	(11.300)			(11.300)
Yasal Yedekler	-	6.000	-	-	6.000	(1) 5.000 (8) 900 (13) 100		-
Geçmiş Yıllar Karları/Zararları	(10.750)	79.200	-	18.735	87.185	(1) 40.000 (3) 18.735	(8) 9.000	33.530
Net Dönem Karı/Zararı	(6.500)	45.000	16.760	(10.000)	45.260	(13) 4.920 (5) 360 (6) 125.000 (6) 1.600 (7) 13.000 (8) 8.100 (9) 3.000 (9) 3.000 (10) 8.600 (11) 4.550 (12) 2.500 (13) 4.500 (13) 5.866	(13) 1.000 (5) 360 (6) 117.000 (6) 1.600 (7) 13.000 (9) 1.200 (10) 8.600 (11) 4.550 (12) 2.500 (13) 2.000	17.594
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	-	-	-	-	-			39.433
						(1) 13.500 (2) 7.000 (3) 6.547 (13) 9.420 (13) 5.866		
						(13) 2.000 (13) 900		
TOPLAM KAYNAKLAR	408.262	387.210	91.580	77.722	964.774			702.026

01.01.2014-31.12.2014 DÖNEMİ KONSOLİDE KÂR VEYA ZARAR TABLOSU (TL)

	A	X	Y	Z	TOPLAM	BORÇ	ALACAK	KONSOLİDE
Hasılat	320.000	655.000	227.225	395.000	1.597.225	(6) 125.000		1.469.725
Satışların Maliyeti (-)	(140.000)	(399.000)	(105.840)	(291.500)	(936.340)	(12) 2.500	(6) 117.000	(822.340)
BRÜT KAR	180.000	256.000	121.385	103.500	660.885			647.385
Genel Yönetim Giderleri (-)	(84.350)	(75.620)	(32.325)	(45.000)	(237.295)		(7) 13.000	(221.795)
Pazarlama Giderleri (-)	(8.250)	(44.500)	(7.500)	(11.500)	(71.750)		(12) 2.500	(71.750)
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	33.000	12.500	18.000	10.200	73.700	(7) 13.000		47.550
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler (-)	(100.000)	(71.300)	(61.365)	(65.000)	(297.665)	(10) 8.600	(11) 4.550	(284.515)
ESAS FAALİYET KAR / ZARARI	20.400	77.080	38.195	(7.800)	127.875			116.875
Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	12.000	4.500	3.250	-	19.750	(5) 360		8.290
Yatırım Faaliyetlerinden Giderler (-)	(15.000)	(22.000)	(14.000)	-	(51.000)	(8) 8.100		(51.000)
FİN. GİDERİ ÖNCESİ FAALİYET KAR / ZARARI	17.400	59.580	27.445	(7.800)	96.625	(9) 3.000		74.165
Finansman Gelirleri	-	-	-	-	-			-
Finansman Giderleri (-)	(26.000)	(12.500)	(9.860)	(1.250)	(49.610)		(5) 360	(49.250)
VERGİ ÖNCESİ KAR / ZARAR	(8.600)	47.080	17.585	(9.050)	47.015			24.915
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Gideri/Geliri	2.100	(2.080)	(825)	(950)	(1.755)			1.045
Dönem Vergi Gideri	-	(3.200)	(1.150)	-	(4.350)			(4.350)
Ertelenmiş Vergi Geliri/Gideri	2.100	1.120	325	(950)	2.595		(6) 1.600	5.395
							(9) 1.200	
DÖNEM KAR / ZARARI	(6.500)	45.000	16.760	(10.000)	45.260			25.960
Kapsamlı Gelir Dağılımı								
Kontrol Gücü Olmayan Paylar						8.366 (*)		8.366
Ana Ortaklık Payları								17.594
TOPLAM NET KAR	-	-	-	-	-			25.960

(*) 4.500 + 5.866 - 2.000

01.01.2014-31.12.2014 DÖNEMİ KONSOLİDE KAPSAMLI GELİR TABLOSU (TL)

	KONSOLİDE
DÖNEM KAR / ZARARI	25.960
DİĞER KAPSAMLI GELİRLER:	
Kar veya zarar olarak yeniden sınıflandırılmayacaklar	
Tanımlanmış emeklilik fayda planlarındaki aktüeryal kayıplar	(14.125)
Tanımlanmış emeklilik fayda planlarındaki aktüeryal kayıplar ertelenmiş vergi etkisi	2.825
DİĞER KAPSAMLI GELİR	(11.300)
TOPLAM KAPSAMLI GELİR	14.660

**01.01.2014-31.12.2014 DÖNEMİNE AİT KONSOLİDE ÖZKAYNAKLAR DEĞİŞİM
TABLOSU (TL)**

	Sermaye	Aktüeryal Kayıp / Kazanç	Geçmiş Yıl Kar-Zararı	Net Dönem Kar / Zararı	Kontrol Gücü Olmayan Paylar	Özkaynaklar Toplamı
1 Ocak 2014 itibarıyla bakiyeler	260.250	-	33.530	-	18.420 (*)	312.200
Kontrol Gücü Olmayan Pay Sahiplerine ödenen Temettüleri	-	-	-	-	(900)	(900)
Yeni Bağlı Ortaklık Satın Alma Etkisi	-	-	-	-	13.547 (**)	13.547
Tanımlanmış emeklilik fayda planlarındaki vergi sonrası aktüeryal kayıplar	-	(11.300)	-	-	-	(11.300)
Dönem Kar / Zararı	-	-	-	17.594	8.366	25.960
31.12.2014 itibarıyla bakiyeler	260.250	(11.300)	33.530	17.594	39.433	339.507

(*)

13.500 + 4.920

(**)

7.000 + 6.547

SONUÇ

Finansal tabloların içeriğini ve şeklini belirleyen standartlar finansal tablo kullanıcılarının ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmiştir. Finansal tablo kullanıcıları, mevcut ve potansiyel yatırımcılar, ortaklar, yöneticiler, çalışanlar, borç verenler, satıcılar, tedarikçiler, müşteriler, kredi kurumları, kredi derecelendirme kuruluşları, kamu otoriteleridir.

Küreselleşmenin hızlanması ulusal sınırların ortadan kalkması ile işletmeler arası rekabet artmıştır. Bu durumda; işletmeler varlıklarını sürdürebilmek için dış büyüme yöntemlerinden biri olan holdingleşmeyi seçebilmektedirler.

Holdingleşmenin gerçek mali yapıları hakkındaki yeterli ve güvenilir bir yargıya, grup içindeki işletmelerin hazırlamış oldukları bireysel finansal tabloların tek tek analiz edilmesiyle ulaşılmaz. Ayrı tüzel kişiliğe sahip bu işletmelerin kendi aralarında yapmış oldukları işlemlerin karşılıklı olarak arındırılması gerekmektedir. Konsolide finansal tablolar, bir grubun belirli bir dönemdeki işlemlerinin finansal bir özetini ilgililere aktarmak ve ilgililerin işletme hakkında ayrıntılı bir bilgiye sahip olmaları için hazırlanırlar.

Konsolide finansal tablolar düzenlenerek birbirinden hukuki olarak ayrı fakat ekonomik olarak bağlı birden fazla ortaklığın sahip olduğu aktifler, pasifler konsolidasyon sürecinden geçirilerek sanki tek bir işletmeymiş gibi görülmekte ve topluluk hakkında karar alıcılara sağlıklı bilgi verilmektedir.

Çalışmada holding adı yerine grup (topluluk), kontrolü elinde bulunduran işletmeye ana ortaklık (hakim ortaklık), kontrol edilen işletmelere de bağlı ortaklık kavramları kullanılmıştır. TFRS 10 - Konsolide Finansal Tablolar Standardı, bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Uygulamada en sık rastlanan konsolide finansal tablolar konsolide finansal durum tablosu ve konsolide kâr veya zarar tablosudur. Konsolide finansal durum tablosu (bilanço), ana şirket ve bağlı şirketlerin bilançolarının konsolidasyon için yapılan eliminasyonlardan sonra tek bir bilanço olarak elde edilmesidir. Konsolide kâr veya zarar tablosu ise ana şirket ve

bağlı şirketlerin gelir tablolarının konsolidasyon için yapılan eliminasyonlardan sonra tek bir gelir tablosu olarak elde edilmesidir.

İşletmelerin finansal ve faaliyet sonuçlarını ilgililere sunma araçları olan finansal tabloların; geniş bir kitle tarafından anlaşılabilmesi için ortak bir dil anlayışı ile hazırlanmaları gerekmektedir. Bu sebeptendir ki bu tabloların oluşturulması esnasında uluslararası belli ilke ve uygulamaları içeren muhasebe standartlarından yararlanılmaktadır.

Ticari alanda gösterilen faaliyetlerin uluslararasılaşması, küreselleşmenin hızlanması ile muhasebe standartlarının uluslararası geçerlilik kazanmasının önemi artmıştır. Konsolide finansal tabloların hazırlanması açısından uluslararası düzenlemeler; Avrupa Birliği direktifleri (yönergeleri) ve uluslararası muhasebe standartlarıdır. AB şirketler hukuku yönergelerinden konsolidasyon kurallarını içeren yedinci yönerge 1983 yılında yayınlanmıştır. Dünyada muhasebe uygulamalarında kabul edilen iki muhasebe standardı setinden biri olan IASB tarafından oluşturulan IFRS 10 standardı Mayıs 2011'de yayınlanmıştır. Yayınlanan IFRS 10 standardı daha önce IAS 27'de anlatılan konsolidasyon işlemlerinin revize edilerek ayrı bir standart olarak ele alınması ile oluşturulmuştur.

Ülkemizde ise konsolide finansal tablo düzenlenmesi ile ilgili SPK, BDDK, TMSK, TMUDES, TMSK ve KGK çeşitli düzenlemeler yapmıştır. Günümüzde Kamu Gözetimi ve Muhasebe Standartları Kurumu (KGK) Türkiye'de muhasebe standartlarını belirlemede tek yetkili organ olmuştur. Ayrıca 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda da konsolide tablolar ile ilgili çeşitli maddeler yer almaktadır. TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar standardı ilk olarak 28/10/2011 tarih ve 28098 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak 216 sıra no'lu tebliğ ile yürürlüğe girmiştir. Standart, UFRS'nda meydana gelen değişikliklere paralellik sağlanması amacıyla 17/07/2013 tarih ve 28710 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 12 sıra no'lu tebliğ aracılığıyla güncellenmiştir. Bu değişiklik doğrudan TFRS 10 tarafından yapılmış olup 31/12/2012 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. Söz konusu standart, UFRS'nda meydana gelen değişikliklere paralellik sağlanması amacıyla 05/03/2014 tarih ve 28932 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 13 sıra no'lu tebliğ aracılığıyla güncellenmiştir. Bu değişiklik doğrudan TFRS 10 tarafından yapılmış olup 31/12/2013 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.

Standardın amacı; bir işletme bir veya daha fazla işletmeyi kontrol ettiğinde düzenlenecek olan konsolide finansal tabloların hazırlanmasına ve sunumuna ilişkin finansal raporlama ilkelerini belirlemektir. Bu standart bir veya daha fazla işletmeyi (bağlı ortaklıkları) kontrol eden bir işletmenin (ana ortaklığın) konsolide finansal tablo hazırlamasını zorunlu kılar, kontrol kavramını tanımlar ve konsolidasyonun dayanağı haline getirir. Kontrol ilkesinin nasıl uygulanacağını, muhasebeleştirme hükümlerinin nasıl olacağını düzenler. Yatırımcı işletme, ancak ve ancak yatırım yaptığı işletme üzerinde güce sahipse, yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisinden dolayı değişken getirilere maruz kalıyorsa veya bu getirilerde hak sahibi oluyorsa elde edeceği getirilerin miktarını etkileyebilmek için yatırım yaptığı işletme üzerindeki gücünü kullanma imkânına sahipse ana ortaklık niteliğine haiz olacak ve konsolide finansal tablo düzenleme zorunluluğu altına girecektir.

Bir işletmenin bir ya da daha fazla bağlı ortaklığı var ve kontrol unsurlarını sağlıyorsa ise konsolide finansal tablo hazırlama zorunluluğu vardır. Bazı durumlarda ana ortaklığın konsolide finansal tablolar hazırlama zorunluluğu bulunmamaktadır. Aşağıda belirtilen durumların tamamının sözkonusu olduğu durumlarda, ana ortaklık konsolide finansal tablo düzenlemeyebilir. Bu durumlar şunlardır:

- Aşağıdaki koşulların tamamını karşılayan bir ana ortaklık konsolide finansal tablo sunmak zorunda değildir:

- Ana ortaklık başka bir işletmenin bağlı ortaklığı ise, ortaklarının bilgilendirilmesi ve itiraz etmemiş olmaları durumunda,
- Ana ortaklığın menkul kıymetleri kamuya açık bir piyasada işlem görmüyor olması veya işlem görmek üzere başvurmuş olmaması durumunda,
- Ana ortaklığın nihai veya herhangi bir ara kademe ana ortaklığının, TFRS'lerle uyumlu konsolide finansal tablolar hazırladığı ve kamunun kullanımına sunduğu durumlarda konsolide finansal tabloları hazırlamaları zorunlu değildir.

- TMS 19 - Çalışanlara Sağlanan Faydalar Standardının uygulandığı işten ayrılma sonrası fayda planları veya çalışanlara sağlanan diğer uzun vadeli fayda planlarına da bu TFRS uygulanmaz.

- Bir yatırım işletmesinin, tüm bağlı ortaklıklarını gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtarak ölçmesi zorunlu olduğunda, konsolide finansal tablo sunması gerekli değildir.

Ana ortaklık ve bağlı ortaklığın finansal tablolarının birleştirilmesinde konsolidasyon için bazı genel şartların sağlanması gerekir. Konsolide finansal tabloları oluşturan bireysel finansal tabloların aynı raporlama tarihlerinde düzenlenmesi gerekir. Ana ortaklık ile bağlı ortaklıklar arasındaki raporlama tarihlerin farkı üç ayı geçemez. Ortaklıkların benzer işlemler için aynı muhasebe politikasını uygulamaları gerekir. Ortaklıkların benzer işlemler için farklı muhasebe politikaları varsa gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.

Ana ortaklık, bağlı ortaklığın tamamına sahip değilse varlık ve yükümlülüklerin, gelir ve giderlerin bir kısmı üçüncü kişilere ait olacaktır ve bu unsurlar üzerinde üçüncü kişilerin haklarını temsil eden bölümlerin finansal tablolarda ayrı gösterilmesi gerekmektedir. Bu durumlarda kontrol gücü olmayan paylar (azınlık payı) kavramı ortaya çıkmaktadır. Ana ortakla birlikte azınlık payları da aynı özkaynaklar üzerinden pay sahibi oldukları için finansal tablolarda ayrı gösterilirler.

Konsolide finansal tablolarda gruba ilgili finansal bilgiler tek bir işletme çatısı altında gösterildiğine göre grup içi işlemler ve tutarlar gerçek ekonomik olayları temsil etmezler. Dolayısıyla konsolidasyon işlemlerinin bir başka noktasını da gruba bağlı şirketlerin birbirleriyle yaptıkları işlemlerin elimine edilmesi oluşturmaktadır. İlk olarak gruba bağlı şirketlerin finansal tablo kalemleri tek tek toplanmaktadır. Bu işlemten sonra, ana ortaklığın bağlı ortaklık kurulurken yatırdığı tutar (finansal tabloda finansal yatırım olarak görülmektedir) ile bağlı ortaklığın finansal tablolarındaki sermaye rakamı karşılıklı olarak elimine edilmektedir. Bu elimine işlemi sırasında, ana ortaklığın yatırım tutarı ile bağlı ortaklıktaki sermaye payı arasında fark çıkabilir. Bu durum TFRS 10'un da atıfta bulunduğu TFRS 3 standardında ele alınmıştır.

Ayrıca, grup işletmeleri arasındaki işlemlerle ilgili; varlık, borç, özkaynak, gelir, gider ve nakit akışlarının tümü elimine edilir. (grup içi işlem olarak yapılan stoklar ve duran varlıklar alış satışı sebebiyle ortaya çıkan kâr veya zararlar tamamen elimine edilir.) Grup şirketlerinin birbirlerine verdikleri borç ve alacaklar, grup şirketlerinin birbirlerine yapmış oldukları satışlar ve bunların maliyetleri yada oluştukları gider hesapları, bu alış ve satışlardan kaynaklanan kâr veya zararlar, bağlı ortaklıklardan alınan temettüleri ile geçmiş yıl kârları elimine edilir.

Ülkemizde holding sayısı küreselleşmeye bağlı olarak artış göstermiştir. Günümüzde grup şirketleri hakkında anlaşılır, güvenilir ve karşılaştırılabilir bilgiyi sunan ve bu şirketleri tek bir işletmeymiş gibi gösteren konsolide finansal tabloların önemi artmıştır. Bu tabloların okuyuculara sağlıklı bilgi sunabilmeleri, anlamlı olabilmeleri için ilke bazlı olan TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar Standardı'na uygun hazırlanmaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- AKDOĞAN, Nalan ve Nejat TENKER. **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**. 7.b. Ankara: Gazi Kitabevi. 2001.
- AKGÜL, Başak ATAMAN ve Hüseyin AKAY. **Uluslararası Muhasebe Standartları**. İstanbul: Türkmen Kitabevi. 2004.
- AKINCI, Nejat ve Necmettin ERDOĞAN. **Finansal Tablolar ve Analizi**. İzmir: Barış Yayınları. 1995.
- ATAMAN, Ümit. **Şirketler Muhasebesi**. İstanbul: Türkmen Kitabevi. 1996.
- BEKTÖRE, Sabri, Yılmaz BENLİGİRAY ve Davut AYDIN. **Şirketler Muhasebesi**. Eskişehir: Nisan Kitabevi. 2002.
- CRANDALL, Robert H. **Intermediate Accounting An Analytical Approach**. Canada: Prentice-Hall. 1990.
- DEMİR, Volkan ve Oğuzhan BAHADIR. **UFRS-TFRS Kapsamında İşletme Birleşmeleri ve Konsolidasyon**. Ankara: Nobel Yayın. 2008.
- DURMUŞ, Ahmet Hayri. **Mali Tablolar Tahlili**. İstanbul: Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları. 1981.
- DURMUŞ, Ahmet Hayri. **Yabancı Ülkelerde Çalışan Şirketlerimizin Finansal Tablolarını Konsolidasyonda Karşılaştıkları Sorunları. VI. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Uluslararası Muhasebe ve Denetim Sorunları**. Ankara: Gazi Üniversitesi İİBF. 1984.
- ELİTAŞ, Cemal. **UFRS (TMS-TFRS)Uygulamaları**. Ankara: Hipotez Yayınları. 2011.
- EPSTEİN, Barry J. ve Abbas Ali MİRZA. **IFRS Interpretation and Application of International Accounting and Financial Reporting Standards**. ABD: John Wiley & Sons Inc. 2006.
- GENÇOĞLU, Ümit Gücenme. **Türkiye Muhasebe Standartları ve Uygulamalar**. İstanbul: Türkmen Kitabevi. 2007.
- GÖKÇEN, Gürbüz, Başak ATAMAN ve Cemal ÇAKICI. **Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamaları**. İstanbul: Türkmen Kitabevi. 2011.

- GÜLER, İbrahim. **Açıklamalı, Yorumlu ve Karşılaştırmalı Türkiye Finansal Raporlama Standartları ve Kobi TFRS Uygulaması**. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık. 2012.
- Güvemli, OKTAY. **Kurumlar Topluluğunun Muhasebe, Finansman, Vergi ve Ticaret Hukuku Açısından Yönetimi Mali Tabloların Birleştirilmesi Bileşmesi Birleşmesi Bölünmesi**. İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı. 1993.
- Güvemli, OKTAY. **Yedinci Yönergenin Öngördüğü Konsolide Mali Tablolar ve Ülkemizdeki Uygulamalarla Karşılaştırılması. XII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Avrupa Topluluğu'na Entegrasyonda Muhasebe Standartları**. Ankara: A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi. 1991.
- HALL, Norma, Phill BARDEN ve Veronica POOLE. **Deloitte: iGAAP 2014 Volume A, Part 2 A guide to IFRS reporting**. LexisNexis.
- KARAPINAR, Aydın. **Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar, Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları**. Ankara: Gazi Kitabevi. 2008.
- KAYA, İdil. **Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Konsolide Finansal Tablolar**. İstanbul: Türkmen Kitabevi. 2011.
- KENNEDY, Ralp Dale, Steward Yarwood MC Mullen. **Finansal Durum Tabloları, Çeviri: Atilla Gönenli**. İstanbul: İşletme İktisadi Enstitüsü Yayınları. 1967.
- MİRZA, Abbas Ali, Magnus ORREL ve Graham J.HOLT. **IFRS Practical Implementation Guide and Workbook**. Second Edition. ABD: John Wiley & Sons Inc. 2008.
- ÖRTEN, Remzi, Hasan KAVAL ve Aydın KARAPINAR. **Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları**. Ankara: Gazi Kitabevi. 2007.
- ÖZERHAN, Yıldız, Serap YANIK. **TMS TFRS Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları**. Ankara: Türmob Yayınları. 2012.
- PEKİNER, Kamuran. **İşletme Denetimi (İşletme Analizi)**. İstanbul: İ.T.Ü. 1988.
- POOLE, Veronica vd. **Deloitte: iGAAP 2015 Volume A, Part 2 A guide to IFRS reporting**. Wolters Kluwer.
- ŞAGAR, Eser. **TMS-27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar**; Necdet Sağlam, Salim Şengel ve Bünyamin Öztürk (Editörler), UFRS/UMS Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması (Yorum-Açıklama-Örnekler). Ankara: Yaklaşım Yayıncı Maliye ve Hukuk Yayınları. 2007.

ŞAVLI, Tuğba. **Kamu Gözetim Kurumu'nun Finansal Tablo Formatına Uygun Örneklerle Uluslararası / Türkiye Finansal Raporlama Standartları**. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık. 2014.

ŞEN, İlker Kıymetli, Derya ÜÇOĞLU ve Serkan TERZİ. **Uluslararası/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Konsolide Finansal Raporlama**. Bursa: Ekin Yayınevi. 2015.

TANDOĞAN, Burhanettin. **Risk Analizi Tekniklerine Yönelik Finansal Tablolar Analizi ve Finansman Yöntemlerinin Değerlendirilmesi**. Ankara: y.y. Mayıs 2002.

TÜRKER, İpek. **Türkiye'de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri**. Ankara: Türmob Yayınları-407. 2011.

SÜRELİ YAYINLAR

AK, Belma ve İsmail BEKÇİ. "Ulusal ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Konsolidasyon ve Bir Uygulama". **MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**. C. VII. S.2 (Haziran 2005). ss. 65-87.

AKTAŞ, Rabia. "İlke Temelli Finansal Raporlama Standartları Nasıl Öğretilmeli? TFRS 10- Konsolide Finansal Tablolar Standardı Örneği". **Mali Çözüm Dergisi**. S.115 (Ocak-Şubat 2013). ss. 133-168.

ARIKAN, Yahya. "Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulaması". **Mali Çözüm Dergisi**. S. 36 (Mayıs-Haziran 1996). ss. 58-68.

BAYAZITLI, Ercan . "Avrupa Topluluğu'ndaki Muhasebe Düzenlemeleri". **AÜSBF Dergisi**. C. L. S. 1. 1995. ss. 95-128.

BAYRAK, Serbülent. "Konsolide Finansal Tablolar". **Vergi Sorunları Dergisi**. S. 158 (Kasım 2001). ss. 101-120.

BİLGİNOĞLU, Fahir. "Sermaye Konsolidasyonu". **İstanbul Üniversitesi İF Dergisi**. C. XVIII. S. 1 (Nisan 1989). ss. 75-82.

ÇALIŞKAN, Ali. "Sekizinci Yönerge Çerçevesinde Avrupa Birliğinde Bağımsız Denetim". **Sayıştay Dergisi**. S. 63 (Ekim-Aralık 2006). ss. 51-58.

ÇARIKÇIOĞLU, Peyami. "Konsolide Finansal Tablolar". **İÜ İşletme Fakültesi Dergisi**. S. 2 (Kasım 1972). ss. 117-135.

EKİNCİ, Hadi. "Bankacılıkta Mali Tabloların Konsolidasyonu". **Mali Çözüm Dergisi**. S. 59 (Nisan-Mayıs-Haziran 2002). ss. 101-119.

- ERSOY, Ayten. “Uluslararası Muhasebeye Göre Ticari Birleşmeler ve Konsolidasyon Uygulamaları -I”. **Yaklaşım Dergisi**. S.136 (Nisan 2004). ss. 47-52.
- FINDIK, Hakkı ve Fatih ŞENTÜRK . “Ortaklık Yatırımlarının IAS / IFRS’e Göre Finansal Tablolarda Sunulması”. **Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi**. S. 597 (Kasım 2014). ss. 73-84.
- GÖĞÜŞ, Emine Handan Sümer . “Borç ve Alacakların Konsolidasyonunda Almanya Yaklaşımı”. **MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**. S. 1 (Mart 2004). ss. 135-149.
- GÖZLÜKLÜ, Burçin ve Tarık BÖLÜKBAŞ. “TMS 27 Çerçevesinde Finansal Tabloların Konsolidasyonu”. **Vergi Dünyası Dergisi**. S. 337 (Eylül 2009). ss. 41-61.
- İBİŞ, Cemal ve Serdar ÖZKAN. “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)’na Genel Bakış”. **Mali Çözüm Dergisi**. S. 74(Ocak-Şubat-Mart 2006). ss. 25-43.
- KARADUMAN, İbrahim. “Özel Amaçlı İşletmelerin Konsolide Finansal Tablolar Açısından TMS ve TFRS Kapsamında İncelenmesi”. **Vergi Sorunları Dergisi**. S. 283(Nisan 2012). ss. 78-87.
- KARAPINAR, Aydın. “Şirket Birleşmeleri ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Değerlendirilmesi”. **Muhasebe ve Denetim Bakış**. S. 8(Ocak 2003). ss. 83-98.
- NETEK, Okan. “Konsolide Finansal Tablolar Standardı”. **Vergi Dünyası Dergisi**. S. 375 (Kasım 2012). ss. 69-73.
- SELVİ, Yakup ve Fatih YILMAZ. “SPK Konsolidasyon Tebliği’nin İncelenmesi ve Örnek Bir Uygulama”. **Mali Çözüm Dergisi**. S.59 (Nisan-Mayıs-Haziran 2002). ss. 124-138.
- TERZİ, Serkan. “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS 10) Açısından Konsolidasyon İlkeleri ve Kontrol Modeli”. **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**. C. XV. S. 1 (2013). ss. 281-300.
- OTLU, Fikret. “Holding Şirketlerde Mali Tabloların Konsolidasyonu”. **İnönü Üniversitesi İİBF Dergisi**. C. XIII. S. 1 (Haziran 1999). ss. 101-115.
- ÖZKAN, Mehmet ve Serkan TERZİ. “Avrupa Birliği’nde Finansal Raporlama: İngiltere, Fransa ve Almanya Örnekleri”. **Mali Çözüm Dergisi**. S. 100 (Temmuz-Ağustos 2010). ss. 21-44.
- ÖZKAN, Serdar ve Ece ERDENER ACAR. “Uluslararası Muhasebe / Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkilerine Genel Bakış (The Impacts of International Accounting/Financial Reporting Standards on the Financial

Statement Analysis: An Overview). **Mali Çözüm Dergisi**. S. 97 (Ocak-Şubat 2010). ss. 49-86.

YARDIMCIOĞLU, Mahmut. “Finansal Tabloların Konsolidasyonu ve Uluslararası Muhasebe Standartları Yönünden Değerlendirilmesi”. **Mali Çözüm Dergisi**. S. 90 (2008). ss. 145-168.

İNTERNET KAYNAKLARI

AKBULUT, Yıldız Özerhan. “TMS 27 Kapsamında Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesi” (Çevrimiçi) <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=8775> (Erişim Tarihi: 24.09.2014).

AKSOY, Tamer. “Müzakere Süreci Işığında AB Muhasebe Hukukundaki Düzenlemeler” (Çevrimiçi) <http://www.mevzuatdergisi.com/2005/09a/02.htm> (Erişim Tarihi: 12.05.2015).

Applying IFRS. “IFRS 10 Consolidated Financial Statements: challenges in adopting and applying IFRS 10”. December 2013. EY. (Çevrimiçi) [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Applying_ConsJA_Dec-2013/\\$FILE/EY-Applying_ConsJA_Dec_2013.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Applying_ConsJA_Dec-2013/$FILE/EY-Applying_ConsJA_Dec_2013.pdf) (Erişim Tarihi: 20.04.2015)

ARİFOĞLU, Avni. “Avrupa Birliği’ne Uyum sürecinde Mali Tabloların Konsolidasyonu ve Türkiye Uygulaması” (Çevrimiçi) <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/2242/2919.pdf?show> (Erişim Tarihi: 12.05.2015).

Bülten No:10. “Avrupa Birliği’nin Onayladığı UFRS’ler ile IASB Tarafından Yayınlanan UFRS’ler Arasındaki Farklar Nelerdir?” (Çevrimiçi) <http://www.denetimnet.net/Pages.aspx?pgID=9766> (Erişim Tarihi: 01.09.2014).

Clearly IFRS “Moving ahead in an IFRS world A practical guide to implementing IFRS 10 - Consolidated Financial Statements”. Deloitte. (Çevrimiçi) <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ca/Documents/audit/ca-en-audit-clearly-ifs-consolidated-financial-statements-ifs-10.pdf> (Erişim Tarihi: 26.08.2014).

IFRS “First Impressions: Consolidated financial statements, KPMG, May 2011” (Çevrimiçi) <https://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/first-impressions/Documents/first-impressions-consolidated-FS-IFRS10.pdf> (Erişim Tarihi: 26.08.2014).

- LEMARCHAND, Yannick. “Avrupa Muhasebe Sisteminin Uyumlaştırılması, Tarihsel Bir Perspektif” (Çevrimiçi) <http://journal.mufad.org.tr/attachments/article/529/1.pdf> (Erişim Tarihi: 12.05.2015).
- ÖKSÜZ, Fuat. “Küreselleşme Çabaları Doğrultusunda Batı Ülkelerinin Muhasebe Sistemindeki Gelişmeler”, (Çevrimiçi).
<http://www.istanbulsmmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=4&Yid=4> (Erişim Tarihi: 24.09.2014).
- ÖZDEMİRCİ, Fahrettin. “Uluslararası Muhasebe Standartları’na Göre Finansal Tabloların Konsolidasyonu”, (Çevrimiçi)
<http://www.vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=4620> (Erişim Tarihi: 01.09.2014).
- ÖZERHAN, Yıldız. “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Muhasebe Uygulamalarına Etkisi”. (Çevrimiçi)
<https://uye.yaklasim.com/siparistipi?returnUrl=BuyMagazine.aspx?ID=2015&ContentID=14589> (Erişim Tarihi: 24.09.2014).
- ÖZKAN, Özgür ve Tuğçe UZUN KOCAMIŞ. “UMS - TMS 27’ye Göre Konsolide ve Bireysel Finansal Tabloların Hazırlanması (Uygulama Örnekleri)”. (Çevrimiçi)
<http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=12078>. (Erişim Tarihi: 24.09.2014).
- Practical guide to IFRS Consolidated financial statements: redefining control (Çevrimiçi)
<http://www.pwc.com.au/industry/real-estate/assets/Practical-Guide-IFRS-Consolidated-Jul11.pdf> (Erişim Tarihi: 10.09.2014)
- TERZİ, Serkan. “Avrupa Birliği ve Türkiye’de Finansal Raporlama ve Uluslararası Muhasebe Standartları ile Uyumlaştırma Çabaları”. (Çevrimiçi)
<http://dayanismadergisi.com/arsiv> (Erişim Tarihi: 02.09.2014).
- “TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar Standardı”. (Çevrimiçi)
http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_10.pdf (Erişim Tarihi: 10.06.2014).
- “TFRS 11 Müşterek Anlaşmalar Standardı”. (Çevrimiçi)
http://www.kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_11.pdf (Erişim Tarihi: 26.08.2014).
- “TFRS 12 Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar Standardı ” Ek A. (Çevrimiçi)
http://www.kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_12.pdf (Erişim Tarihi: 26.08.2014).
- “TMS 24 İlişkili Taraf Açıklamaları Standardı”. (Çevrimiçi)
<http://www.kgk.gov.tr/contents/files/TMS24.pdf> (Erişim Tarihi: 26.08.2014).
- “TMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar Standardı ”. (Çevrimiçi)
<http://www.kgk.gov.tr/contents/files/TMS28.pdf> (Erişim Tarihi: 26.08.2014).

TUNCER, Selahattin. “Bağımsız Denetime Tabi Şirketler”. (Çevrimiçi)
<http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=17148> (Erişim Tarihi:
02.09.2014).

UFRS Bülten Temmuz 2012, S. 1, “Konsolidasyon: tek bir kontrol modeli, KPMG.
(Çevrimiçi) [https://www.kpmg.com/TR/tr/hizmetlerimiz/Audit/Documents/UFRS-
Bulten-10.pdf](https://www.kpmg.com/TR/tr/hizmetlerimiz/Audit/Documents/UFRS-Bulten-10.pdf) (Erişim Tarihi: 01.09.2014).

“UFRS Cep Kitapçığı 2011”. Deloitte. (Çevrimiçi)
[http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/2012/UFRS-Cep-Kitapciği-
2011.pdf](http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/2012/UFRS-Cep-Kitapciği-2011.pdf) (Erişim Tarihi: 01.09.2014).

<http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias27-2011> (Erişim Tarihi : 01.09.2014)

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140305.pdf>

<http://ww.corpgov.deloitte.com>

DİĞER KAYNAKLAR

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu.

BÖLÜKBAŞ, Tarık. “UMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar Standardı Çerçevesinde Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Tabloların Konsolidasyonu”. (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi). Ankara. 2010.

ERDOĞAN, Burcu. “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Açısından Konsolidasyon Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Finansal Tablolar Analizine Etkileri”. (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi). Ankara. 2007.

ERGÜDEN, Arif Engin. “Sermaye Piyasası Kanunu’na Göre Konsolide Finansal Tabloların Bağımsız Denetimi”. (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul. 2000.

KEZİK, Şengül Durna. “Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Çerçevesinde Şirket Birleşmeleri ve Konsolide Finansal Tablolar”. (Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi). Kayseri. Ocak 2008.

PORSUK, Mehmet. “Holding Şirketlerinin Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolarının Düzenlenme Esaslarının TMS-27 İle Uluslararası Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi ve Uygulama Çalışması”. (Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi). Manisa. 2008.

YÜKSEL, Murat. “TMS 27’ye Göre Konsolide Finansal Tablolar ve Düzenlenmesi”. (Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi). Muğla. 2008.